

קביץ על יד

והוא

ספר האסיף

כולל

דברים עתיקים נעתיקים מתוך כתבי יד

יוצא לאור בפעם ראשונה

על ידי חברת מקיצי נרדמים.

שנה רביעית תרמ"ח.



BERLIN 1888.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a. M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

SAMMELBAND

kleiner

Beiträge aus Handschriften,

mitgetheilt von

Neubauer, Halberstam und Berliner.

Jahrgang IV.
(1888/5648)



BERLIN 1888.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.
(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

קבוצים על עניני עשרת השבטים ובני משה

מאת

אברהם נאיוואיר
(ניויוער כפי האשכנזים).

עניני עשרת השבטים.

בעברי על אוצר הספרים במדינת שוונות ובערים שונים אספתי וקבצתי אחד אחד דברים ומכתבים על אודות עשרת השבטים ובני משה, וכעת אני מוציא לאור עיקר שלהם בלשון של אינגילטירא (ה' יברך זאת הארץ הטוב והמטיב לכל גרים מאיזה מדינה הם באים ובאיזה דת הם נאמנים) בעלים החדשים המכונים Jewish Quarterly Review, ושם לא יכולתי להוציא לאור אף גם קצת הדברים של מחברים שונים בלה"ק על אודות עשרת השבטים, ואפשר שיצא איזה תועלת מהם לאנשים אשר אינם מבינים לשון של אינגילטירא אמרתי בלבי להעלותם על ספר קובץ על יד וישארו לזכרון עולם ביד הקוראים לה"ק. ודע קורא נעים כי לא אתן לך כי אם הדברים והמכתבים אשר הם טמונים בב"י או בספרי דפוס אשר הם נמצאים רק במספר מעט ואין לאל ידך לקנות אותם ולפי זה הם בכת הב"י:

הדברים אשר יצאו מפי התנאים והאמוראים ובעלי המדרש ידועים לכל איש אשר יהנה במשנה ושני התלמודים ובמדרשים ישנים וחדשים, ועוד הענינים אשר ימצא בספר עזרא הר' הגנוז ובספרי הברית החדשה וביוסיפון היווני תמצא בנקלה כאשר תחפוש בהם, ורק אוכור ספר אלדר הרני אשר נמצא בר' או בה' תמונות ואשר הוציא לאור החכם הר' ייליניק (יעלינעק כפי האשכנזים) יצ"ו מרפזי ישנים בבה"מ שלו חלקי ב' וה' ושם תמצא גם כן התשובה של ר' צמח גאון לאנשי קירואן. ולא ארד לעמקי החקירה אם אמת היא או לא כאשר יצא מפי החכם יעקב ראיפמן (רייפמאן כפי האשכנזים) ואלהים יודע. אך התמונה הששית מספר אלדר אשר הוציא לאור ר' אליקים ברמולי ע"ה עם תרגום צרפתי היא בודאי זיופה כאשר העיר כבר החכם הנודל וכו' שלמה יהודה ראפופארט וצ"ל בהקדמתו לס' הפרהון. וכן ג"כ ודאי זיוף גדול אשר עשה הקראי פירקוויץ על אודות יהודה הנכור וה' שבטים בארץ פרס (כפי עדות הח' אברהם הרבני יצ"ו). אבל בודאי דברי בני משה ידועים היו בשנת ד' אלפים ותש"נ כמובח ממעשה המשיח השקר אבו עיסי עובדיה בבבל ופרס אשר ברח לבני משה כפי ספרי קורות של הערביים (ע"ן גרעין ה' דף קע"א). ואלדר ור' צמח גאון היו

אחרי זה כמו מאתיים שנים. ודע כי ר' סעדיה גאון בפירושו הערכי שלו על תהלים ע' אמר: שתפלה למשה הוא כמו לבני משה ולא רצה לומר שהתפלה למשה עצמו. אך ספק הוא בעיני אם הגאון כוון לבני משה היושבים כפי אלדר בארץ כוש או כפי מעשה עובדיה היושבים בפרס:

ואתה ידעת קורא נעים כי כפי דברי ר' יונה בן גנאח בלשון ערבי בספר השרשים שלו ודבריו נמצאים בעברי בספר השרשים של ר' דוד קמחי. המדקדק יהודה בן קורייש האמין באלדר הדני או בדני אחר. וגם הנישא ר' חסדאי בן שפרוט אומר שאבותיו ראו הדני בספרד. והקראי יהודה הדסי בספרו אישכול הכפר מזכיר אלדר ועשרת השבטים וגם ר' חננאל הגאון בקירוואן נטה אל הלכות שחיטה ובדיקה של אלדר הדני וכפי הנראה משו"ת של אברהם בן הרמב"ם בלשון ערבי (כ"י שזח"ה) שגם הוא האמין במעשה הדני וה' שחיטות שלו (עיין Geiger, Jüd. Zschr. X, 126). ורק ההכח ר' אברהם בן עזרא לא האמין בו וספר סי' אלדר בין ספרים הגנוזים כמו סי' זרובבל ואחרים.

ובא וראה מה שכתב המהנדס ר' אברהם בר חייא צאהב אלשורטה בספר מגלת המגלה שלו (כ"י אוקספורד 160 דף ס"ד ע"ב) וז"ל: ואם תאמר הם ע"ב אומה כדברי חכמי גוים וכמנין ע"ב זקנים שאסף משה מישראל עם אלדר ומידר אשר נשארו במחנה ובכאן לא נמנה מהן כי אם ע' אומות ותאמר אנה הם שתי אומות הנשארות אומר לך כי האומה הא' היא בניו של משה אשר הבטיחו הקב"ה שיהיו בניו אומה גדולה ככתוב ואעשה אותך לגוי גדול שיהיה מנין בניו בימות המשיח כמנין אומה אחת גדולה מע"ב אומות והאומה הב' היא בני לוי עכ"ל.

ובלי ספק תתמה על הנוסע פתחיה שלא מצא השבטים ובני משה ולא הזכיר אף מלה אחת אודותם כמו שעשה אחריו בנימין הספרדי בקצור ספר מסעות שלו (כי בעו"ה ספרו הגדול נאבד ממנו וחבל על דאבדין אבל הוא לא ראה אף איש אחד מהם) והוא רק כתב על פי השמועה מר' משה אחר מן השבויים שלקה עמו מלך פרס באותו הזמן. וחכמי הנוצרים ג"כ ספרו ממלך גדול הכומר יוחנן בארץ אינדיאה ושכנים שלו מצד אחד הם השבטים עם מלך דניאל שלהם. והכומר יוחנן כפי ספיר הנוצרים כתב אגרות לאפיפיור וגם לקיסר פרדליק והן נמצאות בכ"י אין מספר בלשון רומי הישנה וכבר הוציאם לאור החכם פרופיסור Zarneke. ואתמהא שמכתבו של יוחנן הכומר בב' התמונות מתורגם בעברי כולו וכולו אצ"פ שהרוב בו אין עסק עם היהודים והא' לך הכתב ותראה בעיניך אם אמת דברתי.

א. הכתב אל האפיפיור אשר תמצא בדפוס קישטנטינה רכתי שנת ה' תע"ז אשר מציאותו יקר מכ"י כי לא תמצא אף אחד בעיר ושנים במשפחה ואני השויתי הדפוס עם הכ"י יחדי מועתק מקראי אחר (אוקספורד 1311) אבל כפי דעתי לא העתיק מהדפוס כמו שתראה מהשנויים אשר שצתי לענין:

טופס הכתב ששלח פרישמי יואן לפיפור ברומאה.

אני פרישמי יואן מודיע לכם באהבתינו שיש לנו עמכם כי פעמים רבות אמרו לנו שאתם אוהבים מאד לדעת ממנו ומארצנו ומאומותינו ומחיותינו וטבע ארצנו. תחלת דברינו אנו מודיעים לכם כי לבעבור ששמענו שאתם אומרים שאין אנו כל כך נוצרים טובים כמותכם ראוי לנו להודיע לכם שתדעו שאנו מאמינים באמיתות, והנה אנו מודיעים לכם בכתבינו ענינינו וענין ארצנו מן הבהמות והחיות והעופות כמו שזכיר עתה ואז תבינו כל דבר באריכות. ואם יש את נפשכם לבא בארצנו תבואו בשלום ותקבלו כבוד ממני ואעשה אתכם אדונים ושרים במלכותי אחרי כי רבה היא ותראו דברים גדולים ועצומים. ועוד אנו מודיעים לכם שארצנו היא מעולה מכל הארצות ועשירה מכסף וזהב ואבנים טובות יותר מכל העולם וממדינות וערים גדולות ובצורות תחת ידי. כמו כן דעו שיש לי ארבעים ושנים מלכים תחת ידי ומשועבדים למאמרי ומהם מלכים שאינם נוצרים והם עובדים לי בכסף וזהב שנה בשנה. וגם כן אני מודיעכם שכל העניים הבאים לארצי אני עושה צדקה עמהם בין גר בין תושב באהבת האל וכן אני מודיע לכם שאתן לכם אמונה שלימה להלחם עם ארץ הקדושה במקום קבורת ישו הנוצרי וכן דעו כי יש בארץ הזאת שלשה אינדיאש גדולות עד מאד. ובאינדיאה הגדולה נקבר נוף הטמא (טומאש¹) אפושטולן. ודעו כי ארצי לצד דרום קרוב לבבילונייה החרבה והאינדיה האחרת היא קרובה לצפון. ובזו האינדיא² יש שובע גדול מאכילה ושתיה. והאינדיא השלישית היא גדולה עד מאד. וארץ רחבת ידים והיא קרובה לארץ היהודים והיא מנעת עד ים האבנים מצד האחד ובזו האינדיא יש מלשונות הרבה ומוסלאות אחרות כמו שתשמעו וגם בזו האינדיא יש מלכים רבים אע"פ שאינם נוצרים אבל הם כולם משועבדים למאמרי. וגם כן יש בארצי בהמות שקורין דרוריום וגמלים לבנים וחיות אחרות שיש להם שבעה קרנים במצחם ודובים לבנים ובהמות הרריים שקורין ליפריס³ והם גדולים כמו כבשים. ויש לנו אריות מארבע מינים ירוקים וצהובים לבנים ושחורים. וגם בארצנו יש סוסים שיש להם שתי קרנים קטנים במצחם והם רצים יותר מסוסים אחרים. ובהמות אחרות רבים משונים מבארצכם שאין אנו יודעים שמם. וגם יש בארצנו עופות שקורין אותם אונילו⁴ שמוליכין ברגליהם שור אחד או סוס אחד לתת לאכול לבניהם ואלו הבהמות לא נמצאנ כי אם בארצי ויש להם הרבה לאכול לשובע. ועוד יש ענין אחר בעופות שלא נמצא בעולם אלא שנים וקורין אותם אליואונים⁵ ויש להם ארנות על כל העופות שבעולם. ואלו העופות חיהם ארבעים שנה וכשהם קרובים⁶ לאלו הארבעים שנה הם מולידים שתי ביצות גדולות וגולדות לסוף ארבעים שני בנים וסמוך לתולדותם הולכים האב והאם לים ונהנקי שם וכל העופות שרואים אותם הולכים אל הים מלוים אותם ואחר שנחנקים שם חוזרים כל העופות האלו לקטנים אשר בקן ומגדלים אותם עד שידעו לעוף והנפנים של אלו⁷ העופות הם⁸ חותכים כתער ומראיהם כמראה אש. וגם כן יש ענין אחר מבהמות שקורין טיגריס⁹ שמוליכין על כל אחד פרש אחד חלוצין על סוסו¹⁰. ועוד אנו

¹ המלה אינה בכ"י. ² בכ"י תמיד אינדיאה. ³ בכ"י לפיריס. ⁴ בכ"י אונילו.

⁵ בכ"י אלודאונים. ⁶ חסר בכ"י. ⁷ חסר בכ"י. ⁸ בכ"י טיגריס. ⁹ בכ"י סוס.

מודיעים לכם כי בקצה המדבר יש אנשים שיש להם שני קרנים קטנות במצחם ויש להם עין אחד בפנים ושתיים¹⁰ לאחור. ואלו האנשים נקראים פִּימִינוֹס והם אוכלים בשר בלתי מבושל ואוכלים בשר ודם ובשר בהמות וחיות ולעמים יש לנו מלחמה עמם כי אינם נוצרים ואין להם פחד המיתה וכשאבותיהם קרובים למות שוחטין אותם ואוכלין את בשרם בלתי מבושל¹¹ ואומרים שהוא דבר חשוב ובשר טוב שהוא משמח את הלב¹² ואומרים שהוא כפרת עונותיהם. וזאת האומה נקראת גוג ומגוג¹³ ואלו האנשים שהסניר¹⁴ אלסכנרר בעבור שהם רעים והטאים בהרים שקורין גוגיש¹⁵ וכשהעון קריסמו יולד אלו האנשים¹⁶ יעשו רע גדול¹⁷ בעולם. וגם דעו שיש לי ארבעים ושתיים עיר בצורות גדולות יותר שבכל העולם וסמוך לאלו העיירות שלי מדינה גדולה ששמה אורינדא. ויש לה ג' פרסאות על ג' פרסאות. והמלך של זו המדינה נלחם כל יום עם אלו האנשים ואינם מניחים אותם לצאת ממקום שהם יושבים לפי שהם מכת השטן¹⁸ וכשהעון קריסמו ימליך יתחברו אליהם¹⁹ והשם ישלח אש שורף משמים וישרוף אותם והארץ תבלעם ויפלו כלם לניגנם וכשאנו רוצים ליקח מאלו האנשים בשעת הצורך להלחם אני נותן להם רשות שיאכל כל מה שיוכלו לאכול ועם אלו לפעמים מנצחים עם אויבינו וכשאין לנו צורך בהם נשיב אותם לארצם שאם לא נעשה כן מעט מעט יגרשונו מן הארץ. וניכ יש בארצי ענין א' טוב מאומה אחת שיש להם רגליהם עגולות כמו רגלי הסוסים ויש להם ארבע עצמות כענין קוסמים ובוה הענין נלחמים ואיש לא יעמוד בפניהם בכל כלי זין והם נוצרים חשובים ואין אדם בעולם יכול לבוא בארצם אלא אנחנו שיש לנו ש"ס עמם ועוברים באניות וכשאנחנו עוברים לשם הם עוברים אלי בכסף וזהב שנה בשנה. וגם יש לי ארץ אחד שקורין פמיניא²⁰ ויש בה מהלך חמשה ושבעים יום באורך וברוחב כמו ארבעים יום ולא נמצא בארץ הזאת כי אם נשים היותר יפות שבכל העולם ויש להן גדול תאות העולם. ויש ג' מלכיות דוקים וקונמים נשים ויש להם מדינות וערים בצורות באלו השלשה מלכיות ואין רשות לשום אדם לשבת שם יותר מ' ימים. ובסוף אלו²¹ התשעה ימים צריך לצאת ואם לא יצא ימות וכל מי שילך לשם פעם אחת לא ישוב עד תשעה חדשים ולאחר ט' חדשים יכול לשוב שם ולעמוד עוד ט' ימים. וכשאלו הג' מלכיות הולכים למלחמה מוליכים עמם שלש מאות אלפי נשים רוכבות על סוסים מזוינות בכל כלי זין מלבד הנשים המשרתות והארץ הזאת היא מסוכבת מנהר אחד שיוצא מן עדן שקורין אותו פישון והוא כל כך גדול שאינם יכולים לעבור עליו אלא באניות וסמך לארץ הזאת יש ארץ אחת שקורין אותו פיקוניא ואנשי הארץ הזאת הם קטנים כמו נערים משבעה²² שנים או שמונה וסוסייהם גדולים אבל הם נוצרים חשובים והם עוברים האדמה בשלוה שלא יש מי שיויק להם בעבור שיושבים במקום שלא יוכל שום אדם לעבור בארצם. אבל בא עליהם בכל שנה קללה כשהם קוצרים וכשהם בוצרים באים עליהם²³ ענין אחד מעופות²⁴ ואוכלים את פרים וכשרואה מלך הארץ זה הולך עם אנשיו מזוינים להלחם עם אלו העופות ונותנים קילות

¹⁰ בכ"י ואחר. ¹¹ חסר בכ"י. ¹² חסר בכ"י. ¹³ בכ"י וכשעין ויש לזה טעות סופר. ¹⁴ חסר בכ"י. ¹⁵ חסר בכ"י. ¹⁶ כ"י פימניא. ¹⁷ חסר בכ"י. ¹⁸ בכ"י בן שבע. ¹⁹ חסר בכ"י. ²⁰ בכ"י בעופות.

ומבריתם אותם במקומם⁽²¹⁾ וזה המלחמה. ושני חיי אלו האנשים מאתם שנה ושער זקניהם הוא לבן כל ימי חייהם וזקנם ארוכה עד ברניהם ושער נשיהם מוליכות על רגליהם וגם כן בארצי הסאניטארים שהם ממראה מתניו ולמעלה כמראה אדם וממראה מתניו ולמטה כמראה סוס ומביאים קשתות וחצים בדיהם והם רצים מכל החיות. ובעוד שהם רצים הם מורים בקשת ואינם נחים מלרוץ כל הזמן ואין אדם שישמע לשונם ואוכלים בשר בלתי מבושל ושוכבים בלילה על האילנות⁽²²⁾ מפחד הנחשים⁽²³⁾ והדרקונים וכשאנשי ארצי יכולין לקחת אחד מהם הוא⁽²⁴⁾ בשעה ישנים על האילנות ומביאין אותם בחבלי ברזל בבית האסורים שלי והולכים אנשי הארץ לאזוחם בפלא גדול. וגם יש בארצנו האוניקוריוס שיש לו קרן גדול כמזח. וגם כן יש אריות הרבה וכשהאונקוריוס רואה האריה מקרב אותו סמוך לאידן והאונקוריוס רוצה להכות לאריה והאריה מנענע ממקומו והאונקוריוס נותן בקרנו על האילן ונכנס קרנו כל כך באילן שאינו יכול להוציא אותו ובא האריה וממית אותו ולפעמים להפך ונ"כ יש בארצנו הענקים והם בקצה המדבר ובזמן קדמון היתה קומתם שבעים אמה. ועתה אין להם כל כך אבל יבא כמו שלשים או שלשים וחמשה אמה ואינן יכולין לצאת שאין רצון השם שיצאו שאם היו יוצאים אין דבר שיעמוד בפניהם. ונ"כ בארצי יש עוף אחד היותר יפה שבעולם שקורין אותו פינאש ולא יש אלא אחד בכל העולם והיי שניו הם שלש מאות וילסוף השלש מאות שנה⁽²⁵⁾ עולה לצר⁽²⁶⁾ השמים כל כך גבוה שהשמש שורף אותו ואחר כך יורד ומכניס עצמו בקן שלו ולשם נשרף כולו ובאפר שנעשה ממנו מתיילד תולע אחד ונעשה עוף וצורתו כצורת העוף שנשרף. וגם בארצנו יש ארץ אחת שלא יכול לשבת שם דבר. ונ"כ הסאריגוס⁽²⁷⁾ בקצה המדבר היוצא מעדן שקורין אותו ניהין וזה הנמר עובר בארצנו ושם מוצאים אבנים יקרות מעינים רבים וגם הפלפל נעשה בארצנו⁽²⁸⁾ אבל העיקר הוא מעבר לים האבנים וזה הפלפל אינו גורע לעולם⁽²⁹⁾ אבל נעשה ברצון האל יתעלה והוא ביער אחד שהוא מלא נחשים ועקרבים וכשבא זמן האסף משימין אש ביער ונשרפין הנחשים והעקרבים אבל העצים עומדים ואחר שכבה האש מאספין אותו וורין אותו לרוע כמו החמה ומביאין אותו לבתיהם ואחר כך רוחצים אותו ומיבשין אותו לשמש ובוה עולה הפלפל שחור וגם כן בארצנו קרוב לזה היער של הפלפל יש הר גבוה שקורין אותו אלמגוס ובתחתית ההר יש מעין אחד יותר חשובה מבכל העולם ואומרי שהיא קרובה לגן עדן מהלך שבעה ימים ויש בו אבנים יקרות רבים קרוב לגן עדן ויקראו דיאמנטיש והעופות מוליכות אותם לקן שלהן לבניהם ואלו האבנים הם מאירים ואו באים ומבקשים בהם ולוקחים אותם. וגם כן בארצי בסופה יש פלא גדול של ים של אבנים ועושה גלים כמו שעושים הימים⁽³⁰⁾ ויש לה רוח גדול והוא עושה רעה גדולה ואין אדם שיוכל לעבור דרך הים הזה אלא אנחנו עוברים עם אונילו גריפוס ועושים אנחנו כמו שעשה אלסכנדר⁽³¹⁾ כשנלחם עם המכצר אינקאנודו. ודעו שכל

(21) בכ"ו מן מקומם. (22) חסר בכ"ו. (23) חסר בכ"ו. (24) חסר בכ"ו. (25) חסר בכ"ו

(26) בכ"ו הפאריגוס. (27) חסר בכ"ו. (28) בכ"ו לכל העולם. (29) בכ"ו שעושה. (30) בכ"ו אלסכנדרוס.

כך ארצי היא גדולה שאני³¹) איני יודע כל הנפלאים שיש בה. ודעו כי מוֹ
הים של אבנים בא נהר אחר שיוצא מן ערן והולך בינינו ובין הארץ הגדולה
של המלך הנדול דניאל מלך היהודים וזה הנהר הולך כל ימי השבוע ובשבת³²)
אינו ח ממקומו עד יום ראשון ששב לאיתנו. וכשזה הנהר מלא³³) על כל
גדותיו מביא אבנים יקרות הרבה מאד ובוה הנהר לא יש בו מים וכל מה שהוא
מוצא הכל מביא אל הים אורינושו ולא יש אדם שיוכל לעבור כי אם בשבת.
אבל אנהנו נותנין משמרות במעבר שאם היהודים יכולים לעבור יעשו חוק גדול
בכל העולם בנוצרים וכישמעאלים ובכל אומה ולשון שתחת כל השמים כי אין
אומה ולשון שיוכל לעמוד בפניהם. אבל אני יש לי בזה המחזו ששה עשר
מדינות בנויות מאבנים גדולות ובצורות ויותר חזקים שבכל העולם ומעיר לעיר
מהלך חצי מיל. ויש לי בכל עיר מאלו אלף פרשים ועשרת אלפים³⁴) רגלי ועשרת
אלפים³⁵) תופשי קשת לשמור ההרים ומקום המעברות שלא יעברו היהודים כי
הם כל כך רבים שאם יוכלו לעבור ילחמו עם כל העולם ודעו שאם אני³⁶) יש
לי עיר מבצר אחת יש למלך הנדול מלך דניאל עשרה ויש להם כל כך זהב
ואבנים יקרות שמחקנין בתייהם³⁷) באבנים יקרות³⁸) כמו שאנחנו מתקנים בתינו
באבנים צבועים. ואל תקשו עלי שאני כותב לכם המלך הנדול כי יש תחת ידו
של המלך דניאל שלש מאות מלכים כלם יהודים וכולם יש להם ארצות תחת
יד דניאל המלך ויש תחת ממשלתו שלשת אלפים דוכים וקונטרים ואנשים גדולים
ואנו יודעים שארצו אין לה חקר. ומי שלא שמע מכת שלהם לא שמע דבר
בעולם. ועוד אני מודיע לכם שכארכו באים שתי נהרות מן ערן ויש להם נשים
יפת תואר הרבה והם חמים בטבעם ודעו שיש לי³⁹) מדינה אחת ששמה⁴⁰)
אורניכאלום ויש לה שלש מאות⁴¹) פרסאות באורך וסמוך לה יש לי⁴²) ארבעים
ושתים עיר מבצר והם⁴³) נשמרים מאד ובוה⁴⁴) המדינה מלכה תחת ידי. וגם
בקצה המדבר יש ענין מאומה אחת שיש להם גוף אדם אלא הראש שהיא כמו
ראש כלב והם⁴⁵) דיינים חשובים שיושבים יום אחד בקרקע המים ויוצאים
בדגים⁴⁶) הרבה וגם כן⁴⁷) בקצה המדבר בא נהר אחר שקורין אותו פירוואניה⁴⁸)
והולך לים אורינושא⁴⁹) ובא מן הים שוכרנו ואין יכולין לעבור אלא עם רוח
שמתחתיה ואחד כך יושבין בארץ ויכול אדם לעבור אבל ישמור עצמו שאם
ישינו המים בתוכן יחנקוהו ויהפוך הפירוואניה האבנים⁵⁰) ואין אדם רשאי
להוציא מאלו האבנים הוצה מארצי בלתי רשותי. וגם כן דעו כי בארצי יש
עץ חיים והוא יבש כולו אבל יצא ריח טוב ממנו ומשם יוצא הקרוימה⁵¹)
שפיפור של רומא לוקח ממנו ונחש עקלתון גדול וחזק מאד שומר זה העץ
ואוכרי⁵²) הוא ובכל עת הוא שומר העץ ולא ינום ולא ישן כל השנה ומנחיריו
יצא עשן ולפיד איש⁵³) לכל צד ופינה שלא יש אדם שיוכל להתקרב אליו
מהלך יום אחד לבד ריגולייא עין גואן בעת הזאת נח וישן ובזמן ההוא יש לנו

³¹) בכ"י שמא. ³²) בכ"י וביום השבת ³³) בכ"י עולה. ³⁴) חסר בכ"י. ³⁵) חסר בכ"י. ³⁶) חסר בכ"י. ³⁷) בכ"י אחת עיר. ³⁸) חסר בדפוס. ³⁹) בכ"י לה. ⁴⁰) חסר בכ"י. ⁴¹) בכ"י ובו. ⁴²) חסר בדפוס. ⁴³) בכ"י דגים. ⁴⁴) בכ"י וכן יש. ⁴⁵) בכ"י פירוואניה. ⁴⁶) בכ"י אורניכאלום. ⁴⁷) חסר בכ"י. ⁴⁸) בכ"י הקרוימא. ⁴⁹) בכ"י ואכור. ⁵⁰) חסר בדפוס.

הגריפוס מוכנים ומוליכים אותנו עד העין ולוקחים מעט מזו הקריומא והיא⁵¹ מפיו אותו האיש ומביאים אותו קודם לשני פטריארקי⁵² שם מומין ויש להם רשות מהפיפור ואחר כך שולחין אותו לפטריארקי של ירושלם וכן ראוי לנו לעשות והפטריארקי שולח⁵³ אותו לפיפור ומשם⁵⁴ יצא לכל העולם. וכשהנחש⁵⁵ מקיץ משנתו מתבעס כעס גדול בעבור שרואה שלקחו מן הקריומא ומוציא אש גדול מפיו ומנחיריו שכל הרואה אותו⁵⁶ מרחוק יבהל והוא רוצה לבא בכעס גדול לארצנו אבל זה מהנהר פרוריאו⁵⁷ מוחה בידו לעבור ודעו שאם יוכל לעבור שישמיד אותנו כי אין בריה בעולם שיוכל לעמוד לפניו וכשרואה שלא יכול חוזר לו אצל העין. וגם כן יש בארצי אומה אחת שהם גדולים הרבה ולהם הראש לתוך החזות ויש להם הכתפים גבוהים הרבה ורגליהם כרגלי הסוסים והם חזקים מאד ואינם אוכלים אלא שעורה ושותין מים ומאלו אנחנו עושין שלוחינו שמוליכין כתבינו ואינן לובשין אלא עורות של גמלים והאנשים האלו הם חכמים גדולים לבקש הזהב והכסף בארץ והם מכירים סגולת האבנים היקרות⁵⁸ ובעבור אלו הדברים אנו מניחים אותם בארצנו והם הולכים ביום שלשים פרסאות והם נאמנים אבל אינם נוצרים. וגם בארצי יש נהר אחד של אבנים יקרות וקורין אותו מראמנדים ואין אדם יכול לחשוב סגולת הנהר⁵⁹ והוא ואנשי הארץ כשמוליכים בניהם הולכים לזה הנהר⁶⁰ ויושביו הילודים מתחת המים שלשה ימים בלא יניקת שדים ואין נוגעין בהם כי הבה זן אותם בסגולת האבנים היקרות ולאחר השלשה ימים מוציאין אותם ואז יודעים לילך תחת המים כל ימיהם ויוצאים מצד השני מהנהר. וגם בקצה ארצי יש הר אחד שאין אדם יכול לעמוד לשם⁶¹ שעה אחת כל כך הוא חם ולעולם לא ירד עליו מטר ולא יש שם לא רוח ולא קרירות ויש שם ענין אחד מתולעים והם קרים מאד בטבעם עד שלא יוכל שום⁶² אדם ליגע בהם והם רצים אחר החמימות והעשן כדי להתהמם ואז נתקבצו כל אנשי חורשים וקוצרים ועושין אש גדול תחת ההר וכשאלו התולעים מרגישין האש והעשן יורדים מן ההר והולכים לאש ויושבים לשם ארבעים יום ולאחר כך מוצאים שעשו כמו עורות בכל מינים ומאלו אנו עושים מלבושים לנשותינו ולשרינו ולבגדים אותם בימי החגים וכשנרצה לבכס אותם⁶³ נעביר אותם⁶⁴ תוך האש ואז יתלבנו ויטהרו. וגם בארצנו לא נמצא גב כי האל משחית אותם מיד ואנחנו עושים משפט גדול וכשאני יוצא למלחמה הולכים לפני ארבעה עשר מלכים כולם במלבוש זהב ואבנים יקרות. וגם מלכים אחרים שאינם נוצרים הולכים מאחרי וקרב לפני הולכים⁶⁵ אלף פרשים שמתפללים תמיד לאל בעדי וכולם קדשים⁶⁶ ארבעים אלף רגלי לפני הולכים וגם מוליכים לפני כלי אחד של זהב מלא עפר כדי שאזכיר שעפר⁶⁷ אני. וגם מוליכים לפני כלי אחד מלא אבנים יקרות להוריע שאני פרינסף⁶⁸ גדול שבעולם⁶⁹ וגם כן דעו שאין אדם רשאי לומר כוב בארצנו שמיד האל יפרע ממנו ואנחנו עושים משפטים. ואומתינו אוהבים אלו לאלו לא כמו ששמעתי שיש בארצכם שאינכם אוהבים זה את זה

⁵¹ והוא בכ"י. ⁵² בכ"י פטריארקי. ⁵³ בדפוס שלח שולח. ⁵⁴ חסר בכ"י. ⁵⁵ בכ"י וכשהרגיש. ⁵⁶ חסר בכ"י. ⁵⁷ בכ"י הנהפמריאו. ⁵⁸ בכ"י יקרות. ⁵⁹ חסר בכ"י. ⁶⁰ בכ"י שעה. ⁶¹ חסר בדפוס. ⁶² חסר בכ"י. ⁶³ בכ"י הולכים לפני. ⁶⁴ בכ"י בעדי תמיד לאל וקדושים כולם. ⁶⁵ בכ"י שאזכור כי מעפר. ⁶⁶ בכ"י גדול בעולם.

עניני עשרת הישבטים

ואני תמה כיצד אתם יכולים לעמוד בארצכם וגם כן⁶⁷) בכל שנה אני הולך לראות המלך הגדול מלך הניאל (היהודי⁶⁸) והוא רחוק מעט מארצי והולכים בחבורתי⁶⁹) עשרת אלפים מזוינים ומאתים אלף רגלי והאלף פרישים הקדשים המתפללים תמיד בעדי ולפעמים נקח⁷⁰) מגדלים שלי⁷¹) עצים על מאה והמשיים אליפנטיש להלחם עם אויבינו אם נצטרך להלחם:

ושלום. תם ונשלם שבח לאל בורא עולם:

והאגרת בתמונה השניה היא שלוהה אל פרדליק ונמצאת בכ"י של הרב הגדול של מלכות בריטאניה הישיש דר. נתן אדלער נ"י. והמכתב הוא מכתב של יהודים בפרווינצה אשר בארץ צרפת ולפי הכ"י הזה אישימה לפניך. וגם נמצאה בכ"י פארמא 166 וזה ג"כ כ"י מלא מקבוצים של רבני צרפת ופרווינצה¹) אבל חבל שרק קצתו נשאר עד הגליון אשר בלה ונשתח. ולפי שזאת התמונה של כתב יוהנן הכומר נמצא רק בכ"י אשר באו מצרפת ופרווינצה אפשר נוכל לשער שזאת התמונה מתורגמת בעברי בארץ צרפת או פרווינצה והראשונה באיטאליאה. אבל כזה וכזה נראה שהיהודים תרגמו הכתב בכ"י התמונות לפי שנמצאו בו דברים על אודות ה"י שבטים. והשמות של מדינות וערים ותיות ועופות ועשבים נתתי כפי שהם בכ"י ולא נסיתי לפרש אותם כפי ההעתיקה הרומית לשני סבות. הא' שטרדוטי ועסקי לא הניחו לי עת לזה. והב' כי אין תועלת בכתב ההוא ליהודים רק מה שנוגע להם ולפי זה ישאר זה הפירוש לחבמים אשר יוצאו לאור המכתבים בשפת רומי כפנים אחרים אחר פרופיסור Zarneke.

זה מופש האגרת אשר שלח פיטרי גואן אל פרדליק קיסר של רומאה.

ברצון השם אני שולח לכם שלום ואהבה אל רום פרדליק קיסר של רומי אנחנו מודיעים אל אהבתם כי הוגר לנו הרבה פעמים שאתם מתאווים מאד לדעת ממנו ומעניינו ומארצנו וכי שמענו שאתם אומרים כי היונים מארצנו אינם מתפללים אל האל שאתם מתפללים ואינם מאמינים אל האמונה שאתם מאמינים בה. לכן אנו מודיעים אליכם שאנו מתפללים אל האל ואל האמונה אשר אתם מאמינים בה ולכן אנחנו [מודיעים] אליכם כי האמונה היא כמנהג בני עמנו ותודיעו לכם בחותמכם האמונה שלכם ותורתכם ואם תרצו שום דבר אשר בארצנו שאוכל למצוא תודיעוני ואשלח לכם ואם תרצה לבא הנה שלום בואך ואתה תהיה אדון לכלנו ומלך אחרי באמת ובאמת תדעו שהעטרה שלנו גדולה מכל עטרות שבעולם כי היא עשירה מכסף וזהב ומאבנים טובות ומרגליות ויש בארצנו ערים בצורות וגבוהות ומוקפות הומה וכרכים משונים וגם חוקים. ודעו בבירור כי ארבעים ושנים מלכים תחת ממשלתנו ומעשרותינו והם נוצרים חוץ מעם משונה כאשר אספר לך. ותדע כי כל העניים אשר עוברים בארצנו

⁶⁷) חסר בכ"י. ⁶⁸) בכ"י מלך היהודים. ⁶⁹) חסר בכ"י. ⁷⁰) חסר בכ"י. ⁷¹) חסר בכ"י.

¹) עיין Isr. Letterbode ב: דף קע"ה.

הן מארצנו הן מארץ אחרת מפרנסים אנהנו אותם בעבור אהבת האמונה. ודעו כי נדרנו ללכת ולכבוש ארץ ישראל וירושלם ונלך שמה בכבוד גדול ובחיל כבוד ונהרגו שונאי תורתנו ודעו כי בארצנו יש ארץ הנקראת אינדיאה הגדולה מצד מזרח ושמה בבל השדודה אצל המגדל אשר בנו בני האדם. ואינדיאה אחת היושבת בנהר ס[נ]כטיון ושם יש שפע ימים ויין ולחם ומכל סוג הצריך לבני אדם. ודעו כי בארצנו מגדלין הפילין וברדליש שאנו קוראים דרומקרה ונמלים לבנים ושור הבר ודובים לבנים וזאבים הלוקחים את האיילים וחמורים מדבריים ואריות מארבע מיני צהובים ירוקים שחורים לבנים וסוסים ארומים וירוקים ביער ובארצנו יש עוף הנקרא גריפון וחוק מאד ונושא בפעם אחת שור אחד בקנו לאפרוחיו ואלו בהמות אינם יוצאות מן המדבר שהן מוצאים שם הרבה לאכול ויש שם עוף הנקרא אלריאון שהוא מושל על העופות ודמותו נראה וכנפיו עמו כמו תער והוא מעט מהנשר ובכל העולם אין בו כי אם זוג אחד ולמדנו היאך הם נדלים כי לסוף ארבעים שנה עושים שני ביצים והם שומרים אותם ארבעים יום ולסוף ארבעים יום הביצים נהפכים לאפרוחים ואז האב והאם הולכים בעולם האב הולך מצד אחד והאם הולכת מצד אחרת וכל העופות הרואים אותם מתחברים עמהם ולסוף שנה הולכים וטובעים בים והעופות האחרים הולכים ומגדלים האפרוחים ונותנין להם לאכול עד שיכולים ללכת בעצמם וכשהם מגיעים לימי אבותם עושים כאשר דברתי ויש לנו בהמות אחרות ונקראות טוגריא ואותם בהמות הן קטנות מפילין. וכצד אחר מן המדבר אנשים שיש להם קרן במצה ואין להם כי אם עין אחת ועם שיש להם שתי עינים לפניהם ושתים לאחור והנשים כמו כן ויש מצד אחר מן המדבר עם שאינם חיים כי אם בבשר חי מבהמות ואנשים ואינם ידאים מן המות כלל וכאשר אחד מהם מת הן קרוב או רחוק הם אוכלים איתו מיד ואז כי טובה היא מאד לאכול ושם העם הזה נוג ומנוג בחלק אקלוייאה אשר יש לו ארבעים ושנים כפרים ושם יש הרבה מבני עמנו היל גדול ועם רב מאד העוסד בעדרו נגד אומה בעיר אחת הנקראת אנרייגה אבל אותו עם המוסר אנו מבני ישראל כי אם משפחת נוג ומנוג ואנהנו מוליכים אותם במלחמותינו וכאשר אנהנו נותנים להם רשות לאכול אויבינו מאלף לא נשאר גם אחר כי מיד הם נאכלים ואחר כן הם משיבים למקומם כי אם היינו מניחים⁽¹⁾ אותם במקומותינו הם אוכלין אותנו גם טפינו ובהמותינו וכל אשר לנו ולא יצאו ממקומותם עד עת הקץ ויתפזרו בארצות ואין אדם יוכל לעמוד בפניהם ואין להם מספר כי הם כהול הים וזהו האומה שיאמרו שתבא קרוב ליום הדין אבל הבורא ישלח להם אש וגפרית ואבני אלנביש והם יהיו כלים. ועוד מצד אחר מן המדבר נגד ים אוקינוס עם אחד שרגליהם עגולים כמו גמלים והרגל יש לו ארבעה טפרים מסביב והם תחת ידינו ואינם אנשי המלחמה אך הם עוברים אדמתם ונותנים לנו מס בכל שנה ושנה ומצד אחר מן המדבר יש שם ארץ הנקראת פמניאה ואין איש יכול ליכנס בארצם כי אם פעם אחת בשנה הן הולכות בסחורה חוץ מארצם והן שוכנות עם אנשים ואם הגה מעוברות ומולידות נקבות הן מגדלות אותן ואם הם זכרים מיד הן שולחות אותם חוץ לארצם וארצם גדולה

(1) בכ"י מניקים.

עד מאד מהלך ארבעים יום באורך ושלשים יום ברוחב ובארץ ההיא יש שבע מלכויות לבר שרונת אחרות המהויקות מהן אדמתן. ויש להן סוסים וגמלים ועגלות שנושאים להן כלי קרב והממון. אחרי כן הדעו כי יש נהר גדול סובב כל הארץ ההיא הנקראת שיאון ויוצא מערן ואין אדם יכול לעברו כי אם בספינה. ומעבר אותו נהר יש שם ארץ הנקראת פורוניאיה ובאותה ארץ יש עמים קטנים כמו נערים בני חמש שנים או משבעה ואין שום אדם עושה להם רעה כי אם מגדולי העופות הבאים עליהם כאשר הם הולכים לקצור ולבצור ומלכם הלויין נגד העופות ונלחם עמם והעופות אינם יוצאים מן הארץ עד שהם עושים נזק גדול באותה משפחה: ובכל שנה ושנה צריך שיבא המלך הלויין צבא הוא ועמו נגדם בקיץ והארץ גדולה שבעה ימים באורך ושש ימים ברוחב, ואנו אומרים כי זאת הקללה להם בעון אבותם. אחרי כך אנו אומרים שיש לנו בארצנו בהמות הנקראות שולפיה שהם מן הרצועה ולמעלה גוף אדם ומהרצועה ולמטה גוף סוס ויש קשתות בידיהם ויש מעמנו אנשים הרגילים להרוג אותם ולזקחין אתהם חיים כדי לגדלם בחצר שלנו ושוכבים על האילנות מפני החיות הרעות והנחשים והעקרכים וגם לא יצאו מן המדבר כי אם יום אחד בשני חדשים או בשלושה חדשים והבהמות אינן יוצאות מן המדבר כלל אם לא לקחום בני עמנו לגדלם בחצר שלנו ויש מעט אנשים רגילין ללחקן. ויש לנו מין אחד מבהמה הנקראת ביקורנאה ויש לה קרן במצחה היא ארוכה אמה ויש מהם שלשה מינים אדומים לבנים שחורים אבל הלבנות חזקות מכלם ונלחמות עם האריה והאריה הורג אותן בערמה כי האריה יושב אחר אילן אחד ומננח באילן והביקורנאה עושה כן ונכנס הקרן באילן ואינה יכולה להוציאה מן האילן ואז בא הארי והורג אותה ולעמים הורגת האריה. ומצד אחר יש שם ענקים רבים שמימי קדם היתה קומתם ארבעים אמות ועתה אין להם כי אם חמש עשרה אמות אבל אינם יכולין לצאת מן המדבר ומן הארץ כי אם ישר בעיני השם שיצאו והם תחת ידינו. ושם מין אחד מן עופות ושמו פוניץ ואין שום עוף לא יוכל לקחתו רק הפלקון ואנשי ארצנו לוקחים אותם כשהם קטנים ומגדלים אותם בחצר שלנו ואינם נמצאים בשאר ארצות. ובארצנו יש הרבה להם ויין ישן וחדש וחלב ודבש ודעו כי באינדיאה שלנו אין שום בריאה יכולה למצוא נחש ועקרב ולא תולע אחד ואם ימצא שם אינן יכולין להרע. ובארצנו מושך נהר גדול ששמו ארונייש ואומרים כי הנהר ההוא יוצא מערן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשי נהלים בכל הארץ ואנשי הארץ מוצאים אצלו אבנים טובות ומרגליות מאקדרייש שאפיליש קרבונקליא רוביין אשטופאשיין נאשפיא קלצירוניאה ושאר אבנים הרבה שאינן כתובות כאן ויש בארצנו עשב ששמו פרמינאבלין וכל הנושא עקרו יכול לדרוך השר ולההריבו ולדבר עמו מי הוא ומאין הוא ומה שמו ועל כן ירא השר ליכנס בארצנו. ובארצנו יש מקום גדול הפלפל ואנחנו מלקטין אותו בכל שנה ושנה וכל הארץ מלאה צבאים ונחשים וכאשר רואים בני אדם כי הפלפל מבושל כל צרכו אז הולכים שם ונושאים עצים יבשים ושורפים הנחשים והצבאים מתחבאים בארץ והם רוצים לברוח והאנשים השומרים הפלפלין הורגים אותם וכאשר כלה האש באים אנשים ונשים ונושאים מקלות והעבדים עושים חמרים חמרים מן הנחשים וצבאים הנשרפים ואחרי כן עושים חמרים מן הפלפל ואין ממרחין העפר

ואחרי כן מכשלין אותו במים להסיר האדם מן הנחשים ואותו יעד שנושא הפלפל בתחתית הר אולפוס ומאותו הר יוצא מעיין שהיא חמה לאותו ששונה ממנה שהיא מבושמת מכל הבשמים שבעולם ואותו מעיין קרוב מהלך ששה ימים לנן עדן ומי שיוכל לשחות מיד מאותו מעיין ששה פעמים קודם שיאכל לא יהיה לו חולי לעולם ואם ישתה מהמים ההם עד שלשים שנה אם יוכל לחיות עד אותו זמן יהיה כל ימיו נביא בלא שום חולי ובאותו מעיין יש אבנים טובות נקראות שמן גירוסאש ואותם האבנים הנשרים נושאין אותם בקן שלהם לחזק ביציהם ואותו אבן מחרשת חיי עולם הזה ומי אשר יוכל לרחוץ תוך המעיין יחזור בכחותיו כמו בן שלשים שנה אפילו היה בן מאה שנה ואם אין לו רק שלשים יעמוד באותו בחרות עד אשר ימות. וכן כל מופתי עולם יש לנו כי יש לנו ים עפר בלי מים ומשיב משבריו וגליו כשאר ימים ואינו נח כלל ואין אדם יכול לעבור בתוכו. ובעבור כן אין אדם יכול לידע אורך ורוחב ארצנו לבר אנחנו שיש לנו הכל בכתב. ויש לנו מעבר אחד בארצנו נהר וסביב הנהר על שפתו מוצאים העולם הבשמים הטובים ואצל אותו נהר יוצא נהר מאבנים ומושך עד ים אוקינוס אשר בין הים ובין תשעת שבטי ישראל והולך כל יום השבוע עד יום השבת ושבת כלו נח והוא נושא אבנים גדולות וקטנות אל הים כעין נהר של מים ותשעת שבטי ישראל אינם יכולים לעבור אותו נהר. ומצר אחד יש לנו ארבעים וארבעה כרכים מאבנים חזקים עד מאד ואין בין כרך לכרך כי אם כאשר יוכל איש לירות בקשת בפעם אחת ולשמור אותם יש לנו ארבעים וארבעה אלף פרשים וחמשים אלף מושבי קשת ושלשים אלף חלוצי צבא רוכבים על סוסים ושומרים הכרכים שלא יעברו בני ישראל שאם היו יכולין לעבור היו מחריבים העולם ומהכרכים יש להם עשרה. וכן אנו מודיעים לכם כי בעבור אותם הכרכים ובעבור הוצאות המחנות שאנו מוציאין אל המלך הגדול מישראל נותן לנו בכל שנה ושנה מאה נמלים טעונים והב וכסף ואבנים טובות ומרגליות ועוד נותן לנו המס ההוא כדי שלא נשבור הארץ אשר בינינו לביןם. ודעו כי המלך הגדול מישראל יש לו תחת ממשלתו מאתים מלכים וכלם מחזקים ארצם תחת רשותו ויש מהם לבד המלכים שלטונים ושרים אלפים ושלש מאות ובארצו מושבים שני נהרות מן עדן. והנה אשר בכרכים שלנו יושבים עליו גוג ומגוג ובעבור כן נקרא כך כי הוא משני אחים ממשפחת ישראל אשר האחד נקרא גוג ושם אחיו מגוג ומאותם שני אחים כבשו אבותינו הכרכים. ובתחתית אותו הר מצד ישראל יש לנו עיר גדולה הנקרא כוריאש אשר כל העולם לא ילכדה כי אם במסורה ותוך העיר דר אחד ממלכינו השומר את העיר והוא קנה המס מן המלך הגדול ושם סוחרים באים בסחורה ובאים עד עיר שלנו מחוץ לעיר על שפת הנהר ואנשי הארץ חמים ביותר והנשים חמות כמו בן ויפות תאר מאד ויש להם נאות מאד ובאצל אותו נהר יש שם מדבר שאין שום אדם יכול ליכנס שם בעבור החום ובאותו מדבר מושך נהר אחד מעפר שאין אדם יוכל ליכנס בו כי אם כאשר משיב הרוח בו והולך ומשיב הרוח בתוך האוויר ואז עוברים בתוכו ובלבד שילך במהרה שאם לא ילך מהרה ימות מיד ואותם היכולים לקחת מהעפר מתקנות לאבנים טובות אבל אין להם רשות למכרם עד שנראה אותם קודם כל אדם ונקח מהעפר בשומת שויויים ובארץ ההיא מגדלים הנערים במים. ועוד יש

לנו ארץ שאין אדם יכול ליכנס בעד החום הגדול ושם נולדים תולעים שאין יכולין להיות כי אם באש ונקרא סלמנדראה ועושים עור סביבות כמו התולעים העושים המשי ומהעור עושים מלבושים לנשים וירוע הוא לכל כי יש לנו עושר גדול שאין אדם יכול להיות עני בארצנו אם ירצה להרויח מכל הנכסים אשר אנהנו שוללים ומרויחים שלל אויבינו כי אנחנו נותנים החצי לעניים. ודעו כי אין שום נגב בארצנו ולא המזן כי אין ישר בעיני השם. ויש לנו סוסים הנושאים פרש אחד שלשה ימים בלא מאכל ומשתה ואין מלך ממזרח ומערב עשיר כמונו. ויש לנו כרכים חזקים וגדולים ולפנינו הולכים שלשים אלף גלחים ופרשים וכאשר אנו יוצאים למלחמה הולכין עמנו מאה אלף פרשים לכר פרשים אחרים ההולכים על הפילין הנושאים הכרכים והמזון וכל חיל איש רגלי לכר ונשארים בחצר שלנו ובבתינו. ודעו כי יש לנו ארבעים ושנים מלכים תחת ממשלתנו שהם גוים לכר האחרים שאינם מתורתנו אבל הם עושים כל מה שאנחנו מצווים אותם. וכאשר אנו רוכבים לראות ארצנו עבדינו נושאים לפנינו כלי זהב וכסף מלאים עפר לזכרון כי עפר אנחנו ואל עפר נשוב ובעבור זה אנו יראים מהשם ונושאים לפנינו כלי אחר מלא זהב להראות העמים את גדולתנו ושאינו מלך גדול על כל המלכים והעמים אשר ממזרח וער מערב. ודעו כי אין בינינו נאוף ובעבור כן צוה השם שכל אחד ואחד יקחו נשים כדי שלא יחטאו האחרות. ואנו מודיעים לכם שאנו הולכין בכל שנה ושנה לראות קבר דניאל הנביא והולכין עמנו עשרת אלפים פרשים חלוצי צבא ושני אלפים מושבי קשת ומאה כרכים על הפילים. ודעו כי אנחנו הולכין בזה האופן להצילנו מן הנחשים ומן האריות אשר במדבר ומן התנינים שיש להם שבעה ראשים על גוף אחד ואנו הולכין שבעה ימים קודם שנמצא שום אוכל אך אנחנו מוצאים צידה הרבה כמו איילים וצבאים וחזירים אדומים צבע של דם ומבהמות ועופות אשר הם טובים לאכול ועוף אחר הנקרא פניציין טוב לאכול מכל שאר בשר ובמדבר שהוא מהלך ארבעים יום כי אנו יודעים על יד אלו ההולכים משבע לשבע שנים בחיל רב. ודעו כי החיל ההולך אינו צריך לבשר ודגים כי מוצאין במדבר מעיינות טובות ונהרים מתוקים. ומעבר למדבר שם הענקים אשר הם נותנים מס משבע לשבע שנים ודעו כי אם היתה חכמה לענקים לעשות מלחמה כפי גבורתם הם יכולין להלחם עם כל העולם כלו אבל הבורא ית' לא נתן להם חכמה כי אם לעבוד את הארץ בעבור כי אבותם חטאו ורצו להפיל השמים בעבור המגדל אשר בנו. אבל יש מהם בבית הספר בשלשלאות ברול וכל העם באים לראותם כמו אנשי היער ועוד דעו כי יש בארצנו לוקחים דג דומה לדג אשר ממנו צובעין הארנמן. ודעו כי ההיכל שלנו עשוי כדמות היכל אשר עשה גרפריי דאינדיאה. ומכסה ההיכל מעץ שקורין לופין שאין יכול לישקף ועל ההיכל שני כפתורים של זהב ועל כל כפתור שתי אבנים הנקראות קרבונקילש יען כי הזהב זורח ביום וקרבונקילש זורחם בלילה והאבנים הגדולות שלנו מסילודוניש מוסכות עם השוהם ויש בח' לשערים שאין אדם יכול להכניס בתוכו יין שאינו טוב ושערים אחרים כמו בחלל מן החלונות וכל החלונות הם מברולח והשולחן אשר אנו אוכלין עליו הוא מאחלמה והאבנים אשר השלחן יושב עליהן נרנורוציש ולפני ההיכל שלנו יש פליטה אשר אנו שוכבים עליה כאשר אנו רוצים לראות הבחורים מצחקים וההיכל עשוי מאבן אחת נקראת שהם

ומאותו אבן עשויה כל ההיכל אשר באותה פליטה בעבור ייטב לבנו כאשר נסמך עליה לעיין צהוק הבחורים והחרר. אשר אנחנו שוכבים בתוכה עשויה מזהב וממרגליות ופמנט של זהב דולקת בתוכה ובה בושם ודולקת בלילה. ופמנט אחרת של זהב דולקת בהיכל אשר אנו עושים חצרינו והגנו ובה מכל ריח טוב שבעולם מהבשמים כדי להריח בה ריח טוב. והמטה אשר אנו שוכבים היא משאפיר כדי שיהיה לנו להתאפק מן הגשמים אעפ"י שיש לנו נשים יפות אין אנו שוכבין עמהן כי אם שלשה פעמים בשנה כדי להוליד ושלשים אלף אנשים אוכלין על שלחנו לבד עוברים ושבים הוצאותם בבית שלנו. ועו"י יש לנו שלחן שאנו אוכלין עליה היא ממראקרייש ויש לה כח שאין אדם יכול להשתכר בתוך הסעודה. ודע באמת כי קבענו לפני היכל שלנו מיראייל שהוא עשוי בערמה ויפה הוא ונדול מאד והעם רואים אותו ביום ובלילה רחוק מן העיר מהלך שבעה ימים וצריך לעלות עליו במאה ושבעים מעלות וכל המעלות מאבנים טובות שליש המעלות מברזל ושליש מישפה ועליהן אבן יושבת על עמוד חזק ועל העמוד יושב האבן ועל האבן יושב אדנים ועל האדנים יושב עמוד ועל אותו עמוד יושבים עשרים ושנים עמודים קטנים ועליהם יש שמונה אדנים ועל אותם האדנים יושב עמוד עליון אשר עליו המראה בחכמה ובמרמה והמראה אשר אין אדם יכול לראות ולהבין הדבר בלתי רשותנו והעומדים למעלה יודעים הדבר אבל אין אדם עולה לשם בלי רשותנו ועשרים ושנים פרשים שומרים אותו יום ולילה ודעו כי בכל הדשי השנה משרתים שבעה מלכים בשלחן שלנו מן העבודה המצווה עליהם לבד הצרפתים משרתים בכל יום בשלחן שלנו והעבדים המשרתים הם חלוצים. ודעו באמת כי יש לנו אלפים צרפתים אשר עשינו הם פרשים השומרים גופנו ושלחן שלנו וחרד שלנו וכל הצרפתים הבאים אלינו הם (הן?) נלחים או פרשים אחרים אנו עושים מהם פרשים יען אשר הם אדוקים באמונה ויען שהם נושאים בטוב בלי קרב ורובים בטוב ודורכים בקשת בטוב ונאמנים הם. ודעו כי כאשר אנו הולכים במלחמה הצרפתים הולכים סביבותנו לשמור גופנו. וכאשר שלנו יש מהרבה מדינות המגידים לנו מנהג ארצם והצרפתים אומרים לנו מנהג האפיפיור ודרשותיו וכל השרים והשלטונים והמלכים אשר מתיים בלא יורש אנחנו נותנים ארצם לאחר מצרפתים השוטרים גופנו וארצנו ואצלנו אוכלים ושותים שנים עשר הנמונים מן הימין ויש לנו כומרים כמנין ימות החמה וכל אחר משורר יומו וכל המלכים והפחות ושלטונים אוכלים בשלחן שלנו כתולדותם. ודעו כי נקראתי פיטריי גואן יען כי יש לנו אדנות כמו פטרנו ובעבור כי הגדלה מפיטריי נקראתי פיטריי גואן וכל המלכים מארצנו קורין לנו כן. ודעו כי יש לנו עטרה מקסרית מן הירושה ויען כי שרים גדולים אוכלים על שלחנו צריך לנבות מס על כל המלכים המחזיקים ארצם ממני להוציא ממונות רבות ולהיות ביתנו פתוח לרוחה. ודעו כי בכל שבע ושבע שנים יש לנו ועד גדול בארצנו ובעירנו ואין המלכים והשרים והחכמים והפקחים הולכים בוועד כי אם ברשותנו ואין הולכין מלפני עד שאתן להם רשות ובעל כרחם הם באים אל הוועד שלנו. ועוד אני אומר לכם כי יש לנו היכל קטן אחר מאשר ספירתי לכם. ודעו כי בת קול יוצאה טרם שנולדתי וכן אמרה הבת קול פלוני דע כי יולד לך בן אשר יהיה גדול ממך ויעשה היכל לפי עשרו ולפי ממשלתו והוא יפה מאד וכל מה שספירתי לכם

אמת הנה ספרתי כל ענין גדולתנו וענין ארצנו וכל העושר והכבוד שלנו ואמרנו האמת לכם לא שקרנו לכם בשום ענין לכן אנו מבקשים מכם זאת שתוריעו עניינכם לנו וענין ארצכם ועושר שלכם בביאור רהב ושלומכם טוב יגדל:
תמה האגרת מפיטרי גואן.

ועור יש תמונה נ' מהאגרת הזאת שלוחה אל האפיפיור איאניניאו בישנת אלף תמ"ב לנוצרים ונמצאת בכ"י פארמא 402 ואפשר שאקבל ההעתקה כולה ומקומה יבוא בסוף דברי ואני חבל לא העתקתי כי אם קצתו וז"ל: גם יש לנו מ' עיירות נאות וחוקות מהעולם שהן רחוקות האחת מהאחרת במטהיו קשת שבהם יש לנו עשרה אלפים ומאתים אלפים באלישטרדי ואלפים ארצירי ומאה אלף אנשים רוכבים על סוסים שהם תמיד לשמור אלו ההרים כדי שאלו הארורים לא יוכלו לעבור ולבא כי אם יעברו יקלקלו כל העולם כי הם כל כך כי לכל כרך שיש לנו יש להם עשרה איש אחד מהם ירדוף אלף ממנו ושנים יניסו רבבה ובאים בשליחות וחונין מחוץ לעיר וכו' (ראה דף י"ד):

ועל זה כתב המעתיק של כ"י על הגליון וז"ל: אפתח נא שפתי אני דניאל יע"א הכותב ואערכה עליו מלין כי לפני דעתי אלו אחינו העברים והוא קראם ארורים ואשא משלי ואומר עמנו ברוך הוא והוא ארור ואין ארור מתדבק כי עמנו בהדבקם בברכי ה' בלכתם זרע ברכי ה' המה וצאצאיהם אתם ע"כ: וכא אחרינו על הגליון נ"ב דברים אלה וז"ל: מצאתי כתוב בכתב אחד שישלח הכומר יואני בשנת ק"ס לעברים כתוב במקום זה דבר וזה לשונו: ובארצנו יש נהר שמו שבטיון ומושך וכו' (ראה דף י"ט) וחזתם כזה: ומארצם נמשכים ב' נהרות מגן עדן והנהר אשר הרכבים שלנו עליו נק' גוג ומגוג ושם נשי בני עמנו ממשפחת גוג ומגוג והסוחרים הולכים לבטח בסתורה בארץ ההיא והמלך הגדול מישראל משגר לנו עבדיו עד זו העיר וחונים חוץ לעיר ואין אנו מניחים אחד מהם ליכנס לעיר בעבור גבורתם ע"כ:

ודע כי הכומר יוחנן וארצו נזכר נ"ב בספר ארחות עולם של ר' אברהם פריצול (עיין להלן) וגם ע"י אברהם פרונוצלי כ"י שוח"ה 217 דף ה' וז' כפי אשר כתב לי ההכם פרופסור קאופמן (קויפמאן כפי האשכנזים) וז"ל: וכבר מצאנו בספרי דברי הימים וחידושי העולם שיש במלכות הפרסי יוני מחוז אי נקרא מחוז האמת אשר יושביו לא ידברו כוז בכל ממון העולם וכשמו כן תהלתו. וגם ר' עובדיה מברטנורא כתב כזה במכתבו מירושלים וז"ל לפי הכ"י לונדון: ודרשתי מענין נהר סבטיון ואשר תשמעוהו אתם שם הוא אשר שמעתיו אני פה בשנה אין לי דבר ברור כי אם שומע מפי שומע. אכן מה שנתברר אצלי וידעתי מאין ספק כי בא אחד מגבולות ממלכת הפרישטי יואני ארץ הרים וההרים גבוננים מאד ואומ' שהם דרך עשרת ימים לאורך שם בוודאי חונים בני ישראל ויש להם חמשה נשיאים או מלכים. ואומ' כי יש יותר ממאה שנה שנלחמו עם הפרישטי יואני מלחמות גדולות ועצומות ובאחרית בעונות נברה יד הפרישטי יואני עליהם והבה בהם מכה רבה ועצומה מאד ונכנס בארצותם והשמיד

והחרים וכמעט אבד זכר ישראל מן המקומות ההם והנשארים בהם נזר עליהם גזירות משונות להפרידן מעין גזירות שנוהגות מלכות יוון בימי ההשמונאי. ובסוף ריחם האל ועמדו מלכים אחרים באינדיה שלא היו קשים כמלך הראשון עד שעתה אומי כמעט שהעשרה הורה ליושנה ושנו לקדמותם ופרו ורבו. והם נותנים עדיין מס לפרישטי יואני אך אינם כפופים כאשר בתחלה וזה ארבעים שנה התגרו מלחמה בני ישראל עם השכנים אשר סביבותיהם וישללו ויבזו המה בשונאיהם ושונאיהם שבו בהם כמה נפשות אנשים ונשים ומכרום לנכרים לגוי רחוק והובאו מהם למצרים ופרו אותם היהודים ממצרים. ואני ראיתי שנים מהם במצרים והם שהורים מעט אבל לא כבני כושיים ולא יכלו להבחין מהם אם הם שומרים תורת הקדאים או תורת הרבנים כי בקצת דברים היו נראין כשומרי תורת הקראין במה שאמרו שלא היה נמצא אש בכתיבהם ביום השבת ובשאר דבריהם נראין כשומרי תורת הרבנים והם אומרים שמתיהם לשבט דן. ואומי שרוב הפלפל והתבלין שמזכרים הכושיים באים מארצם. זה מה שראיתי בעיני ואוני שמעתי אף כי שני האנשים לא היו יודעים לשון הקדש אלא מעט מועד. גם לשון ערב שדחה בקושי אנשי הארץ מבינים אותם. דבר זה מפורסם וידוע בכל גלילות האלה כי הישמעאלים הנושאים ממצרים ללכת בבית תרופתם באלמיקה עוברים דרך מדבר גדול ונורא ותמיד הם לפחות ארבעת אלפים נמלים ולפעמים כארבעה אלפים. במדבר ההוא עם גדול ורם כבני ענקים אשר אחד ירדוף אלף וקוראים להם הישמעאלים אלאריבים פ"י בני אל כרי פ"י הערביים בני אל שרי מפני שבמלחמתם מזכירים תמיד אל שרי ומעידים הישמעאלים עליהם שאחר מהם ישא משא נמל על כתפו האחר וידו האחרת מחזקת השלח להלחם. ומפורסם הוא שרתם דת יהודים ואומי עליהם שהם בני הרכבים ע"ל: ואשר כתב הרב הברטנורא במכתבו השני תמצא ברפוס דף ל"א ואין שנוי גדול בכ"י עם הרפוס ולפי זה לא אשנה דבריו:

וגם ר' מתתיה (היצהר?) בספר הויכוח שלו נקרא אחיטוב וצלמון (כפי כ"י אוקספורד 2170 דף ק"א) מכנים השבטים באינדיה וכושן שתי ארצות חשובות כאחד בעת ההיא וז"ל:

ויאמר צלמון אדונתי את מקומי אני מכיר את הטאי אני מזכיר. בהיותי בארץ אינדיון. ורציתי לעבור נהר סמבטיון. וליכנס בארץ כושן. היו חלקי הנחל דא לדא נקשן. אשר לא יוכל לעבור שם שיט אני. ולא ספינה ולא בורני. בי יומם ולילה אכנים נדים ונעים. לכר ביום השבת רונעים. והוצרתי עד יום השביעי להתאחר. כי לא לעבור מקום אחר. ולפי דעתי הנדר היא ליהדות. ראיה על שביחתם ועדות. גם ראיתי שם עם תקיף ומאויים. עם רב כחול אשר על שפת הים. והם בכללם מאמינים ביוצרים. ומחויקים בתורת משה בן עמרם. והם שרונים בשלוה גדולה. וכולם נטולי ערלה ע"כ:

וראה גם ראה כי דוד הראובני קרא שם הארץ של השבטים מדבר חבור וז"ל (כפי העתקת של הכ"י Mich. 560 כי הכ"י גופו נאבד) אני דוד בן המלך

שלמה ואחיו המלך יוסף גדול ממני והוא יושב על כסא מלכותו במדבר חבור
והוא מולך על שלשים רבוא על בני גד ובני ראובן וחצי שבט המנשה ע"כ:

ועתה פה עמוד עמרי ותקרא הכתב של ר' אברהם הלוי המחבר של ספר
משרא קמרין ונמצא בכ"י 62 של אוצר הספרים לבארון ר' נפתלי הירץ גינצבורג
יצ"ו (כפי העתקת ההכנס הנודע בשערים ר' שניאור זאקש ותודתי על טובתו) וז"ל:

כתב מר' אברהם הלוי מירושלים שנת רפ"ח.

מענין עשרה שבטים יש לאדני לדעת שיש ממצרים למקום אחד נק'
מואקים מהלך ג' ומשם יש אומר' מהלך ג' ימים ויש אומר' ה' לפלאסיה והדרך
קשה מאד ופלאסיה היא מלכות חזקה של יהודים גבורי כח נוסעים וחוני' באהלי
שער לרעות מקניהם כי אנשי מקנה הם והארץ רחבת ידים לפניהם והיא על
הרי' גדולים וגבוהים ואין מי יוכל לעלות שם למלחמה ומשם יורדים הם לארץ
אחרת נק' סלימיה ובלשון הקדש שלם והיא מלכות אחרת תחת ממלכת
בלאסיה והיא ארץ זבת חלב ואצל אלו המלכויות יש מלכות אחרת של טשמענלים
נק' גבאר והם נותני' מס למלך פלאסיה ולא נתברר לנו עדיין מאיזה שבט
הם אותם היהודים עד עתה השבנו שהיו גד ודן לפי שהישמעאלים הבאים מניב"ר
אמרו לנו שהם שבני' לגד ודן ועתה מקרוב נודע לנו שנק' אותה הארץ ארץ
גד ודן על שם שני אחים שמושלים עליה המלך נקרא גד ואחיו נק' דן
והוא נשיא ויש זמן שמת דן במלחמה ונתברר לנו מפי ישמעאלים מניבא"ר
וערלים מכוש שנקרא אלחבי"ש שאביהם של אלו היה שמו פנחס והיו קורין
לו בן הארי ע"ש גבורותיו שפתרון בן הארי הוא מפרק ומשכר מלכים. מבני
אלחביש מתו במלחמותיו והוא מת על חניתו והניח ג' בנים גד ודן וטודרוס
ונתעוררה מלחמה ביניהם וברח טודרוס מפני אחיו והלך אל ארץ אלחבי"ש ונשתמד
והביא משם חיל גדול וצבא רב כיד המלכים שהיו בעוזריו ונכנס פתאום במלכות
סלימיה ועשה הרג רב ביהודים נק' אלף מתו אבל בפלאסיה לא יכלו כי כל
העולים לא יוכל לעלות אליהם אליהם ולאחר ימים נפל טודרוס ביד ב' אחיו
ויהרגוהו וההרג הנ"ל היה בשנת רס"ד אח"כ נתחזקו הב' אחים ויצאו על אויביהם
ויתחזקו ויעשו בשונאיהם כרצונם והמלחמה רבתה מאד ורבתה המכה בבני אלחביש
ובפעם אחרת נתפש המלך גד במלחמה ביד א' ממלכי אלחבי"ש והמלך ההוא
נהג עמו כמשפט המלכים ויכבדוהו אע"פ שהיה תפוס בידו. ונתפשו ביניהם המלך
גד יתן לו בכל שנה מ' אונקיות והם על תנאי שלא ינה מקום לפורטוגיזי'
לכנוס בארצו מפני שמשם היו באים ע"כ:

על אודות הפלאשה בארץ אביסיניאה (כוש) כתב דברים נחמדים הנוסע
והחכם הגדול יוסף הלוי מפאריס אשר גד בארצם ימים חדשים.

ואחר מחברים של ר' אברהם הלוי ר' ישראל שמו כתב מכתבים מירושלים
אשר בהם נזכרים ג"כ השבטים ולפי שער הקדש השוכנה בעיני כל ישראל לא
אמנע לשימם לפניך הקורא בשלמותם והם נמצאים בכ"י של אוצר הספרים
Laurentiana בפרינצי של איטאליא ומקומו שם הוא Pluteo II. XXXV. p. 28
אשר העתיק בשבילי הסופר כהנן ר' מרדכי די קאסא מרומי רבתי:

טופס הכתב אשר שלח במהר"ר ר' ישראל מירושלם לכמ' אברהם מפירושה.

יורה דעה יבין שמועה ראש הנכורים אשר מעולם אנשי [השם] המה הלוא הוא אביר נביר המשביר בר אוריין ודחיל הטאין ארון אשר בו אתפאר יתנך ה' למעלה לשם ולתפארת וירים קרנך בכבוד בהצלחות וישביע נפשך בצחצחות ושובע שמחות בנעימות פניך נצח: הניע לירי כתב גלילות אצבעותיך היקרים וששתי כעל כל הון אשר ארון רם וגשא ועם כל זה תביט אלי נכא רוח ולקצות הארץ תביט בהשגחה פרמית לשים עיניך עלי. אין זה כי אם לב טוב המשוטט בכל היודע צערן של ת"ח ואין הדור יתום אשר אתה שרוי בתוכו: הנה ראיתי בני עלייה והמה מעשים הרוכבים על במותי הנדיבות במאודם ובנפשם כאשר הגדלת חסרך עלי אשר הרימות תרומת ה' בעין יפה מנה אחת אפים לשלוח לי עשרה דוקאטי וויניציאני בידך הרחבה וגם בעיניך הטובה ראית להגביר הגדלה הן מגבירה המעטירה מרת הגר מבי"ת ומוזנתך המהוללת המשכלת מרת שרה מבי"ת ומהמפואר אשר כל מעשיו לשיש ניסך כמ"ר יואב יצ"ו ומהאחים הנעימים ישרים חמימים הכמים מחוכמים כמ"ר יצחק יצ"ו וכי רפאל יצ"ו בני רבינו יעקב זלה"ה סגמטלצינו: גם כי לא הניעו לירי אפילו א' מהם פ"ה (!) בכל מאמיצי כחי איחל למצא שעת הכושר להנאתכם ולמובתכם ולרום תפארתך בראש ואברך לכלכם בעור רוחי בקרבי כי ידעתי כי מצדכם לא חסר לעשות כל אופן השתדלות להניעם לירי אלא שנתגלגל הדבר לתת פקדונך ביד אחרים ומרוב טרדתם לא שלחו אותם לוויניציאה. ידעתי א' ידעתי תולה בדעות אחרים לית ליה ברירה ועונותי המז אלה ומנעו את הטוב ממני. בואותי כוונתכם הרצויה להחזיק ידי. ששתי לא אכלה לקרא להי בחוקה להטיב לטובים ליראי ה' ולחושבי שמו. וכפי אפרוש לרום שמים נגד כותל מערבי וכל אחד ואחד בשמו אוכזר וגם הנשים היקרות אשר גרבו רחמן להקריב בכורים בתוככי ירושלם יתברכו. ואם אשכחן תשכח ימיני אם לא אעלה אחת לאחת על ראש תפלתי למי ששכחן שמו בבית הזה ישים ביניכם אהבה ואחות ושלוש וחמץ ה' בידכם יצלה כנפשיכם ויהן לכם זרע אנשים למודי ה' משרתי אלהינו יקראו. ויודע כל הנסתרות סודי כי בנשאי כפי אל דביר קדש על הרוב אצוה את ברכתי עליך ועל ביתך ואשאל מהי שיבנה לך בית נאמן בבנים עוסקים בתורה ובמצות דשנים ורעננים יהיו סביב לשלחך בברכת ה' ולא תוסיף לדאבה עוד רק תגל ותשמח בעה"ו. ואם היו באים לירי (!) חיו שהייתי משנה מרעת הנותן לא דבר קטון ולא דבר גדול. והמנהג שלנו כששולחים משאר מקומות להודיע לנאמני ארץ מה ששייך להקדש עניים או לצרכי להיות נקי יפה ומישראל והן בעיניהם יחזו בכתב למען לא ישלחו בעולתה ידיהם. ועתה אבוא למלאות רצונך לכתוב לך בארוכה מנהגי יושבי הארץ גם כי כתבתי לך עם הפלגמני (!) ושלחתי אותם לוויניציאה. אוסף ידי שנית להודיע בישראל נאמנה, כי באלו הארצות מחכבין המצות הרבה. בראשונה בענייני התפלה הם מתפללים בכונה גדולה. ותחונים הם קבועים ארבע מטיבי לכת יראי ה' בקיאים במלאכתם ונתקבצו בכאן מכל המקומות לשרת בבית ה' בעיר הקדש ואין להם

שכר רק יהיו על הנדבות מי שעולה לס' עושין לו מי שברך ונודר לעניים או לחוננים או לשיבה וזה לעתים רחוקים והתפלה היא קרובה ללועזים כמנהגם הטובים ביום שני ויום ה' אומרים ועתה ונ' והידוי וי"ג מדות אלא שמרבים תחנונים וכומן ה"ה הישיש המהור כמהר"ר עובדיה זלתי"ה היתה קרובה מאד כמנהג המן[ס]תערכים שנהגו כדברי הרמב"ם. ופוסקין באיסור והיתר הם בדינים בכל דבר כדברי הרמב"ם. אבל עתה כשנתוספו הספרדים יצ'ו כמעט מבטלין כל הלשונות ברוב ועושים כרצונם. והחוננים נ' מהם ספרדים ואחר מסתערב וכל אחד מהם אומר כרצונו. זה אומר קדושה כתר יתנו לך. ואחר אומ' נקדש או נעריצך ונס יש שינוי לקדושה עצמה וכאלה רבות הא' מאריך והא' מקצר. גם בעניין קריאת התורה. כשהיו מוציאים נ' או ב' ס'ת כומן כמהר"ר עבדיה זל' היו מוציאים א' אפי' לא קראו בו כי אם ששה כמו ברי"ח טבת או רי"ח אדר בשבת היו מחזירין הס'ת למקומה והיו אומרי' קדיש וכן על השנית וכן על הג'. אבל עתה מוציאים כלם ביחד ובשהם שנים כגון י"ט קוראין ה' ואומרי' קדיש ואח"כ קורא למפסיר. ואם מוציאים נ' ס'ת קוראין ו' בראשונה ב' פרש' החדש ואומ' קדיש. ובשלישית קורא המפסיר:

בכאן נזהרין מיין נסך ומגבינה של גוים ומשעטנו ואין דנין בערכאות כלל אלא מושיבין הדיין ודן להן ע"פ דברי הרמב"ם אם הוא חכם. אבל על הדוב אינו פותח ספר ודן ע"פ הסברה או עושה פשרה ואין מהרהרין אחריו לומר מאי זה טופס דנתוני. ואחר דבריו לא ישנו ואם יש לעתים רחוקים פורה ראש ולענה המנים ללכת בערכאות מיד כל ישראל כאחד חברים כנגד המשחית ונותנין שוחד למושל הארץ להכות מכות מדרות במקלות כמנהג הארץ ואח"כ מחרימין אותו עד שיתתרם ויפייס הקהל בממון:

באלו הארצות אינן מוזכרין ה' כלל כי אם לצורך גדול ואפי' יושבי הקרנות נזהרין מזה. ואין באלו הארצות לא שחוק ולא קלות ראש אלא כלם מהורים בעסקיהם אלו בסחורה ואלו במלאכתם. בצלו הארצות כל המלאכות לא יצליחו כי אם הצורך בכסף ובזהב והאורג והרצען והמתקן טעלים רואה סימן ברכה. כי הם מחזירין בכפרים ובעיירות. וישמעאלים גומלי חסד הם נותני' להם לחם ודבש ופירות בחינם כל צרכם ואינן מקשהין בשכרן. והרבה מירושלם שיוצאין לכפרים ואינן חוזרין לבתיהן כי אם לרגלים ובחנוכה ופורים. וגם יש בכאן הרבה חנויות מוכרין שמן ובורית ומיני מאכל אבל א' מאלף לא יצלת.

גם בני ברוך יצ'ו הוא בקי במיב משא ומתן ויודע הלשון ונשתתף ע"כ מיכאל יצ'ו וכמ' מיכאל הוציא כמו י"ז דוקאטי ויניציאני בחנות למחצית השכר ובני היה מתעסק בו. ובאותו הזמן התחיל מושל הארץ למרוד בתוגר יריה וקבץ חיילות באופן כי כל המדינה הייתה בגלגול והוצרכו לעשות הוצאות גדולות לשומרי העיר ורוב ההוצאות משליכין על החנות. ועל הרוב היו החנויות סגורות באופן כי הפסידו ב' פרחי' ויניציאני מן הקרן וזה מיכאל הנזכר הרחיב פיו לבלי חזק באופן שנתפרדה החבילה ואני שלחתי בני למצרים למעט עלי ההוצאה לשם ימצא הרבה אנשים שקופצין עליו להעמידו בחנותם. וידוע לכם כי מיום שבא לכאן התן עמון.

בענייני הישיבה והלימוד דע שיש כאן ב' ישיבות הא' היא של כמהר"ר

דוד שושן יצ'ו מתקבצין אליו ה' או ו' ולומדין עמו וגם אלו מתקבצין כמו עשרה כ"א ובא אלינו חכם אחד ושמו מהר"ר פריץ יצ'ו אדם גדול בקי בתורה חבל דאברין ולא משתבחין. כי הלימוד שלמדנו בפירושא היתה יותר א' ביום ממה שלומדין כאן חדש כי אין כאן תלמיד דנחית לעומקא השמעתתא ובפרט התוספות. כי היה בכאן חכם גדול עוקר הרים ושמו כמהר"ר יעקב בירב יצ'ו והלך למצרים וכל התלמידים החשובים יצאו מכאן להציל נפשם מרעב כי בירושלם אין אדם מרויה פרוטה וכמה פעמים אמר אלי ללכת לישיבתו למצרים והבטיחני גדולות ולא אכיתי לצאת מירושלם. ומאשר כתבת אלי אם נמצא פה אנשי חסיד'י ובעלי מעשה. דע כי היותר שלם בכל מעלה ומדה טובה הוא אדונינו הנניד הוא חכם גדול וענו ועשיר ותורתו אומנותי יומם ולילה לא ימוש מתוך האהל ושמו כמהר"ר יצחק יצ'ו כהן צדק שפל ברך. ובהיותו במצרים חלק לחכמי א"י למאות ולאלפים. ואחריו חכם אחר והוא סני נהור עוסק בתורה יומם ולילה והוא עני ויש לו תלמידים הרבה וכל א' וא' נותן לו ג' מרקטי לשבוע ושמו משה סני נהור ספרדי יצ'ו. ועוד יש בכאן יהודי כשר ושמו הולך בכל המדינות והוא משביע לכל נערי קמני מירוש' פסוק ופוסקי ושמו ר' יוסף מררש יצ'ו. ומי שאין בידו לשלם לומד בחינם והוא נאמן שאין כמוהו. כל המעות ששולחי לכאן לעניים הכל בא לידו והוא מחלק ברצינו כי אדם כשר הוא וכראי לסמוך עליו אפי' שלא בשעת הדחק. ועני יש חכם אחר נקרא כמהר"ר אהרן יצ'ו והוא סני נהור והלך עתה למצרים להחיות בני ביתו: מעניין הירח. דע כי אמת הדבר קרנותיה היו נוטות לדרום כנגד מקום שהם משתחווין שהוא בצד דרום ונתהפכה לצד אחר והיטב חרה להם ואמרו שהוא סימן רע להם: מענין ביהמ"ק החרב הוא כמו חצר גדול כמו כפר קמץ ויש בו כמה בתים חרבות ואילנות הרבה נמצאו בה. וראי' חדשים לבקרים באו אשר לא שערם אבותינו ויש בו י"ב שערים בכל שער מדליקין נרות. ובשער אחד עורת נשים י"ב מעלות גבוה מהר הבית ועורת ישר' היתה גבוה מעורת נשים ט"ו מעלות ובכותל מזרח יש שער אחר שקוראין שער רחמים ואמ' שהישמעאלים הרבה פעמים בקשו לפותחו ולא עלה לידם ובקשו לסותמו באבנים מכל וכל ולא עלתה לידם. ועשו למטה בארץ בניין כרי לסתמו ולא בנו כי אם עד הציה והוא סגור בשער של ברזל הינו דלתות ואין שום אדם נכנס אה' (ז) מצד האסור וכלאו הכי הישמעאל' אינן מניחין להתקרב. ואמ' בזמן שהיה המלך תוגר בכאן היו יהודי' עמו ונכנסו בתוכה וכולם מתו. וה' יאריך ימיו אמן. והנה אודיעך שיש אהבה גדולה בין הכל הן הספרדי' הן המסתערבין אין צוחה ברחובותינו:

מענין המאכל כל אדם הוא בעצור כי בירושלם לא נמצא בשר בכל יום כמו בארצנו ולא דגים ולא פירות כי אם תאנים וענבים. ושאר הפירות תפוחים ואגסים מביאין מרמשק והם בתכלית היוקר. מענייני המלבושים הם כמו המלבושים שהיו לובשי' התורגמי' שהיו בפירושא אצל יואן פאולו מלבוש אנשים ונשים כמעט שונים והנשים הולכות בצניעות גדולה כל המלבושים עד צוארם ואינן מגלין אפי' אצבע מבשר וכשיצאות לחוץ הן מעוטפות כלן בסדין לבן ובגד שחור על פניה והוא רק של משי ורואה ואינו נראה, ואפי' הבעל אינו מכיר באשתו ומכסות כל גופן אפי' אם היתה נראה אצבע קטנה היה ננאי גדול להן. ומלעיגי' על מלבושי

הנשים שלנו והדין עמהם. ומיד כשבאתי הנה כל מלבושי ביתי (!) הגדולה תקנתו כמנהג המדינה ומלכל מלבוש עשתה שחם ועדין בנותי הן אתי. ואל תאמן לקול הברה שמוציאין שנתתי אותן לאנשי' כי מה שכתבתי ששמו כסאי אצל הדיין אמת היה לשם מקום חכם מופלג והיה שמו כמהר"ר יהודה אלבטינו זל"ה והושיבו אותי במקומו תהלה למלך הכבוד. הרבה כבוד עשו לי הן בלימודי כי קריתי להם הרמב"ם בבה"כ חדש שלי כי כל אחד קורא הודש אחת וחוזר חלילה הן בדרשות הרבה פעמים דרשתי הן בבה"כ הן בבית הקברות. כי מנהג שלהם בפטירת חכם לדרוש בשעת קבורה וביום ז' וביום ל' ובכלות השנה. ובארנם ראיתי אור בעבור שהייתי בין הלועזי' בחדר הורתכם תאורנה עיני הן בדבור הן בכתובה עד שרבים אומרים לנפשי כי אני מבני איטאליאה היקרים ואיני אשכנזי :

בבריאות כלנו תהא מבושר. בני ברוך יצ"ו הוא במצרי' בני שלמה יצ"ו מתחיל לעיין הלכה ולומד בישיבה בני יצחק יצ"ו אשר שמך נקרא עליו הוא רואה סימן ברכה בלימוד והוא יודע לתרנם כל פסוק על פה אפי' בפרשת וחי יעקב. ומיד אחר הפסח אני רוצה לחנכו בלמוד הגמרה כי יש לו שכל ישר. וכלם כורעים ומשתחווים למבית ולכל בני ביתך ובפרט לאמך היקרה המעשירה ולזונתך הסהורה. בבדיקות ובכל איסור והיתר נוהגי' כדברי הרמב"ם. בעניין שבת הן נזהרין הרבה. אין עושין אש בשבת כלל. אפי' לחולין שיש בהם סכנה וזהו חמרא של שטות. בעניין הטילטול בשבת יפה כת איטאליאני היקרים מכל הלשונות שאין מטלטלין אפי' ע"י עירוב. מה שישאל כ"ת ע"ה אם הוא צודק תחת ישמעאל ולא תחת נוי באלו הארצות אומ' שהוא בהפך ויש צדדין לכאן ולכאן. מי שקבל עליו עול הגלות והכנעה שלא ירים ידו ורגלו כנגד הישמעאלים אפי' אם בא עליך בעקסין ולא ידבר גבוה כלל אפי' לקטני קטנים ויהיה כהרש לא ישמע וכאלם לא יפתח פיו כי אם דברי פיוסין ולשחרו בקצת או טוב לו כי כאשר רואה הישמע' ההכנעה וההשפלה הוא מתפייס ואפי' הוא מבקש ממון מתפייס בדבר מועט זה נ"כ דבר שאינו מצוי. ואל יחשוב כ"ת שזהו דבר שנתחדש עתה. כי ראיתי כתבי' ששלח הרמב"ם לספרד וכתב שאין אומה בעולם המבקשים להכניע ולהשפיל אומה ישראלית כמו הישמעאלים וכשארם מכניע עצמו או יוכל ללכת בכל המקומות לסחורה ולעשות חנות בשוק כמו ישמע' ואין פוצה פה ומצפצף והולך עם המצנפת הירוקה בכל מקום שהוא רוצה אפי' בדרכים אם ירצה והוא מכובד בעיני כל. רק שהוא פורע מכס גדול. כי מכאן לדמשק יש מכס ליהודי' יותר מדוקא' ויניציאנו וכן מכאן למצרים והנוצרים אשר אינם מתושבי הארץ פורעים כפלי כפלים :

מעניין דירתי היא דירת עראי ויש לי בית מושכר ב' שנים בין חצר אשכנזי ויש כמה בתים בתוכה והוא של הקדש מומן קרמון ומשכירי' הבתי' והשוכר להקדש. והבתים בתוכה כמו נקיפי סלעים כיפת כל כיפת הוא בית בפירושא לא היה ריפת בקר. אמנם נמצאו בתים נאים בירוש' בוול מי שהוציא ה' דוקאש' לשנה ימצא בית נאה וחדרים הרבה וחצר. ר' יואב אבי של שלמה יצ"ו הלך לעולמו בגליל העליון ונקבר בין גדולי הארץ והניח חיים לך ולכל ישר. ובנו כי ר' שלמה יצ"ו הוא בטריפולי. תאמין אם לא בדמשק לא ירויה באלו הארצות דמי המים בקשיות

הספרים. ההכם כמה"ר רפאל יצ"ו הוא נשאר בגליל העליון עם אשתו ושינה שמו ושמה בס"ת בקהל ושמו אברהם ושם אשתו שרה. וכתב אלי כי רצונו לבא לבאן לפסח ואמרו כי יש בידו ק' פרחי' לחלק לחכמים ולעניי ירושלם אבל בכתבו לא ראינו:

ואחרון אחרון חביב כי בשבוע שעברה בימי חנוכה היה אותו יהודי שהיה שבוי בים ונמכר ליר ליר עד שנמכר באלכסנדריא של מצרים והיהודים נתנו שוחר גדול עד שפראוהו והוא כמעט כמו כושי ספר לנו שבארצו יש כמה אלפים ורבבות יהודים ויש להם מלך גדול שעשה בכל יום מלחמה עם הנוצרים הסמוכים אליו והוא בצד נילוס הנדר נילוס של מצרים זולת מלך אחר שיש בסניגלן שהוא רחוק מערן מ' יום שיש תחתיו ישמעאלים ונוצרים וזה ודאי כי דברתי עם אנשי רבים מעירו וכל אנשי ירוש' מעידין על זה שיש להם מ' משפחות והיום דברתי עם אדונינו הנגיד יצ"ו מעניי עשרת השבטים ואמ' כי נתאכסן בביתו יהודי אחד שהיתה לו לשון כושי לשון פסוק ולשון עברי כי אמ' כי בארצם אין ספר בכתב מתורה שבעל פה ובכל דיניהם אומ' אמר יהושע מפי משה ומפי הגבורה. ושבארצו יש ד' שבטים שבט שמעון ושבט יששכר ועו' שנים אינו זוכר מה הם. ושבט יששכר עוסקי' בתורה יומם ולילה. וכל שאר השבטים יש מהם עוסקי' בתורה ויש במלחמה כי הם שבטי' שנים לנוצרים. ויש הרבה מגדולים (!) עויים על הגבול ובכל מגדל ומגדל מקובצים בתוכו בחורי ישר' היותר הגבורים הנמצאים. וכל זמן שמתקרבין ביום עושין עשן במגדלים לסמן ובלילה אש ומיד מתאספין כלם להלחם עמם. ואמר כי בשעת הדחק שואלין ועונין להם מן השמים. הנשיא משבט יששכר מתעטף בטליתו והולך בקרן זווית בבית הכנסת מתפללין. וכשהן נענין מיד אש יורד מן השמים ונראה לכל ויורד על ראש הנשיא אבל התשובה אינן שומעין כי אם הנשיא בלבד. ופעם אחד הביאו הכושים יהודי מפורטינאלו להם ושאלו ממנו על אנשי הגולה ועל ירוש' ועל המקדש ואמ' להם כי אנחנו בצרה גדולה והולכים מגוי אל גוי בשבי ובצרה והמקדש הוא הרב וירוש' שממה ביד זרים מיד קרעו בנדיהם ובנו בני גדול ימים רבים והסכימו להתאסף לבוא לירוש' בחזקה עד שהנשיא אמר להם המתינו עד שאשאל מה שיוורני מן השמים ושאל כדרכו והשיבו לו מן השמים עדיין לא הגיע זמן הישועה ולא יצא איש ממקומו אבל הישועה קרובה לבוא ואז קפצו עשרה עשירים ונדרבו ללכת מממלכה אל ממלכה ומגוי אל גוי עד שיגיעו לירוש' והלכו בספינות עם הכושי עד הארצות שכבש המלך מפורטינאלו והמלך פורטינאלו שלח אחריהם וכאשר ספרו לו כבוד עשרם וענייני תקפס ונבחרתם. שיש להם בא להלחם עם פרישטי' וואני' ושהן עונין. מן השמים היה מתבייש שעשה גרושין ולא רצה שישמע במלכות שעדיין יש תקנה ושארית לאומה ישראלית מיד גור שלא יהיו יוצאין ליבשה והיו באין עליהם סחרי המדינה עד שהרחיקום מן הישוב באי אחד והניחם לשם כמה חדשים. אחר שלח אליהם לאמר. מה דעתכם אמרו לא דעתנו לילך לירוש'. אמר להם א"כ תכנסו בספינה שלי ואוליך אתכם לירושלם. וכשבאו בים באו עליהם שוללים ושוב נשיהם ושפם וכחו כל אשר להם ונמכרו לעבדים ולשפחות עד אחר זמן בא אחד והיה מחזר למצוא אשתו ובניו ונתאכסן בבית הנגיד יצ"ו. ואמר לנו הנגיד פעם אחד באו בלילה

עניני עשרת השבטים

על הגג ד' ננכים והיו מבוהלין הרבה, אמ' להם זה האכסנאי מדוע פניכם זועפים ספרו לו הדבר. מיד לקח חרב בידו וקפץ כארי הוא יחיד אחריהם עד שברחו על נפשם ואמ' להם אפי' עשרה בעיני כאחד כי בכל יום ויום אנו הורגים מהם כמה וכמה כשבאו להלחם עמנו :

והנה תקבל נבואת הנחמני בן מנחם ויל והם ה' נבואות והפירוש שחיבר חבירונו כמהר"ר אברהם לוי יצ"ו הוא שחיבר משרי (!) קטרין. ולאחבתך ולאחבתי שלח לך הספר והוא נחשב בעיניו הרבה. אמנם כמל רצונו מפני רצוני ורצון כ"ת המצא בו החדושים ה"ה נבואות אשר הם ידועים לכל אנשי המדינה אמנם הפי' חבר כמהר"ר אברהם לוי יצ"ו ואתה תבין בו בשכלך הבהיר להבין היתרות ולזרוק הקליפות. ואחובך כמ"ר משה' מפולונייא יתענג בו ויעתיקו אם ירצה כי כך התניתי :

ופעם שנית אוריעך השלמים אותנו בראש המרומם שמו נודע בשערים כמהר"ר יצחק יצ"ו כמהר"ר משה פני נהור יצ"ו וכמ' אהרן פני נהור ומהר"ר דוד שושן יצ"ו אבל הוא מתעסק ג"כ ברפואות ומהר"ר אברהם לוי יצ"ו הגו' ומן האשכנזים כמהר"ר אלתנן יצ"ו אבל בנו ואחיו הם עשירים מארבעים אלף [] ושלמין לו בכל שנה יותר מכדי צרכו. ועוד בא לכאן בואת השנה חכם אחד ושמו כמהר"ר פריץ יצ"ו. ועדיין לא זכיתי לעלות לקברי אבות לחברון אבל בפסח או מיד לאחר כ"ה נדרי לה' אשלם ואם אשכחך תשכח ימיני אם לא אעלך על ראש תפלתי ובוה אפסיק ואדברה נא שלום :

מופם כתב אחר אשר שלח כמהר"ר ר' ישראל יצ"ו לכמהר"ר אברהם פירושא הגו' :

האמת מעניין הארץ מקודם בלבול המלכות היה בארץ זול גדול בכל דבר בין בחמה בין בבשר בין ביון בין בפירות כי טובה הארץ מאד מאד. אבל עתה יש יוקר גדול כי מה שהיה שנה (!) מקודם עשרה דברים לא ימצא עתה במ' ואולי בחמשים. ואמנם הארץ עתה עם כל חרבנה ושוממותה היא צהלה ושמחה. אבל נתרבה עמה בין שכינינו ורבה המשטמה כי העלילו עלילות עלינו זאת השנה וחשבנו שיגרשנו מן הארץ לולי רחמי שמים. מ"מ פרעו הקיץ הזה ג' אלפים פרחים בני ימים כדי לשכך כעם ארוני הארץ. אין די עולה לעם עני ודל כמו הקהל הזה לפרוע ככה כי העוני הוא גדול אבל לקחו כלם בריבית מעשירי ישמעאלים והרבית אכלה בכל יום עד כי סייעו אחינו שבמצרים כתר פרחים גם בדמשק התנדבו לסייע פרעון זה מעט כי גם עליהם עבר כוס ופרעו ח' אלפים פרחי' לארון הארץ. וגם במצרים פרעו ג' אלפים כל זה בואת השנה :

ומעניין החכמים ודאי יש בה חכמים גדולים ספרדים עוסקי' בתורה יומם ולילה. ועתה בואת השנה באו ב' חכמים אשכנזים החכם השלם הישיש כמ' יוחנן נ"ר וארי שבחבורה החכם השלם מהר"ר ישראל יצ"ו. ורוב בעלי התורה מתפרנסים ברוחק ובפרט אני כי קדמוני ימי עוני והוצרכתי למכור הברית שבספרי במצור וכמצוק אשר הציק לי הזמן וכן אני מובל צערי עד ישקף וירא ה' משמים

ויאמר די לצרותי ולצרות כל עמו ישראל אמן. כי קודם בלבול המלכות היה במצרים אדם חשוב ונעלה בישראל גדול שמו אשר היה נגיד על כל הארצות הללו ושמו החכם השלם הרב הגדול רבי יצחק שלל יר"ה והוא היה מפרנס לומדי התורה שבכל ארץ הצבי החכמי והתלמידים כי עם המלך במלכותו היה והריחו שלו היה גדול. ואמנם עתה שבאו פנים חדשות לכאן אלי הארץ ומלכו בני יפת בית תוגרמה הוכרח לצאת ממצרים הנגיד הנעלה יר"ה ובאו לו הפטרות גדולות באופן שאוכל אדם עתה לחם צר ומים לחץ: ומענין הספרדים ששואלי הארון כמדומה לי כי אין דבר עמנו מכם נעלם כמונו כמוכם כספרי כספרים תורה אחת ומשפט אחת:

אך ראה זה מצאתי בעיר הקדש ספר נבואות נחמן כתיבה ישנה וקדמוניות בלוייה ורקבת והוא נער אחד שנולד לת"ה שנים אחר חרבן הבית ומיד נולד ודבר ונמצא שהיה מלוכש ברוח הקדש והתחיל לומר דברים גדולים עד שנער בו אביו וגאלם ולא דבר עד י"ב שנה חזר ודבר וגבא ה' נבואות בלשון ירושלמי ויבא בהם הדברי שארעו בעולם מקודם שעמד מחמר ומלחמות הפרסים עם התורגמים והשנה שנולד בת המלך סופ"י והב' לחמת שעשה ושיעשה ומלחמת המלך הגדול יר"ה התורגמים וגם מלך מצרים וכל ענין המלחמה כאשר היה ומה שיהיה עד שיבא משיח צדקנו שיגלה במהרה בימינו: ויש בנבואות הללו עם פירושם ב"ב או ב"ג שירים. ולדעתי כי יש סכנה לשלחם אליכם יען כי הוגד לנו כי רבים מאחינו בני עשו לומדים לשון העברים והדברים עתיקין. ומי יכתוב שום דבר שם שמא יבואו לירם ח"ו. וגם כי עתה שלמים הם אתנו כל הלומדים מהם מכל מקום השכל מחייב להסתיר הדברים האלה מהם. וגם כי חכם גדול יש דבר מ"מ התאפקתי (!) לשלוח אליכם אלה הקונטרים מאגרת סוד הנאולה. ואתם רבותי את צנועים חכמה וסוד ה' ליריאו. כל בן ברית יחזה בה ולא יעשה כן לכל נוי: כבר אודיע לכם אות גדול שאירע עתה בארץ הוואת מלבר אות הראשון אשר כתבתי בתחלה. והוא כי יש על קדש הקדשים כפה גדולה מחופה באבר ועליה עמוד נחשת ובראשו כרמות הצי ירח נוטה לנגב כי שם עוד תפלתם ומניאום דתם הוא שיהיה החדש ירח נוטה בלבם שם נוכח העיר ההיא ובזאת השנה פרשת וארא בהפך בצד מזרח ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם להתחזיר עד שברתו החצי ירח וחזרו ונעצוהו בתחלה: עוד באותו שבוע באותו יום נהפכו ב' עמודים אחרים כמו זה בכהמ"ק לצד מזרח ונפל מקל אחד שבכהמ"ק נ"כ לצד מזרח שהיו מתגדלים בו שאומר שנטעו ההוא ראתקם (!) לרבה בעמיה: ועתה בא יהודי ממצרים ואמר כי גם שם נהפך לצד מזרח עמוד אחר שהיו נטוי ג"כ אצל הנגב ונתקבצו המון רב להתחזיר כי היה כבר מאד ונפל לארץ והחזירם אותו: ועתה נתחזש ענין גדול כמזרח שאומי שיצא גדודים וחילות רבות מאומת שקורין אלו מהר"י ואני שאלתי מה בפתרון זה השם ואמרו לי שפי' מראה האמת ולא נתאמת עדיין הענין אצלנו ולכן אל תשיתו לב עד שנדע הנכון. הכלל שנויים גדולים יש בעולם:

הנני כותב לכם ב' חרוזים מנבואת נחמן ע"ה:

צלמא רב נדגם	כד מתייב לנידגם	רומי למהדגם
קל קרנא בעכו	מלכו לקבל מלכו	ישתויב מככו. מאן דאית ליה זכו

תהי מתבשר	כר טבעין קועין עשר	אריך בשר מבן מכשר
תהי מתכנין	כר יחרכון עשר מדינין	נצפה לאתי ענין
תדירי צלותן	רהיטי לזכותא עבדי מצותא	יהון לזכותא.

טופס כתב אחר אשר שלח במהר"ר רפאל מרבוט מירושלם
לכב"ר אברהם מפירושא הנז' :

שלום אב המון המושכלות הרוכב בשמי ערבות אב בתורה אב בחכמה אב
בחסירות והנדיבות. בהיות כי כחי תש ונלאה ולא עצרתי כח לדבר על המעל
אשר מעל כי איש עבדי מתושבי הארץ אשר שמתי את המעט אשר קבצתי
באיטאליאה בועת אפי' וביניע כפי בידו למען יתעסק בו וחצינו את הרווח חה
יהיה למחיה לינשי ביתי. ועתה במקום הרווח קצרתי רוח וכמעט כלייא קרנא
ולא ידעתי אנה אלך ומה אעשה כי פה אין ריוח מצוי למי שאין לו קרן. האמנם
לא בעבור זה אשים יד לפה ואסוג אחור מלכתוב לר"ב מורשי לבבי ולהשמייען
חדשות למען תגלה עשתונותיך אף גילת ורגן כי מי האיש אשר תפצתי ביקרו
להדרו ולאדרו בשמועות טובות כי אם אותך ראתיך צדיק לפני בדור הזה מזה
ובן מזה אשר אהבני וחבבני כבן יקר לו. לכן שמעוני רחמי ואתה דע לך כי
זה כמו שתי שני ימים מעטים בטרם בואי הנה היה בחור אחד בן ט"ו שנים
והוא בן הדיין של המסתערים והם יהודים אשר הם ואבותיהם נתגדלו פה ואינם
ספרדים ובהיותו על פתח ביתו לשייל ולהשתעשע פרחה בסניו יונה אחת כלה
לבנה והיא היתה מורחת ומרחפת על סני אותו הבחור עד כי תפשה וראה כי
תחת אחת כנפיה היו בה נוצות כצבע התכלת מחוטבות כתבנית אותיות צוחות
ואומרות מהרה השבטים יבואו. והבחור בקש להעלותה אל החכם אביו יציו
ולהראות לו החדוש הגדול הזה ובא אחד והכה אותו על ידו ולא ידע מי הכהו
ולא ראה אותו עד שמכה המכה היא פתח והיונה פרחת והלכה לה גם במצרים
ובעזה ובירושלם חובכיא. ואח"כ בא הנה בחור אחד מן עשרת השבטים אביו
מבני ראובן ואמו משבט דן ובשר לנו והשמייע לנו גדולות ונפלאות מן הנאולה
וכי מהרה יבואו השבטים ושבט ראובן יעלה תחלה והוזהר מסייעו בפר' ויחי על
פחו כמים. ואמר כי שלחו המלך משבט ראובן בירושלם להסיר אבן אחת שהיתה בכותל
מערכי בבית תפארתנו אשר בנה אותו ירבעם בן נבט והיתה עשויה בדרך כשוף
ובכל עת שהיתה בכותל לא היו ישראל יכולין לצאת מן הגלות והבחור הזה
התפאר כי הוציאה בפני גאון עוונו צניף תפארתנו אדונינו הנניד הכהן הגדול
כמה"ר יצחק שואלא"ל (!) יציו. גם אמר שעשרת השבטים אינן מהללא להרי
סבטיון כאשר חשבונו אנחנו אלא מעבר הזה ואין להם מונע ומעכב לבא וולת
הקבלה האמתית אשר בידם כי כך מקובלים הם שלא היה להם לרחוק הקץ עד
שיראו עשרת אותות אשר כבר ראו ח' מהם והשנים הנותרים מהרה יראו. וכל
העשרה אותות נתן אלי הבחור למזכרת באהבתו אותי וגם נתן אלי סימנים אחרים
אך לא תפצתי לכותבם לכית פן ב"ט (כר מינן) חיו יהיה למכשול. והבחור הזה נסע
מפה והלך לדמשק ואחרי גוסעו כתב אלי מירושלם ראש גלותנו רוח אפנו אדונינו

הנגיד יצאו כי כל מה שאמר בשמו כמו מהסרת האבן שהיתה בפניו וכיוצא בדברים אלו הכל היה שקר וכזב וכי הוא מסית ומריח ולי בפרט צוה וניב לכל החכמי מה שנכתוב ונפרסם אותו באופן שלא יאמינו בו כי יש לחוש פן יצא הקול ויראה כמן מורד במלכות. אמנם אח"כ באו יהודי ממצרים ומעזה ואמרו כי הגיעו במצרים י"ב שלוחים מאת השבטים אל היהודים ממצרים שיצאו מן המקום ההוא כי קל מהרה תשחת ארץ מצרים ומי שלא ישמע לקולם לצאת דמו בראשון. ועתה באו ישמעאלים ממצרים ומשיחים לפי תומם אמרו כי היהודים ממצרים מוכרים משם (!) מוכרים בתיהם וכל אשר להם ועל זה נפלאו הפלא ופלא נוי הארץ. אמנם היהודי אמרו להם כי הם מוכרים מפני שרצונם ללכת לחוג את חג המצות בירושלם. אח"כ ישובו והגיים מרגישים כי הם דברי הבל:

גם בשבוע הזה בא כתב מדמשק ואמי ששמה דמשק הגיע כתב אחר מסאלוניקו לחכם אחד שיושב ברמשק ששמה סאלוניקו הגיע אחר משלוחי המלך משבט ראובן וכידו כתב אחד אשר בשולי הכתב חתום המלך עם י"ב מחכמי ומעורר את רוח היהודים בלבד (!) מהרה פה בגליל העליון כי פה תהיה פליטה מחבלי משיח וכן בגבעת בנימין ובבקעת ידיו. ולדברי הכתב ההוא והמוביל אותו הכינו כמו שלש מאות בעלי בתים מסאלוניקו לבוא בכאן תכף אחר חג המצות העיל ומי יתן מורשי לבבי אתה וכל העם אשר בגלילך וכל אנשי ביתך פה לראות בשמחת נוינו אך בטחוני בה ששבמחה מהרה תוכלון וקצין תהיה בין הגאולים וזה כל פרי חסידותך וענוותך והנה הוכרחתי לקנות בית אחר חרב ולבנותו עם שוטף (!) אחר והאל הוא הודע מה שישאר בירי אחרי הבנות. ומה אעשה אך עליו השלכתי יהבי מבטן אלי הוא אילתי וחוקי עד בלעי רוקי. אמנם מפני רבוי העם הבאים מכנף הארץ לא תמצא אמה אחת מכית לא בקנייה ולא בהשכרה לכן הוצרכתי להוציא הפת מפי ולעשות ההוצאה הזאת והי' ירחם עלינו אמן:

אנחנו ממתיני שיירה גדולה הבאה ממצרים לגור בארץ הזאת דע אדוי כי העשרת השבטים אינם יושבים מהלאה לנהר סבסיון אלא בני מרעה' ולא כאשר חיבנו אנחנו. והעשרה שבטים יושבי' בעבר שהוא אצלינו ואין להם תלמוד אלא כי אם משניות והיד של הרמב"ן (!) וכל הנביאים מבית ראשון אבל הם מקובלי' גדולי' ועוסקים בהא עלאה ומדי' יום ביום אנחנו שומעי' מכנף הארץ זמירות מנידות ואומי' כי קרובה ישועתנו לבוא ואפי' הישמעאלים מתנבאי' זה. והי' יחישנה ויקבצנו כלנו יחד לעבדו שכם אחד ולאדבה אותו וליתר את שמו הגדול. ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה:

כי אדוני תהא נא הסדך לנחמני בכתבך המסולאים בפו כי המה ישעשעו את נפשי ולדברך הנעימים תחי רוחי. והנה כל כתבך אשר כתבת לי בימים שעברו הנם סמני' אצלי כסגולת מלכים ותמיד כשאני קורא בהן עיני נגרה ולא תפוג כי מעי המו עלי ואתהפך לבי וכל עשתונותי בוכרי את שמך הגדול באתהבתי אותך אהבה עצומה כל תמוט עולם ועד. ובהי' בטחתי שתבוא אתה וכל היצם אשר עמך בבואכם הנה ברנה בבית אשר בניתי לגוה גם לשמך והיינו לאהדים כאשר נכספה נפשי מיום דעתי אותך. ובכן אצא מלפני גאון עווןך ולך אור ישעי ולנוראה הורתך תמיא אכרע אקור ולכם ולנערה החכיבה בעיני מכית אצו את

ברכתי. ואני אברך אתכם תמיד בהוצאת הס'ת ככל לבי ובכל נפשי בדמעות עיני. והיה זה שלום:

הנכסף לראות פניך היקרים ופני כל נפשות ביתך.

אברהם רפאל מרבוט בן לא"א הנאון כמהר"ד עזריאל ולהיה:

אם בוא תבוא ברנה אדוני ומורשי לכבי זה כאשר בה' בטחתי אולי אוכה שתאבנינו (!) ותשבו באות נפשכם המהורה בבית הנבנה בשמי ואו ששון ושמחה ימצא בי תודה וקול זמרה ונתעלסה באהבים. והיה זה שלום:

טופס כתב אחר אשר בא מירושלם אל ק"ק קשטילו:

הלא ידעתם אם לא שמעתם הלא הוגד מראש לכם איך לכד התונג את עיר רודיים דרומניאה ואף כל הנזראות אשר עשה שמה. ועתה הוא נלחם באונגריאה וסיבונ'יקו אחר שלו עם שלשים אלף איש הוא בדלמאצ'יאה במצור שמה קרוב ליסבישקת (!) ג' מילין ומדי יום ביום הולך וכובש כל המריתת (!) חושבים אנו כי במהרה ילכוד כל הדלמאצ'יאה: גם שמענו איך שלח מלאכים סיציליאה לשאול אליהם לשלום ואם לאו יעלה עליהם למלחמה ויתפשט בחזקה: פה נתפרסם ויצא קול בין הגוים ובאו כתבים אל הויצי' מלך נאפולי ממלך פולוניאה איך נהר סבטיון שובת כל עת בזאת עברו ד' שבטים והיו' שבטים האחרים מוכנים לעבור ואותם שעברו הם עם כחול הים הרבה מאד ובתוכם יש שמונים מלכים וד' נשיאים נושאים זהב וכסף לרוב אין חקר לעשרם ולגדודיהם אין מספר ולזבוריהם כי הם גבורים אנשי היל איש אחד מהם ירדוף אלף ושנים יניסו רבבה: גם דעו כי זה כמו שנתים ימים נמצא בגמל היינו פורטיו מברליט'ה אבן אחת שחורה גדולה ככף איש עגולה וסביבה ה' אילנות בולטים ממנה ועל האילנות כתוב בכתב עברי ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה. ותחת האילן כתוב הניע זמן הישועה לקץ הימים ומלת לקץ כתובה עם צאדי קסופה שלא כמנהג ועל המלה ב' נקודות ולמראה העינים נראה כולו הציור בולט וכשתמושמש בידים לא תוכר הבליטה. גם למרחוק נראות מבוארות האותיות יותר מקרוב. ומדי ראיתי האבן הזאת חשבתי עליה וכמדומה לי כי דבר גדול הוא. והיו' אילנות לפי דעתי ה' שנים הם רומים להורות בימיו המצא האבן הזאת עד ה' שנים יהיה גלוי לכל באי עולם ביאת משיח צדקנו. ומלת לקץ הכתובה עם צאדי קסופה ועל המלה ב' נקודות מורה כי בשנת ר"צ תגמר הגאולה כי כן יעלה קץ במלואו קי"ף צד"י. במאמר משרי קטרין. יהי רצון מלפני אלהינו שבשמים שימהר יחיש גאולתנו ויתקבצו מן העמים ונבנה עיר ציון אמן.

חרש אחר אניד לכם כי באו כתבים אלי הויצי' מלך נאפולי איך במלכות ישמעאל ובספרד היה רעש גדול כמוהו לא היה מן העולם ונשקעו ששים עיר כמהפכת סדום ועמורה ובכללם גראנטיה ופיס וסוניס הנהיה כדבר הנר' הזה או הנשמע כמוהו ואני ראיתי טופס הכתב אלי נכתב פה קשטילו:

חדשה ברא ה' בלונדינארה ותצא אש מלפניו ותאכל את העיר ואת כל אשר בה אדם ובהמה והבתים נחרסו והאילנות נשרפו עד שרשם מלפניו לא היה כזאת ואחריו מי יודע כזה. יום אתמול יום שבת הניע הכתב הזה לעירון אחד מפה:

מופסי מהכתבים אשר באו מויניציאה ומפולייא אשר נשלחו להרב ר' שמואל יצ"ו מצנגולי:

והוא שלחו אלינו פה קשמילו וזה לשוננו (!) מלה במלה אות באות:

כמו ט"ו ימים בא כתב אחד מאליסגדרה מיהודי אחד וכותב דברים גדולים ונפלאים איך נהר סבטיון נחרב ויבש עתה שלא כדרכו יום ב' ויום ה' ויום ו' באופן כי אין זה כי אם ברצון ה' על פי בת קול. ועדכו ק"ב ריבוא יהודים אשר נסעו מלילך (!) וחבור ונהר נזון ובא לי' ימים מרחוק ארץ הצבי ושם חנו ברצון ה' שאמי להם על פי בת קול שיהנו שם ב' שנים ואח"כ ילכו לקחת ארץ הצבי ועם כל זה הם שלחו ד' אנשים רשומים חכמים בטצרים ושלחו משפט לתונר הגדול מדברים גדולים אשר יעשה ובפרט עשה לו הקדמה ידיעה קודם לקחת רודי". איך יואן מנאיטלי הוא שעבר יקח רודי" כמו שהיתה מלחמות שיעשה ויכבוש באופן כי התונר שלח אי זה אנשים רשומים לראות מה מיבם:

עוד אומ' כי יום ר"ה ירד אש מן השמים תוך ירוש' וזה יהיה סימן לכל מה שכתב לתונר מענינים אחרים ומהדבר יש שמועה בויניציאה לאחרים מענין ביאת היהודים וענין נהר סבטיון באופן שהרבה אנשים מאמינים בדבר היינו מאומות העולם. עוד כי היהודים עושים צדקות ותעניות ותפלות ככל אותם המקומות והאנשים ההם עשירי' גדולים במאד מאד ומלבושיהם ממשי וזהב וד' כנפות להם ומלבוש שחור גדול וזקן אחד לכולם בשביל אחיהם העומדי' בנלות וד'. ה' לר' יקים עלינו קרא דכת' אני ה' בעתה אחישנה אמן:

הכתב האחר:

שימו לבכם לדברי ואל תלעינו עלי כלל מפני מה שאני כותב הוא אמת ויציב ונכון. ויותר עניינים ועוסקים כי אין לי אפשר ואיני אוכל לכתוב כל מה שאני יודע וד"ל ברמזיה. עתה תדע כי הניע פה דמשק איש אחד משבט ראובן שליח נשלח בגליל הלז ואני ראיתי אותו והי' וראייה לדברי כי שתיתי עמו כוס אחד מלא יין. וקודם ביאתו פה היה במצרים כי אותו הדרך היה קצרה מביאתו מנשיא שלו דרכו הקצר היה במצרים אותו הנשיא ששלח אותו שמו חננאל המכונה ארמילוס על זה נקרא שמו ארמילוס כי היה מלחמה עם ארמילוס וד"ל. וימי שנותיו מאתים וחמשים שנה והוא משבט ראובן זה הנשיא ויש עמו ששים ריבוא אנשי מלחמה חלוצי צבא גבורים כל אחד ואחד וקצת מהעמים האלה נבו משבט דן אבל חלק אחד מהם משבט ראובן והם עברו נהר סבטיון ומצד זה ילינו כי הנהר יבש כאילו לא היה מים מעולם. ואלו העמים נשלחו קודם

אחריהם שבאו הם אחריהם שהם בלי מספר. ונא תדע שאותו יהודי קודם ביאתו הגוי דמשק הגיע למצרים ואנשי מצרים עשו שחוק ממנו מדבריו ובראותו כך לא דבר דבריו רק לאנשים מועטים ולא היה לו עסק עם רוב העם והלך משמה מצרי' הלך לירושלם ומירושי' לארץ שבש' ומשבש' הגיע הנה דמשק והלא פה עוד היום והוא ימתין פה דמשק עד ביאת שני חבריו אשר יגיע שם דמשק ובכל יום יום ימתין עד ביאתן וד"ל. וקודם שהגיע השליח הגוי בדמשק בא אלינו פה דמשק כתבים מאנשי מצרים באומרם בכתבם ממנו להזכיר ולהזהיר אותנו אנשי דמשק שלא להלעין ולצחק בשליח לדבריו כאשר עשו הם אנשי מצרים כי אחר פסיעת השליח הגוי במצרי' הגיע אליהם כתב למצרי' אגרת אחת מכני ראובן נחתם בשולי הכתב ההוא מ"ב נשיאים ונ"ב נחתם עמהם הנשיא הנדול שר צבא חננאל המכונה ארמילוס. וכן בראותם אותו הכתב כאשר כתב לעילא אנשי מצרים חזרו בתשובה גדולה עד מאד כי לפי ששמענו לא היו בעולם אנשי חסדים ורעים כמוהם במצרים נחזרו בתשובה. ופה דמשק נסעו וילכו י"ב אנשים להיות בעד פסח בחל"י"י ואחר פסח ילכו אל המלך יר"ה. ויבאו אליהם בטורקיה איש בחור אשר אין לו רק י"ב שנים והוא האיש אשר אין להעלות על ספר וד"ל. ומה שיהיה אחר זה יש לי תקנה שיודע לכם בימים מעטים ואינו אוכל לכתוב את אשר (!) בקולמוס וד"ל. אבל יש לי תקנה שיודע לכם שמעו קודם שיגיע כתבי זה. כל יום ויום אנו שומע' מרשות כי עתה בדרך לבוא עמים כחול הים וכוכבי השמים לרוב ופה נאמ' כי בין המזראל שהעם רב הגוי הגיע אל סמך להור החר אצל קברו של אהרן הכהן ואקוה אל ה' שבימים מעטים יתקבצו יחד אוכיר ואבקש מכם שלא תלעינו על דבריו כלל. ונא תדעו מה שקרה היום קודם כלותי לכתוב כתב זה נודמן שבעל הבית מפה הביא את השליח הגוי לאכול ולשתות עמו דרך אהבה ולעשות לו כבוד כמנהג ובהיותו אותו השליח על השלחן לאכול בא איש אחר תושב פה דמשק מחוץ לעיר בכפר היינו וייליה ובחזרתו בלכתו לעיר דמשק מצא בדרך איש זקן חשוב ואמ' לו לאותו יהודי תושב דמשק לך אל העיר ותמצא חברי אשר שמו דוד ותאמ' לו שימחר מעשהו ושיקצר דבריו כי היה שמה יותר מראי כי המלאכה מרובה והזמן קצר כי עמד זמן רב בעיר הזאת וכן עשה האיש תושב דמשק הבא מהכפר ומצא האיש שליח דוד. ובפתחו סיו להשליח מה שאמ' אליו הוקן בדרך וכראותו דוד שליח האיש דמשק הבא לדבר עמו אמ' לו דוד לשליח אל תאמ' לי דבר כי אני ידעתי מה שהושם בפך לומר אלי וזה לך האות שמצאת איש אחד זקן בדרך אשר הוא אמ' לך שתאמ' לי מצרו איך ימחר ללכת לדרכו כי הייתי פה יותר מראי כי הזמן קצר. וכל זה ראו ושמעו יותר מדי מנינים יהודים. אנו ממתינים בכל יום ושעה על חדושי אינו אפשר ואני אוכל לכתוב את כל אשר אני יודע. לכן תהיו חכמים ואל תשימו דאגה וחששה כי ה' הזכיר אותנו ויצילנו וינאלנו בזמן קרוב ונאמ' אמן. ותזכירו שתשובה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה כי כן אמ' השליח מהנשיא. כי ידע לנו צרות רבות וגדולים אם לא נעשה תשובה גדולה. אמ' לו השליח מהנשיא שתראו לנכות את כל החובות שלכם וכן כל שאר דברים וד"ל. יהי רצון שיהיו דבריי אמתים ויבא הנואל במהרה בימינו ונאמר אמן:

כל אלו מהכתבים העתקתי אני יהודה הצעיר בכמ"ר שלמה דבלאניש פה

עיר קשטיללו כ"ח לחדש אב אות באות מלה במלה פרשת צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ. שנת רפ"ג:

ולפני תת לפניך הדברים הארוכים מר' אברהם ינל' אוכיר דברי ר' אליה מפסירו במכתבו אשר הוציאו לאור ר' אליעזר אשכנזי בס' דברי חבטים ובודאי לא נמצא הספר ביד רבים ולפי זה אשנה דברי אלה כי קצרים הם וז"ל:

כמדומה לי שהקדמתי להודיעכם מה שספר לי בחור אחר יהודי על אודות אנשי מקומו שהם אדונים לעצמם ואינם ברשות אחרים וסביבותיהם אומה גדולה נקראים חובש ומתנצרים בשתי וערב על פניהם ותמיד נלחמים הם בהם רק לעיתים והעברים ההם להם לשון בפני עצמם לא עברי ולא ישמעאלי ויש להם התורה ופירוי עליה על פה ואין להם לא התלמוד ולא הפוסקים שלנו. וחקרתי ממנו כמה מצות בקצתם נוטים לדעתנו ובקצתם נוטים לדעת הקראים ויש להם מנלת אסתר אבל לא חנוכה ורהוקים ממנו מהלך ו' חדשים וכארצם נהר נון... .

וספר לי הוקן שהיה בהורו והוא בקצה המזרח וכוש כנגדו ובמערב וים ומדבר ביניהם. בארץ הורו מלך אדיר ליהודים לברם ויתר הנליל לאומות סופרים בכל הדתות ואינם הורגים נפש חיה לאכלה ועיקר עבודתם לשמש לירח ולכוכבים בני משה באי קרוב לנהר שכתיון ונגדם שבט מנשה מעבר לנהר שבתיון רן ונפתלי נד ואשר. ישבר במדינה לברם ודבר אין להם עם אדם ומוסלנים בתורה וסביבותם עובדי האש ולשונם עברי וערבי ופרסי שמעון בקצה הדרום וגם הם מולכים לעצמם זבולון וראובן על נהר פרת אלה מפה ואלה מפה ויש להם משנה ותלמוד ולשונם עברי וערבי אפרים דרומיים לבבל ניבורים אנשי מלחמה ומתפרנסים מהשלל לשונם לשון עברי:

והא לך מאמרי אברהם ינל' בשלמותם מכ"י אוקספורד 1306 מן הרשימה החדשה אשר הוא ס' בית יער הלבנון והמקומות המצוינים בנקודות כזה... לא אוכל לקרות כי מחה אותם המתבר או אחר מן החוקרים:

פרק כ"ב. ואת פה עמוד עמדי קורא נעים ואשמיעך מה שלקטתי בעומרים על אותות (!) עשרת השבטים אשר גלו מפני עונם על מלכי אשור. ואתה דע לך כי שלש גלויות גלו בני ישראל היקרים כמו שזכרו ז"ל בסדר עולם פרק כ"ב ובפסיקתא רבתי אמרו לנתחיה לנתחיה הוציאה משליות משליות היו גולים פי' בקרועי בנדים שלא גלו כלם. בבת אחת כיצר גלו ר' אליעזר אומר שבט ראובן ושבט נד גלו תחילה ר' שמואל בר נחמן אומר שבט זבולון ושבט נפתלי גלו תחילה הה"ד כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי ומה מקיים ר' אליעזר קרייה כר' שמואל בר נחמן אלא כעת שנלו שבט ראובן ונד כך גלו שבט זבולון ושבט נפתלי וכו' ואמרו ז"ל בסדר עולם פי' כי שמה שנים בין

גלות ראשונה לשניה ושמנה שנים שהה (בין גלות) בין גלות שניה לשלישית ועוד שהה שמנה שנים ועלה על יהודה לקיים מה שנא' כעת הראשון הקל ארצה וכולון וארצה נפתלי והאחרון הכבד וכו' וגלות ראשונה היא הנזכרת במלכים כשלקח את עינן ובנוחיה ואת כל ארץ נפתלי וזה היה בשנת כ' ל: קח שהיא רביעית לאחו מלך יהודה. וגלות שנייה היתה בשנת י"ב לאחו ואז הגלה לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה ואז הושע בן אלה שהיה לו לעבר מרד בו בהשענו על סוּא מלך מצרים ובשנת שבע להושע בא על שומרון וילכדה מקצה שלש שנים ואז הגלה את השאר מהלאה לנהרי כוש בלחלח ותכור נהרי גוזן וערי מדי.

ודע כי הפסיקתא רבתא הביאה הילקוט סי' ישעיה סי' של"א על פסוק לאמור לאסורים צאו גלויות נעשו בעשרת השבטים אחת גלתה לסמבטיון ואחת גלתה לפנים מסמבטיון וכישם שיש מארץ ישראל לסמבטיון כך יש מסמבטיון לשם ואחת גלתה לרכינה (!) של רבלתה ונבלעה שם לאמור לאסורים צאו אלו שנתונים בסמבטיון ולאשר בחשך הגלו אלו שנתונים לפנים מסמבטיון ולאילו שנבלעו ברבלתה הקב"ה עושה להם מחילים מלמטה והם הולכים בהם עד שהם באים תחת הר הזותים אשר על פני ירושלים והקב"ה עומד עליו והוא נבקע והם עולים מתוכו כמו שכתבנו בזכריה ועמרו וגליו ביום ההוא על הר הזותים אשר על פני ירושלים ונבקע הר הזותים מחציו מזרחה וימה וכו' הה"ד ואמרו בלבבך מי ילד לנו אלה וכו' הנך רואה על פי דברי המאמרים האלה כי עדיין הם עומדים בגלותם בשלשת המקומות האלה ולא חזרו כדברי המאמר דמגילה שכתבנו בסוף הפ' הקודם שירמיהו החזיר ונוכל לפרש כמו שכתב רש"י ד"ל בפ' חלק לתת מקום למאמר ר' יוחנן הגוי אמר הא דאמרינן במגילה דירמיהו הלך להחזיר לא כלם היו אל[א] קצתם ע"כ כן נוכל לאמר שהלך להחזיר במדונה לו שקרובים הם לו ולא החזיר אלא מעט קט מהשרידים אשר נשארו נפוצים בארצות מלכי אשור ולא הלכו בשלשת כקומות הגוי' פן היו חכם עליהם ארצות אויביהם ויפסידו אמונתם בהתערבם עם גווי הארצות ויאבדו מתוך קהל אחיהם שקמו על נפשם ועברו מעברות צרים אשר בנהר פרט כרי להרחיק נדוד משאר העמים לבל ילמדו מעשיהם ויוכלו לשמוע תורת ה' ומצותיו והאל עליון עשה להם נסים והמשיך ודידי (!) הנהר עד עברם אל מקום חסצם כמו שכתב הרביעי לעזרא הנמצא ליונים סי' י"ג כמו שבסוף הפרק תשוב תראה אותו כי בחרתי להעתיק אל לשוננו העברי דברי הפרק ההוא להחזיק ידים רפות וברכים כושלות וחלושות מהנאולה וכדי שישמרו באלקים מעום ולא יתאשו מישועתו ואם יתמהמה יחכו לו כי ההוא אמר ולא יעשה ולא איש אל ויכזב צא וראה. אומרים ד"ל בתורת כהנים פרשת בחקותי על פסוק ואברתם בגוים ר' עקיבא אומר אלו עשרת השבטים שגלו למדי וכו' ומניין שהבית כרותה לשבטים שני' וזכרתי להם ברית ראשונים וכו' ובפרק חלק נחלקו ד"ל אם עתידים לחזור מכלל איפוא כי בזמנם עדין בהיותן היו גומרים להם שלא חזרו והא במגילה לאו דוקא וגופא על מה שאמרנו מיסוד סי' רש"י ד"ל נוכל ניכ לאמר כי אף ר' יוחנן לא קבע מסמרות בקיום דבריו שחזרו אלא מסמרת עצמו קאמר לתת טעם מדוע הלך יאשיהו מלך יהודה לדרוש את ה' אל חולדה הנביאה ולא הלך אל ירמיהו שהיה בימים ההם ומקרא דריש ואויל. סוף דבר רבו כמו רבו הראיות שעדיין הם בגלותם ולא חזרו לאדמת ישראל

ראה מה שכתב היוסיפון אשר לרומיים ספר י"א ס' ה' אמר שני שבטים בלבד
המה המפוזרים באסיאה ואיברופא והם הנושאים בעול מלכות רומי אמנם עשרת
השבטים גם עתה הם מעבר לנהר פרת אלפים אשר אין להם תכלית ועם רב
אשר לא ימנה וכו' והנם גייאונרפו אחד מבני בלי שם גדול בדורותיו על תוספות
לחות טולומיאוי כתב בלות האפריקה חדשה אלה הדברים זה החלק של האפריקה
היה בלתי ידוע לקדמונים כי לא הכירו את מוצא נהר נילוס אשר הוא מתחיל
בהרים שהקדמונים היו קוראים אותם הרי הלבנה והיום קוראים אותם הרי ביית
ועל ההרים ההם שוכנים מספר עצום ורב של יהודים הפזורים כס אל מלך
האיטיאופה הנקרא פריטו יואנו ע"כ אשר נוכל לשער אותם מעשרת השבטים
יען כי הפיאה הצפונית היא היתה למלכי אשור וקיים הדבר הזה בספר הנקרא
טיאטרו דילמונדו בקלף מ"ז באותו ואותו בשנת שמי"ב . . . משה טודרוס אשר
היה הרופא המובהק ... ושם זכר היותם משבט אשר, ואחיה כבר ידעת כי בימינו
בא אלינו ר' דוד הראובני אשר קרא בנרון היותו שלוח מן הגלילות ההם ומימים
קדמונים נמצא זכרון דברי אלדרד הדני אשר העלה קצת הליכותיהם בספר, ולקהילות
הקדושות בני אשכנז נמצא מגילה אחת אשר קצתם נוהגים לזכרם בשבועות אותה...
מנטובה העירה בבית המסואר בר אוריין הלכה כשמעתתיה מהר' גרשון יצו
בכמהר' אברהם ז"ל איש פורטו כהן צדק מוכרן גם נעשה ליהודים בארצות
אשכנז בקום מלך עריץ אשר לקול כומר אחד אשר . . . בכשפיו הרג והכה . . .
ביהודים מכה רבה והיה מבקש להשריש ביצתם מארץ החיים והתכנסו כל קהלות
היהודים אל המלך ושאלו ומן להביא גם המה איש יעמור בפרץ ויוכל להלחם
עם הכומר ההוא בפעולותיו ודבריו ובזמן המוגבל מהמלך הביאו איש עתי מבני
עשרת השבטים אשר נבר בחכמתו על הכומר ההוא . . . והציל את היהודים
מידו וכו' ובאנרות הרמב"ם ז"ל אשר לא באו ברפוס נמצא כתוב וז"ל ואשר שאלת
על ענין השבטים דעו לכם שזה ענין אמתי ואל ביאתם אנו מחכים אשר הם
אחרי הרי חשך ונהר נון ונהר סמבטיון ננוים ובאמת שנהר זה מושך חול כל ששת
ימי המעשה וביום השביעי הוא נח וכבר הביאו בימי הזקן הצדיק הנגיד אבי אבא ז"ל
צלוחית אחת ובא מהחול והיה מסבב כל ששת הימים ונה בשביעי והדברים
אמתים כי הם נראים לפעמים ליחדים. גם מבני רכב באו אנשים בימי הזקן והגיד
לי אבא מרי זצ"ל דבריהם כי הם עד עתה מקיימים מצות אביהם והם עם רב
כחול הים יושבים ומחכים ולישועת ה' ית' מצפים ומקוים ומיחלים ומשפטי התורה
וחוקיה וסודיה יודעים עכ"ל סוף דבר אין שום ספק אל מי אשר לא יתעקש אל
האמת כי נמצאים המה ועתידים לחזור כבוא לציון גואל ונהג א"כ נמצאים השבטים
האלה בשלש מקומות כפי שלשת נליות הא' הם אשר מפנים סמבטיון ואולי הם
אשר נלו ראשונה שעליהם כתוב הקל ארצה וכולון וארצה נפתלי וכו' והם היושבים
בטח ואין להם שר ונגיד אלא ה' אלהיהם המולך עליהם ומקרב אחיהם שמים
עליהם ראש ונשיא והם אשר ראה אותם בשלותם האיש נוצרי המסית לפי תומו
אשר דברתי עמו וזכרתי דבריו בפי הקודם ומארבע רוחות הם מוקפים בפיאה הצפונית
מהנהר סמבטיון וים החול כי האמנה בקצה תבל ומדבר ששמה מקום שהוכב
שבחתי מושל ומנהג אופן ונלגל הרוח באותו המחוז כל ששת ימי המעשה בחוקה
עד שמסיע עמו אבנים גדולות ובקצה מהמחוז ההוא ילכו מעינות ונהרות ההולכים

אל הים המקיף המערבי ומדי עברם יתנועעו גם הם לקול המון תנועת החול מהים ההוא הנה כי לחול שבאותו הנבול התנועה והשביתה פבעות לה ועל כן אם יוקח ממנה וישאו אותם במקומות אחרות טעמה וטבעה כפי מקורה נשאר בה כמו שהעיד הרמב"ם דל' ושמעתי כי בימינו איש ספרדי נשא ממנה בפירוש (!) והייתה נחה בשביעי בהכנסת כלה והייתה מצמצמת שביתה בכניסה וביציאה כחוש השערה ואתה אל תתמה על פעולת שבתאי פעולה זו בארץ ההיא כי בוו ובוו נפלאים מעשה ה' שרצה יתראו בארץ פעולות הנוכחים כפי חלקם וממשלתם אם במחוזות בארצות ובימים באבנים בעשבים ובבעלי חיים והלא הם יקראו פעולות הטבע הנסתרים והנה זכרנו שברם ושמעם בספר בית יער הלבנון. וכתב כמתי יוחנן אלמאנו בספר חי עולמים בחלק עולם המוחש כי טבע השור הימי אשר מעורו עושים רצועות בעלי שער צהוב כי כל ימי השבוע הולך ושב כיתר החיים אשר בים וביום השבת ינוח על שפת הים ומשם לא יזוז כל היום ההוא וכל הלילה ובנחת יצודו אותו כמפורסם זה אצל יורדי הים ורלב"ג נתן הסבה בזה לכך שבתאי השולט בו וכחו גדול לנוה ביומו ומוזה אל יצא איש מסקמו וכמו שנהר סמבטיון יוכיח גם זה יהיה לעדה ועל פי שנים או שלשה עדים יקום יום השבת את המן ואת השור הימי ונהר סמבטיון וגם אני שמעתי וראיתי בספר הזכרונות אשר עשה השר רובירטו בשונו מארץ הצבי שכתב שראה דברים נפלאים ובתוכם ספר על באר אחד עמוק עמוק מאד שמוציאים את מימיו ע"י שורים מושכים בחבל אשר תרוץ אל הבור וכי ביום השביעי הם שובתים ואין כח באדם להניעם מסקמם ביום ההוא עכ"ל. ונשוב לכונת הפרק ונאמר כי האמנם הרצועה הזאת מנהר סמבטיון וים החול מתעקמת והולכת לאורך ארצם מן המזרח למערב ומקפת כל אותה הפיאה ולצד מערב סגור חסר הארץ מן הים המערבי המקיף הוא ים אוקיינוס במקום אשר מתעקם בתחתיות ארץ ואבר יאברו השטרמנטנה האניות אשר ילכו שמה ולפאת מזרח ודרום הרים רמים אשר לא יוכלון עבור והם הנקראים מסני גובהם הרי השמש והלבנה ועליהם כתבו איזה סופרים כי אלכסנדרוס טוקרון בעבורו בהרי חשך הסמוכים להם סגר כל בית דרך ומבוא לעבור אותם ועליהם כתוב לאשר בחשך הגלו כי הם מהלאה להרי חשך ונהרי גוון וכבר ידעת מה שכתב הרמב"ם דל' בס' האזינו כי גוון הוא סמבטיון ועליהם אמר שכתוב אמרתי אפאיהם אשביחה מאנוש זכרם אשיתם פיהם לבדם ומאנשים היושבים בגלילות הללו כמעט שזכרם אבר טהם. והחלק השני היושבים לסמבטיון היינו אותם אשר הם מעבר לנהר לצרנו והם אותם שגלו שנית בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה והם דהלאה לבבל בערי מדי ונפוצו באסריקא ומהם שקרובים לבבל כמו מהלך שמינים יום ומהם בא אלינו ר' דוד הראובני ולעבור דרך ארצם צריך לעבור ימים ונהרות ומדברות ויש להם שרים ואלופים מבני עמם אך קצתם פורעים מס למלך האימפריא והם עמוסים במלחמות ועומדים על נפשם ונרחמים בשונאיהם וקרוב מנהגם למנהגנו ומקורב בא להם משנה תורה מהירד החזקה להרמב"ם וקבלוהו עליהם גם יודעים המשנה והתלמוד בבלי ומתפשט ארצם עד ארץ עין ובארצות כוש ולמקום מוצא הנהר גילוס בהפרדו סמוך למקורו מפרת והם בראש תור קין זוית אשר בין גילוס ופרת ועליהם סופר מהמלך דניאל המולך עליהם והם עם רב כנכבי השמים וחובר אליהם בני רחביה ובני משה

אשר פרו למעלה למעלה מששים רבוא ובימי האפיפּוֹר קלימנטו השביעי שלח שלוחים אליהם וקצתם מתו בדרך וקצתם חזרו וספרו מגדולתם וממשלחם והתפשטותם באותם המקומות ואיך תאר גבול ארצם מצד א' עם מלך האיטאליא וצד אחר עם מלך פרס וכן העיר ר' בנימין בספר. מסעותיו כי מהלאה לשבא הנקרא ארץ אלימן כנגד הצפון מהלך כ"א יום במדברות חונים בני רכב והם בעלי ברית עם מלך בני ערב ועוד היום שומרים מצות אביהם ונותנים עשור נכסיהם לתלמידי חכמים וכי קרוב להם שוכנים שבט ראובן וגד וחצי שבט מנשה וכי שבט דן וזבולון נפתלי ואשר הם חונים להלאה להרי ניסבור ונהר גזון וכי מהלך ארצם עשרים יום ודבר אין להם עם אדם והם חכמים מחוכמים והחלק השלישי הם אותם אשר גלו באחרונה אשר דמה מלך אשור לערב ולהפיץ אותם בגוים בארצות מלכותו לבל ישוּבו עוד להרים ראש והם בהמלת ה' עליהם התעוררו וקמו ועמדו על נפשם ומן המצר פרשו כפי רעיוניהם השמים ובקשו העזר האלקי ושובו מהטאתם וכדי שלא להתערב בגוים וללמוד מעשיהם שמו נפשם בכפם ובהרו ללכת לאי אחת רחבת ידים הנקראת אראסאתא והיא בתחומה של רבלה ולא עבר בה איש ולא הייתה מיושבת כלל ועקר ורחוקה מאד מאד וכדי לקצר הדרך עברו מעברות צירים מהנהר הגדול נהר פרת בלי אני שיש אנשים ונשים וסף בבטחונם בה לבדו לא בזולת. וכימי צאתם מארץ מצרים עשה עמהם ה' נפלאות כי הקים מעינות נחלי יאורי הנהר יד אחר עד שעברו בטח מומרים ומשבחים לה. כי טוב כי לעולם חסרו ואליהם רמו יונתן בן עוזיאל בתרגום פסוק נגד כל עמך אעשה נפלאות שכתב וזיל קבל כל עמך אעבד להון פרישן בזמן דיהבון בשביחא על נהרות בבל ואסלקינן מתמן ואשרינן מן לנו נהר סמכטיון וכאינון פרישן לא אתבריאח בכל דיורי ארעא ובכל עממיא וכי על שני החלקים אשר מהלאה לנהרות בבל ואשר מהלאה לסמכטיון רמו המתרגם כי יוסיף עוד הקב"ה שנית ירו לעשות עמהם אותות ומופתים אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים כי עתיד הקב"ה להציב גלי המים עד יעברו גאוליו כדברי ספר העזרא אשר נזכיר בסוף הפרק או לעשות להם מחילים מחילים למטה לארץ עד הר הזותים ויציצו ממנו כעשב הארץ מפני אור ה' שעליו יורח כדברי הפסיקתא רבתא שזכרנו. כי אלו הם אותם שזכרה שנשבעו לרכינא של רבלתא היינו שנחתמו מן העין ולא נודע מקומם איז ואין ספק כי הרים נבנונים וימים ומדברות והרי החול וים החול יקיפם מארבעת רבעיהם כדי שלא יתערב זר בתוכם להשלים מאווי נפשם ושמה יהיו עד יום פקוד ה' אותם ואם כן שבט ראובן גד וחצי שבט המנשה הם לסמכטיון מצדנו ובני רכב ובני משה עמהם שבט זבולון דן נפתלי גד ואשר הם מהלאה לסמכטיון והם גלות ראשונה שעליהם כתיב הקל ארצה זבולון וכי שבט אפרים וחצי מנשה שמעון ויששכר הם לרכינא של רבלתא שבט יהודה ובנימין הם אשר נפוצה בגלילות האסיאה והאירופא כדברי היוסיפון שזכרנו ורוב שבט לוי עמהם ואין ספק שבכל גלות וגלות מארבע גליות אלו משבטי ישראל אפססוף וערב רב מכל השבטים שנתערבו אלו באלו כפי הודמן היות נחלתם וקורבתם למשכנותם בעריהם ואם כן נוכל לומר שכל גלות וגלות הוא כלול מ"ב שבטים לבר מרבים מעמי הארץ שנשפחו להם בכל דור ודור באופן כי ת"ל בני ישראל פרו וישרצו וירבו ובארבע רוחות השמים נפוצים

להשמיע בעמים שם אלהינו ואחדותו והו' לפ"ד סבת הנלוות והטלטולים הרבים שקרה לאבותינו ולנו כדי שממזרח השמש ועד מבואו יודע שם ה' ואחדותו וממשלתו וכח ידו על ידינו עד כי יהיה בארץ ה' אחר ושמו אחד וכלם יכירו וידעו כי לו לבדו יאתה הגדולה והגבורה לא לזולת והפירה הלכנה וכו' עכ"ל:

ואחר כך מספר מגוירות היהודים הנזכרים בשבט יהודה וגם דברי ס' עזרא הרביעי ספר הגנוז וגם דברי אברהם מפריצול (!) בספרו נקרא אורחות ימים ומסיים הפרק בדברים אלו: וראיתי ביד החכם הכולל מופת הדור והדרו כמחר"ר מנחם עזריה יצ"ו מפאנו הדר להוה בריו"ו קונטרס א' בדפוס אשר בו נזכר סדר תפלות ושבחות שנוהגים בהם בני משה אשר זכרנו להתפלל מדי יום ביומו כי בכל יום מימות החול אחרי קריאתם פ' שמע ישראל משנים השבחות והלולים כפי טבע בריאות הימים והם כשיר והלצה אך אינו שקול וברוך ה' שזכני לאלה כן יזכני עין בעין לראות נחמת ציון ובניין ירושלים ע"כ:

ובפרק כ"א ספר כזה:

ואני הצעיר בעוניי שמעתי בלוצירה מאיש נוצרי שמו ויצניצו מיראנו שהאיש הזה היה עבד שבוי ביד התוגרמים סביב לכ"ה שנה ועבר מעברות ואורחות ישמעאלים בהרים ובגבעות וספר כי פעם אחד נסע מאלזיר הוא עם הבאסא שמו אסאן (!) באסאן ב"י מברכארושא בימי המלך שולמן שלים ועמו סביב לארבעים אלף תוגרמים שולפי חרב מלומדי מלחמה ובמהנה ההוא היה ג"כ י"ב יהודים רובם מהעיר אלזיר והלכו דרך הברבריה ומשם דרך הפיס"ו ומשם אל קצות האינדיאה ומצאו שם מקום מהאינדיאה שאנשיהם קצרי הקומה כאמת איש ואוכלים את עשב הארץ ואין נשמע לשונם והולכים ערומים וישנים במחילות עפר. ומשם נסעו והניחו האינדיאה לצד שמאל ועברו כל ארצות המלך ניגרו והפכו פניהם לצד מערב של שמש עד שהגיעו לים החול והים הזה הוא מדבר שממה כלו מלא חול וכפי עלית הרוח מסיע החול ממקום למקום כמו הים הגדול ולפי שמראה הגלים כמוהו נקרא ים החול ועברו הים ההוא ולעולם לצד מערב עד שהגיעו אל נהר א' נקרא נהר סמכטיון שמעשה תוקפו וגדולתו ספר שכל ימי החול הוא מלא מים על כל גדותיו והולך כל כך בעצמה שמסיע עמו אבנים גדולות וחול הרבה באופן שצי אדיר לא יעברוה ואפילו לראות בו ותנועתו זאת עושה ג"כ בחזק רב החול שעל שפתו וכן הולכים כל ימות השבוע עד יום הששי לעת שקיעת השמש שאז עד שקיעת השמש ביום השבת נח ושקט מועפו ונהר יחרב ויבש ממים אדירים עד שבו יעברו ברנל ואפילו נער קטן ינהג בו ואמר שרוחבו הוא באיזה מקומות סביב לג' ד' מילין ובאיזה מקומות כמו מיל וחצי ודרך הילוכו לאורכו הוא בין צפון לדרום ומניח לצד ימינו מערבו של עולם ושמאלו מזרחו וגם הוא הולך כמו שאר הנחלים אל הים המקיף ואוניות (!) שבו ילכו באיזה ערמה לא ידעון דרך זו ילכו כי יאבדו הטראמונטניה ומתעקמת בעליל בתחתיות ארץ באנטארטיק ועדין לא נודע שישו אניה שהלכה שמה חזרה לשלום. ואחרי שעברו ביום השבת את הנהר הבאסא הנוכח וקצת חילו כי אפס רוב המחנה הניחו מעבר לנהר הלכו מהלך יום אחד ומצאו ערים נושבות ומדינות

טובות ארץ שמנה לא יחסר כל בה מעינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהרים ובנבעות וכל המקומות הם מיושבים מאנשים עברים יהודים והם יפי הקומה והמראה אנשים ונשים בעלי צורה טוב תאר מאד והולכים לבושים מבדרי משי וארגמן ובגדי צמר טובים והם מעוטפים בסבלהון עד העקב כמנהג ארץ האדריקאה בבגדים ארוכים. וכמו כן הנשים והבתולות שערוותיהם פרוצים מפוזרים על כתפיהן והנשאות השערות שלהם ניכ מפוזרים על הכתפים אלא שצניף משי שש ורקמה מכסה אותם והצניף הוא גדול כגודל השערות והולך על כתפיהן וקשור מלמטה ומלמעלה על מצחם באופן שאפילו חוט השערה אינו נראה בהם כי כל העדה כלם קדושים. והאריך האיש הזה לספר ביופי הנשים וטוב תוארם ורוב עשרם וגודל קומתם ורובי הכסף והזהב ואבן יקרה שעליהם ושמלות מרוקמות במרגליות וזהב ואמר ששם מנהגם לאכול על טפיטאות על הארץ כמנהג ארץ הצבי שעור כל שולחנם ככה. ואמר שהם בני חורין ואינם משועבדים לשום מלך שר או נגיד וכי מקרב אחיהם שמים עליהם מלכות ושלטונים שרי מאות וחמשים וכי ראה בהם שבעה מלכים מלובשים בגדי מלכות וכתר זהב גדולה על ראשם וממלכת כל אחד מהם רבה ורחבה בארצות מדינות ועיירות שתחת ממשלתם. וכי יש עליהם איש אחד שאינו מלובש בגדי מלכות אמנם זקן ונשוא פנים עומה מעיל שחור ושמע שקראו אותו הישמעלים שהוא הפסוס שלהם וכי תורה יבקשו מפייה ועצה וכל המלכים והעם משתחווים למולו ועושים לו כבוד כמלאך ה' צבאות. והבאסא הנו שעבר הנהר עם חברת מרעיו והייב יהודים שהלכו עמו מאלזירו אמר אל היהודים והמלכים ההם כי הוא שליח שלוח מאת המלך הגדול שולטן. שלום וכי הוא מבקש שלומם וטובתם וישיפרעו אליו מס ככל הממלכות שתחתיו כי כל ממלכות הארץ נתן לו ה' ולו נתן המנהיגות מכל מה שמקיף השמש ואם מאן ימאן לתת לו המס יעשה רעה עם אחיהם שתחת ממשלתו וישנם כלי מלחמתו עליהם ויחריב את ארצם ויגרש אותם מביתם כלה יעשה בהם. ואז כל השבעה מלכים נקבצו יחד אצל האיש מעוסף שחורים שזכרנו ושאלו זמן להשיב. ויהי כמשלש חדשים השיבו אל הבאסא מטעם שבעת המלכים ונדודיהם כי מיום היותם על האדמה הריא לא פרעו שום מס קבוע לשום אדם מלך או שלטון וכן לא עלה ברצונם להתחיל אמנם עבור נפוצות יהודה שתחת ממשלתו הגם כי ידעו בהם שאינם שומרים מצות ה' ותורתו ששם עיי משה עבדו כהונן כמותם אמנם כמצות [א] נשים מלומדה וכי לבר בשתוף השם יקראו בני ברית ואחיהם מי' מתרצים הם עכשיו לתת לו כסף וזהב ומרגליות בתורת מתנה אבל לא יוסף עוד שנית ידו המלך שולטן שלום לשאול שום דבר מהם בתורת מס כי לא יאבו וישמעו לו ויעמדו על נפשם וילחמו בו כי לא ירד לבבם לא יראו [ולא] יערצו מפניו. אך אם שלומם יבקש גם המה יבקשו שלומם וינשאוהו ויכבדוהו וישימוהו על כל שאר המלכים אוהבי שמם וטובתם בני בריתם להיות בעוזריו לעת המצטרך כמשפט המלכים הקשורים יחד בברית. ויתנו לו משא כמה גמלים ופרדים מכסף זהב ושמלות אבנים טובות ומרגליות ואל הבאסא ואל השרים שעמו נתנו דורון משמלות מרוקמים במרגליות אחוים בחור כרפס ותכלת וגם אל היהודים שבאו עמו נתנו שמלות ובפרט נתנו להם ג' ספרים עברים קשורים בסבלאות כמנהג האיטאליה והיו מרוקמים בזהב ובפנינים ושמע שהיה יקר אל היהודים הספרים

ההם מכתם זהב וזכוכית, ויפן ויצא הבאסא הנז' מאתם הוא והשרים והיהודים שעמו אשר היו המליצים והמתורגמנים בינו לביןם ויעבור את הנהר וישב אל מחנהו וישבו בדרך אשר באו בה, וספר האיש הנז' כי בשובם אל אלזירו מקץ י"ח חרשים לנוסעם לא מצאו הרביע מאנשי הצבא כי השלש רביעים מתו בדרך בעוברם ים החול. ואמר כי הים הוא גדול ורחב ידים ואין דרך דרוסה לעבור ונוהגים בקאלמיטה עם הבוסילה בהביט אל הטראמונטנה כהולכים באניות בלב ים וכי פעמים לפי היות הרוח היו צריכים לנוח יום או יומים ושובע פן תבא עליהם החול וישארו מומיאה כמו שבמדבר ההוא מצאו הרבה מהמומיאה והביאו לאלזירו יותר מק"ג פגרים מתים שלמים מהמומיאה:

ואחר דברו לכאר מה היא המומיאה מסיים כזה:

ונשוב למה שבאנו עליו בפ' זה אנב נהר סמבטיון והוא ענין עשרת השבטים אשר מהלאה לנהר ההוא הנקרא נהר גוזן כמו שכתב הרמבן ד"ל כמה שזכרנו כי הואיל ויצאנו מכותה הפרק להרבות עניינים ולא דברים נרחיק עוד מהמסילה מעט קטן ושוב נשוב לכונתנו בעלה וזה כי שלמים וכן רבים כחשו פרשת גדולת היהודים הנמצאים בגלילות ההם באומנם שהרועה לשקר ירחיק עריו ופי' זה יערב אל לבו להביא ראיה עליהם ועוד כי נמצא לרז"ל מאמר בפ' קמא דמגילה שירמיה הנביא החזירן ויאשיהו בן רימון סלך עליהם וכו' גם אחרי שיתאמת ע"פ הראיות שימצאו שמה נאות לנו למצוא טעם למשפט ה' שצדק לעולם יוצא מבית דינו הצדק. אם אמת כי יש להם הגדולה והממשלה מדוע לא כן עשה לכל נפוצות יהודה וירושלם שהם כמוהם בנינו ונחלתו ובין כתפיהם היה בית מקדשו וארמונו וירושלם הבנויה כעיר שחבורה לה יחריו מדוע לבו ולמשסה יהיו אלו בגלותם ואלו ימשלו וימלכו ככל אשר תאזה נפשם ויהיה להם ארץ טובה שמנה ורחבת ידים בארצם מה חטאו אלו מאלו זאת ועוד אחרת מה מצאו בהם עון אשר חטא רבותינו וז"ל שנחלקו בפ' חלק עליהם אם עתידים להזור ורי עקיבא דשביק לחסידותיה ואמר אינן עתידין להזור ודרש פסוק ויתשם ה' מעל ארמנתם בעולם הזה וישליכם אל ארץ אחרת לעולם הבא וכו' ואתה תחזה בפ' הבא פי' מאמריהם ד"ל והלכות הספיקות הללו כיד ה' הטובה עלינו:

ורק ארמונו על הכתבים הנדפסים בספר מעשה נסים אשר הוציא לאור ר' משה אדרעי בלה"ק ובהעתקה אשכנזית-יהודית והם באים אחר ההקדמה על אלדר אדה הם. כתב מר' אהרן הלוי משנת שצ"א על סמבטיון והאגרת ממוהר"ר ברוך על בני משה והאחרון ראה אור ג"כ בספר אבן ספיר ח"א דף צ"ו ב'. ואלה ההעתיקות הן כפי כתבי ר' שלמה דובנא באמשטרדם. ונמצא ג"כ בכ"י לונדון Add. 27004 דף פ"ח בשינויים מעטים אך השמות של הרבנים בסוף הם בשוני ואלה הם: יעקב צמח חיים, אברהם בן חנניה זלה"ה. נתן בכמוהר"ר זכריה נוסח זלה"ה. מאיר בכהר"ר אליה זלה"ה. יצחק נסים בן נאמיל. יצחק בושון. שלום אבאבוס. אהרן בר דוד זלה"ה. ברוך בכמהר"ר יוסף בנימן זצוק"ל. יוסף די סינביאו: ואחריהם בא עדות על אמתת כתב הרבנים האלה ע"י Fra Mañano di Maleo Predicat. Gen° regular Op° di Milano Commiss. Aplod^m etc., Giuraseleme 9 di ultimo di Luglio 1657.

ובאו אחריו דברים האלה. הועתקה מנוף הכתב אות באות ובכתב עצמו נמצא ביד כמזהר"ר מנשה פאדובאה והיום יום המישי ח' כסלו התק"ל ששלח גוף הכתב למתנה אל כתבי הקהל הזה ק"ק ריגיו מאת זכריה חיים פאדובה נכדו של הרב זצוק"ל הג"ל. מופש כל הכתיב זה הובא בפאדובה ביד החכם כמזהר"ר אברהם בכמהר"ר יאודה עייאש שליח לעצמו מעה"ק תוככ"א והעתקתיו אני אברהם צבי בלא"א יעקב מנחם לוצאטו יצ"ו אות באות מלה במלה ציון בציון היום נ' לחדש אדר ב' סדר ויקרא שנת התקל"ב פה ציטאדילה. ואנב נררא אתן פה מה שמצאתי בכ"י שזחיה כמדומה לי וזה הוא: ראה נא קורא נעים דברי פי חכם הרב הגדול מופת הדור הנאון החסיד רבינו חיים יוסף דוד אוולאי זצוק"ל בספר יעיר און בקונטרס מדבר קדמות מערכת ה' אות י"ח חדשות הוא מניד בענין עשרת השבטים וזה לשונו ובכלל חכמת השיעור וזוהי נוסח האגרת שהועתקה מכ"י הרב המקובל מהר"ר נתן שפירא זצ"ל מאת החכם המפולפל כמהר"ר אברהם עייאש זל"ה בן הרב משה ולחם יהודה אשר הניחה פה פאדובאה בעברו דרך שליחותו ביד מורי ורבי נור החסידים החכם הקדוש מהר"ר שבתי אהרן חיים מריני זצוק"ל ואחריו בכתב אחר: אגרת בני משה שלוחה מאתם אל אחינו בני בריתנו בני ק"ק ירושלים תוב"ב בשנת הת"ו ליצירה:

ושלא כפי סדר ערך הזמן כי קשה הדבר מאד אישים לעיניך מכתבים משנת הדר"י אשר גם תמצא דברים רבים על הכומר יוחנן וי' שבטים והם נמצאים בכ"י פארמא 402 והם נ"כ יקרים על עסק ארץ הקדושה כי הם באים משם. ומפני נחיצת הדרך אמרתי בלבי שאפשר לא העתקתי כהונן ובקשתי החכם דר' מודונא אחד מהממונים על אוצר הספרים פארמא ידיר ה' וידיר חכמי ישראל אשר הוא תמיד בעזרתם להשוות העתקתי עם הכ"י וכן עשה בטובו והנני נותן לו תודה על זה בפני קהל ועדה:

זאת העתקת הכתב שבא מירושלם עיר הקדש שיבנה ובב"א.

גילי מאד בת ציון הנה מלכך בא אמרו מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלי' מבשר טוב משמיע ישועה אומ' לציון מלך אלהיך. אליכם אישים אקרא. בעלי משנה ונסרא. משיבי מלחמה שיערה. בואת התורה, נתנה לכם למורה. יענכם ה' ביום צרה. כאשר למשה מהסנה קרא. בהיותכם מלוכשי' במדת הצדקה בהיותכם בני אברהם שהראה מדת ההסד לכל באי העולם היא המדה אשר בה נברא העולם. וזאת צדקו שלם בין המזבח והאולם. ביעקב אשר חלם סולם. וזה המדה אשר בה נשיג חיי העולם. כי לכן ידע ה' את אבינו אברהם לצוות את זרעו אחריו ולכן מי החכם ועיניו בראשו ירוץ אל יוצרו להדמות וללכת בדרכי אבות הקדושים אשר בגלל הדבר הזה ישאר אחרנו ברכה לזרענו ובגלל הדבר הזה אנו נקראים רחמני' בני רחמני' ודע איתנים. לבי לחוקקי ישראל. ראשי קהלות אריאל. העולות ביתאל. אשר ימינם פשוטה לכל ישראל. וכל הקהלות הקדושות אשר לבני ה' צבאות תתברכו מהאל יתבי' כחמן נפשבי' ונפש

עניני עשרת השבטים

בני בריתכם ק"ק ירושלם תוב"ב ה' יצילכם ויצילנו מכל צרה וצוקה אמן. באנו להודיע ולגלות ולבשר אליכם ולכל בני ישראל בשורות טובות ונאמנות ברשום אמת הם כתובות מסימני הגאולה והישועה הגדולה אשר לכל בני ישראל מקיים בעזרת ה' הנה שמוינו (!) זה קוינו לו.

אנחנו בני בריתכם מודיעים לכם אנחנו אחינו אנשי נאולתנו השמועות והבשורות הטובות אשר שמענו ואשר ידענו וראינו בעינינו בשר(!) בשנת ד'ר"י ע"ץ כי השנה השנית אשר בה נתקיימה הנבואה הגדולה והעצומה והטובה לסמן נאולתנו שנבא ירמיהו על פסוק שאומר באיכה שיש... ע"ץ שהוא קושטנטינא נשאר לקיים במהרה בימינו חס... להגלותך. ובשנה ההיא בני ימים בחדש ניסן באו הנה בעיר הקדש ירושלם אנשים חכמי וזקנים ונכבדי מארץ בני קדם וגם אנשי מארץ בבל ומארץ פרס ומדי ומחודו ומארץ סיני ומארץ חמץ מהם שבאו בזה הזמן האמור למעלה ומהם שבאו בשנת ד'ר"י בעשרים לחדש מרחשון והוא רחוק מירושלם עד מקום שבני קדם מהלך ה' חדשי ומשם עד אחינו בני נהר סבסיון ה' חדשים והביאו לנו כתבי מראשי הקהלות הנמצאות בארצות האמורות וכן אומרים. מכנה הארץ שמענו ומירות אל צבי לצדיק קול צופף נשאו קול יחדו ירננו כי בעין יראו בשוב ה' ציון פצחו ורננו יחדו חרבות ירושלם כי נחם ה' עמו יש' מי כאלה כעב תעופניה וכיונים אלו ארבותיהם סורו טמא סורו צאו משם טמא אל תנעו צאו מתוכה. וטופס הכתבי בני ציון היקרים המסולאים בפז אחינו ובני בריתנו גדולים וקטני לכו באור ה' אנו מודיעי לכם בשורות ושמועות טובות ונאמנות מסימני הגאולה והישועה הגדולה שמחו ותחזקו ותהיו לאנשי קחו עמכם דברי... שפתינו. דעו לכם כי נהר סבסיון נפסק לגמרי בשנת ד'ר"י בתחלת השנה ביום תשרי ממש ואחינו הנמצאים שם גלחמי מלחמות ה' ית' ויש להם מלך גדול חסיד וחזק מאד ולוחם מלחמות ה' בכל יום ויום עם המלך הגדול הנוצרי פרישטו יואני מאינדיאה והמלך הגדול החסיד מעמנו כבש ממנו הרבה מקומות והרג מהם אלפים ורבות מן הנוצרי מפרישטו יואני וקבץ כל החיילות והמלכיות אשר הם תחת ממשלתו ובפרט המשפחה הארורה של גוג [ו]מגוג ובני הנפילים והענקים ומשפחות רבות אשר אין חקר ומספר להם הם כחול אשר על שפת הים ועומדים כנגד המלך החסיד של ישראל ועם כל זה איננו שוה להם דבר כי ה' ית' בעזרתם של יש' ובכל יום ויום הורגים מהם הרבה וכבר כבש חלק אחד ממששים ממלכות פרישטו יואני הנוצרי וזה רשום אמת ותחזקו ותחזקו אחר' בשם ה' ית' כי נגלה הנואל והוא קרוב לנאלנו בעזרת ה' ית' ולברר ולצדק וללבן אותנו ושלח:

זה טופס הכתבי אשר שלחו לנו ראשי קהלות ארץ בני קדם וראשי קהלות בני יש' מבבל וראשי קהלות מדי ופרס והודו וארץ תימן.

כולם מה אחד ושמחנו הרבה כאשר שמענו אמתת הדבר. ועוד אנו מעידים לכם אחינו כי כל סוחרים הנחים ורמשים אשר הם נוהגים ללכת בכל שנה ושנה במלכות

אינדיאה לקנות מכל אבק רובל הביאו כתבים מפרישטו יואני למלך מצרים על המלחמה הגדולה אשר נלחם עמו מלך הגדול שלבני יש' וידענו הדבר בכיורו. ועוד ראינו כי הסוחרים אשר היו רגילים להלוך שם בכל שנה ושנה נמנעו ללכת שם מפני המלחמות ולא בעיר מכות אשר שם מחמרי הקדש וזה הדבר היה סוד אצל המלך ממצרים ובשעה שידע היהודי ידעו או רצה ועלה בלבו של מלך מצרים לגרש היהודים הדרי בכל מלכותו או ישובו לדתם. והרצים יצאו דחופים בדבר המלך ובידם כתבי לכל השרים הנמצאים בכל המקומות שיגרשו היהודים מהיום אשר יגיעו להם כתב המלך עד ב' חדשים ואם ירצו לשוב לדת ישמעאלים או ינצלו מלכת מגורשים. וזאת הנורה והדת נחתדש עלינו בי"ו לחדש באייר ועמדנו על נפשנו ה' חדשים ובקשנו רחמי ותחנוני ובתענוי יום ב' ויום ה' ורבים מהקהל מתענים בכל יום ויום ונותנים אפר על ראשם ומתכסים בשקים עד כי ה' ית' ראה ושמע נאקתנו והמל עלינו ברחמי הרבים ונפל חלי רב על מלך מצרים ואז היה בחדש תמוז ב' לחדש והלך מרע לרע עד כי חשבו עליו שימות ואז עשו שלוחים למלך מצרים מכל הקהלות עם שוחד גדול אשר שחדו ונתנו הקהלות לשרי ולרופאים ונתנו עצה למלך כי אם הוא רוצה להחיות ולהנצל מחליו הרע שיבטל הנורה אשר נזר על היהודים בלא פשע והם צעקו לה' ושמע צעקתם הגדולה ועל זה נפל למשכב ואם לא יבטל הנורה אשר נזר עליהם שלא ינצל כי ימות. אז חזר המלך להם ואמ' הלא ידעתם שקם מלכם אשר הוא עתיד לגאולם עם היהודי אשר אין חקר ומספר להם ונלחמים עם פרישטו יואני בכל יום ויום וכבשו מלכות הרבה ממנו והם מבקשי' להתקרב למלכותם אחיכ הוא מבקש להלחם עמו בלי ספק ועל זה הוא רוצה לגרש היהודים ממלכותו 'או יהרוג אותם או ישובו לדתם. אז השיבו לו השרים והיועצים אדוננו המלך זאת התשובה אשר אמרת וחזרת לנו אינה טובה כי אם כן הדבר שה' ית' הוא רוצה לעזור עמו ונחלתו אינך יכול לבטל רצונו בזה הדבר ודת אשר אמרת כי הלא שמעת אם לא ידעת מה עשה ה' ית' לפרעה מלך מצרים ולכל שריו ולסיסרא ולכל המלכי אשר רצו לעמוד כנגד עמו וספרו לו העניין אז נתקרב דעתו וחזר ואמ' אם כן תכתבו וחתמו בטבעת המלך שתהיה בטלה הנורה והדת הרעה אשר נזר עליהם וכי שום שר בין קטן בין גדול לא יהיה רשאי לעשות שום נזק ליהודים אפילו לנגוע באצבע קטן ואפילו בשוה פרוטה שלהם ומי שיעשה להם שום נזק יאבד כל אשר לו ויהרוג אותו בסיף ושלחו מיד הכתבי החתומ' בטבעתו בכל מלכותו וברוך ה' אשר נתן בלב המלך דבר זה. ועוד מעידים לכם אחינו בני בריתנו בשורות טובות ונחמות ונאמנות מסימי נאולתנו כי בשנת רי"ד בליל אב יהפך ה' אותו אב לשמהו שמענו קולות רבות וחוקי' על הר הבית וגם הישמעאלי שמעו הקולות הגדולות והחזקות וחרדו חרדה גדולה עד מאד כי מעולם לא גשמעו קולות כאלה והרבה יהודי הבינו הדבור של הקולות וכן היו אומרים עורי עורי... וזר ובבקר ראינו נס גדול מזה וזה הוא כי שער רחמי אשר הם טבועות בארץ עם כותל מערבי עם חומה רב אשר נשאר מבניין בית המקדש הראשון עלו למעלה יותר מו' אמות ואז חרדו ותמהו הישמעאלים חרדה גדולה ורצה ההקדש שלהם הממונה על הר הבית לשמרו ולגרש את הקהל ולא עלה בידו ברוך ה' כי נפטר במיתה משונה. גם עם השוחד אשר נתנו לשרי העיר אלף

פרחים נצלנו ובתוך זה הזמן נהפך המשחית על הבתים מכומרי אדום הרשעה העומד בהר סיני והרסו אותם כי לא נשאר אלא בית אחד וגולו ממנו רב להם. ועוד אנו מגלים ומודיעים לכם בשורות טובות ברשום אמת הן כתובות אשר הנה בקהל ירושלים נמצא איש אחד חסיד עד מאד חכם ונבון וזן ונשוא פנים אשר מחדש בא מארץ בבל והוא כהן לאל עליון ממשפחת צדוק וממשפחת אמו הוא מזרע דוד המלך ע"ה ויש לו כתב מכל זרעו עד אהרן הכהן ובלי ספק כי היה ראוי לקבל נבואה אם הדור היה ראוי. ובתוך זה הזמן אשר היינו בצער גדול האמור למעלה זה האיש הוקן והחסיד בקש רחמי' ובקש שאלת חלום על כל המקרים והנסים אשר הקרו לו בהרף עין אשר מן היום אשר גלינו בתוך האומות לא היו נסים כאלה ואם הוא סימן נאולה. וזה היה שאלת חלום בעשרה ימים שבין כפור לר"ה בקדושה ובטהרה ובא לו תשובה. דע לך כי מעתה יש לנו רשות לגלות סימני הנאולה כי קרוב הוא לבא ונשמע מה שאתה מבקש על בני עמך ועל חרבות ירושלים עד מתי יהיה מיושבת. דע לך כי בפרט זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור יהיה ירושלים במלואה ובישובה ויהיה זכר צדוק לברכה ושם רשעים ירקב ובפרט זה וזה יתגלה הנה שמויינו (!) ... בישועתו כי שלם עון האמורי וחוקו ותתיו לאנשים כי מעתה מתחיל מיכאל שרכם להתגבר על שר אדום הרשעה שהוא סמאל והוא נלהם מלחמה גדולה עמו ועתיד להשילו למטה כאשר עשה לשר הרשעה כי קרוב יום אידם זה הוא תשובת חלום שבא לו בראשונה. עוד חזר פעם אחרת עד ב' פעמים וישבו אליו אמת הדבר אשר הגדנו לך. עוד תדע ממה ששאלת על בני עמך אם יוכו כולם ואם ראויים לנאולה מצד זכותם או מצד זכות אבותם הצדיקים אמת הדבר אשר תשמע כי הם כולם חייבים ולא יהיה בעדם אם לא ישובו בתשובה כי אין דבר שיעמוד לפני התשובה כי אם יהיה להם כמה זמן שהנאולה באה להם. וכל המלחמה אשר יש בין שר אדום הרשעה ובין מיכאל שר הגדול אינו אלא בעד היהודי' הדרי' במלכות אדום הרשעה תחת ממשלת סמאל כי הוא מבקש חובה עליהם אבל הנאולה יבוא בעבור זכות וברית אברהם יצחק ויעקב ובעבור שמו הגדול אשר הוא מחולל בנים ובעבור ארצו והר נחלתו ובעבור בני נהר סאבאתיאון אבל היהודי' אשר הם בתוך גלות אדום הרשעה או במלכות מלכי הישמעאלים מעשים יהיה שייראו (!) הנאולה בחייהם כי יהיה כל כך מלחמות בין המלכיות אשר הם נמצאים שם כי בלי ספק יתלבנו ויצטרפו וימותו רבים מהם עד אשר לא ישארו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה ואם ישובו מדרכיהם הרעים אשר למרו מן הערלים הטמאים אשר הם ביניהם לא יהיה להם מכל זה הדבר הרע כי כולם יוכו לנאולה. עד הנה טופס השבת החלום. ומעתה מי החכם ועיניו בראשו ירין אל יוצרו וישוב לו ככל (!) לבבו וככל נפשו וינצל מכל צרה וצוקה אבלה ומרקה. ועל זה אחינו גלינו לכם כל המאורע ועל זה איש את רעהו יחזיקו לשוב לה' ית' ותסירו את אלי' הנכר מקרבכם ותחזיקו בתשובה ובמעשים טובים ללמוד בתורה בכל יום ויום ולילה ולחזק ביד לומדיה ובוה יהיה לכם תעלה וארוכה כאשר אנו בני בריהם נחזקנו בה' ית' והשלכנו מעלינו מעשינו הרעים והתחזקנו בתשובה ובמעשים טובים וברחמי' ובקריאת התורה ביום ולילה כי ה' ית' מגלה און האדם בעבור שישוב מדרכו וחיה. ולכן ישובו בנים שובבים ארפא משבותיכם וחטאתכם ולכן שימו לבכם להלילה פסנו

ארמנותיה. נשקו בר פן יאנף וכבר ידעתם מן התורה שהנאולה היא תלויה בתשובה שני והפיץ ה' אתכם בעמים וכו' ועו' ועבדתם שם ... מעשה ידי אדם וזה הכבוד והזהב והממון אשר אתם מתפתים ללכת אחר ההכל וזה הוא מעשה אדם ולא מעשה איש. ואמ' ובקשתם משם את ה' אלהיכם ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. ואח"כ אומ' בצר לך וכו' וזה היא עת הצרה אשר אנו בה שכל האומות עומדות עלינו לכלותנו בעו"ה והב"ה מצילנו מידם. ועוד מה שאמ' והיה כי יבוא עליך וכו' ומשם יקחך הרי אנו רואים כי ע"י התשובה נשיג לראות הנאולה הגדולה ואל תקשו לבבכם כאשר הקשו מצרים כי על זה אומ' הכתוב כל המהלה אשר שמתי במצרים וכו' אני ה' רופאך. בתנאי אם שמוע השמע בקול ה' אלהיך אז המהלה היה קושי לכם הרע עד שנתחייבו כלליה ובפרט זה מודיעים לכם בני בריתנו כי בעוונותינו אשר חטאנו ופשענו לה' ית' באו עלינו כל הצרות אשר שמעתם ואשר גזרו עלינו האומות וה' ית' מצילנו מידם ושמע נאקתנו וחמל עלינו ברחמי הרבים אבל פרענו שוחר גדול למלך ולכל שריו ויועציו עד כי נשארנו דלים ועניים מכל וכל כי כל אשר לאדם יתן בעד נפשו. כי י"ב קהלות אשר נמצאות פרעו מאה אלף פרחים ומכרנו כמעט כל ענייני הקדש והיו מוכרים כל כלי הבית להנצל מהצרה ומהגזרה הגדולה אשר נזרה עלינו מן השמים בעו"ה. ואנו קהל ירושלם פרענו עשרה אלפים פרחים ומכרנו כמעט כל ענייני הקדש להספיק לפרוע המעות האלו כי אין דבר עומד לפני פקוח נפש ובאנו בירידה ובשפלות גדול מכל הדברים אשר היינו מחזיקים בהם כמו מבה"כ מחברון אשר אנו מחזיקים בעבור כבוד וזכות נפשות אבותינו הצדיקים אברהם ויצחק ויעקב אשר זכותם עוד לנו לדור דורים. ובית שמואל הרמתי ע"ה ובתי כמה נביאים צדיקים אשר אנו צריכים לכבד ולרבץ את ביתם ובבה"כ ירושלם ובבית ישיבת התורה אשר היא קבועה לעולם בירושלם כי לא יחסר המון לעולם ודבר ה' בירושלם. ועוד עתה מקרוב באו אנשים חכמי זקנים גדולים עם תלמידיהם כאשר תראו בכתב אחר אשר עשו הרבנים מידם אשר מביא זה הנכבד ר' אברהם הלוי אחר מן הממונים בענייני הקדש והוסיפו בישיבה ורחבו הלימוד של תורה רחב הרבה ובעו"ה אין אנו יכולים לא לזה ולא לזה ולא אפילו להציל נפשנו מיד צרינו אשר בכל יום עומדים עלינו לנרשנו והסבה בעבור מה שרואים ושומעים. בכל יום מסימני הנאולה כי קרוב יום אידם ונאולה שלישי קרובה לבא בעזרת ה' אלהינו קרין לו ועל זה שלחנו לבקש סיוע וחזק לחזק בדרך נחלתנו ובית תפארתנו ועל זה תזכו לראות בנחמתה ובנאולתה ובבניינה ומי יודע אם לעת כזאת הנעתם למלכות והדבר נתגלגל בזה הדרך אשר שמעתם למעלה כי הנה ראוי להביא המעשר אל בית האוצר ועל זה נירו לכם ניר כי עת הוא לדרוש את ה' ועל זה תנצלו מהגזרה הגדולה אכלה ומרקה אשר שמעתם למעלה ואל יקל בעיניכם ואל יקשה לבבכם אחינו זה העניין המושלם אשר כתבנו לכם כרשום אמת כי למען נסות אתכם בא והגיע העת הזו בלי ספק. שר האומות אשר אתם נמצאים בקרבם מלמדים עליכם חובה. ומיכאל שרנו מבקש עלינו רחמים בשמים וגם אנחנו הוראים את דבר ה' צריכים לבקש על נפשנו למטה בעולם כי אנו כח סיעת של מיכאל כי שלשה דברים מקדעים גזר דינו של אדם אלו הם צדקה צעקה שנוי שם. ועל זה תתחזקו ותהיו לאנשים ותחזקו בבה"כ

אשר לכם היא נחלת אבותינו ותנו ביד זה הנכבד התלמיד הנאמן והפרנס הממונה על עניני הקדש של ירושלים עיר הקודש כי הוא אחד ממשנה ממונים על עניני הקדש ועל זה מה שתתנדבו בכל לבכם ובכל נפשכם לחזק בבית עיר הקדש יהיה לכם זכות ושכר טוב לפני אבינו שבשמים במעט ממון שתתנו לחזק בית נחלתנו ואז יהיה נחשב לכם כאלו הבאתם עולות וזבחים ותרומות ומעשרות ובכל שבת ושבת יברך ויזכיר החבר שם (!) עם כל אחד ואחד המתנדב מכם או בבה"כ ירושלים או בבה"כ מחברון או בבה"כ משמואל הרמתי ע"ה או כנגד שערי הרחמי' או בבית זכריה הנביא או בבית הולדה נביאה או בבית שמעון הצדיק או בבית חני הנביא או בבית רחל אמנו או בבית אסתר המלכה או בבית יהושע בן נון או בבית קברות אלעזר ואיתמר בני אהרן או בבית ע' זקנים או בבית יוסף הצדיק או בבית חבקוק הנביא או בבית יונה בן אמתי או בבית אהרן הכהן או בבית הלל ושמאי ותלמידיו או בבית כמה תנאים אשר הם קבורים בארץ יש' אלפים ורעבות ובשכר זה תוכו לחיי העה"ב ולחיות בנועם ה' ולבקר בהכלו ולראות ביופיו ולהסתופף בצלו ה' למען רחמיו יקבץ אתכם עם נדחי עמו יש' ויבנה ביתו בענלא ובזמן קריב כדכתיב בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס ובזכות הצדקה יבנה ציון שני ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה.

נכתב פ' וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' שנת אר"ה.

יוסף בכר' חלפון ולה"ה. שמואל בכר' מרדכי ולה"ה.

צדקיה בכר' עובדיה ולה"ה. אברהם בכר' יצחק מבית אל ולה"ה.

יוסף בכר' חיים סופר הקהל ירושלים עתה.

העתקת של האגרת אשר נכתב דרך שלי' לבשר טוב לעם ישורון מהקהל עיר הקדש ירושלים תוב"ב והאגרת אשר לקח העתק' הוצאת אשר נכתב מהקהל עיר הקדש ירושלים תוב"ב לקחו אותו ממש שם של עיר קורפו מקום מהישררה מויניציאה עם כתבים אחרים רבים אשר היו עמי ושרפו אותם באש ע"י מסור ומלשין ומגדף ישרפהו ה' באש של גיהנם.

אני משה רושו מעיד על המאורע אשר אירע לזה הנכבד ר' אברהם הלוי מוביל כתב שלוחות שלי' מקהל ירושלים עיר הקודש תוב"ב.

אני אברהם הדר בעיר קורפו מעיד על המאורע אשר אירע לזה הנכבד ר' אברהם הלוי.

אמר דניאל יע"ל אלו החדשות ספר אלי אורח אחד קאנריאטו בשנת רל"ג ליצירה והנה דבריו חן בעיני מצאו וכתבתים על ספר למעין דעו דור אחרון הנה הס' לזכרון.

טופס הכתב שבא מפורל'.

אליכם בחירי האל אבשרכם מביאת הנואל מאשר שמענו אונינו שמץ מנה פה בארצנו למען ישמח לבכם כמונו וכרי שתהיו עמנו לבקש רחמי' מיוצרו

ישמע שועתנו ויחיש ביאת גואלנו אמן. ידוע תדעו איך שמענו פה בעיר פורלי מפי עדים נאמנים כמו שהתגורמי שלה אנשים נכבדים בוויניציאה לאמר אליהם איך עלתה מחשבתו שיתנו אליו נגרו פונטי ואם יסכימו לתת לו מושב ואם אין יקחנו בכח גדול ותשובת ויניציאני לא נודעה עדיין. מוסף על זה נאמר פה כי הסכים התגורמי ללכת עם כל חילו בעיר ראנושא וגם נודע באמת איך המלך מנאפולי אשר שמו דון פיראנטי רוצה לתת לתגורמי הנזכר המעבר מארצו הן בים הן ביבשה ואולי הוא מפני שבאו אליו מים עד נפש ותואנה הוא מבקש להנצל מנושיו. זאת ועוד אחרת נודעה איך בעיר פירארא אחר הקירה ודרישה נמצא מרגל שליח מהתגורמי הגו' ולא נודע על מה ועל מה אך מפיו יצא איך הם ייב במספר שלוחי באיטאליאה. ומאותות הנאולה הוא כי נאמי בודאי שהעשרת השבטים הרגו את מלך פרס והאינדיאני שלחו רצים בוויניציאה להודיעם שהיהודים מכלים אותם ולקחים את נפשם ואין תרופה למפלתם וצועקים לעזרה ובכל יום מרבים עליהם צרה וצוקה ואין להם תקימה. עוד פלא עצום סופר והוא כי פעם אחת היו מעשרת השבטים מספר גדול במלחמה עם האינדיאני והיו עייפים היהודים להתמדת המלחמה שנמשכה כמו ימים באופן כי קצה נפשם והסכימו להריץ רצים דחופים בדבר מלכם במקום מעמדם אשר מנהר סבטיון והלאה [שישלחו] להם יהודים אחרי' לעזרה ומיד בלי אחר כי היה רצון האל באו בלב אחד ד' מאות אלף בחורים מלומדי מלחמה להציל אחיהם מיד עושקיהם וכאשר שמעו ויניציאני רבוי האנשים אשר נראו בלי אחר. שלחו גליאה אחת לראות מהו הדבר ושם מלכם והנה אמרו נכון הדבר כי בירושלם נאספו שם עד אין מספר מארבע כנסות הארץ. ומארץ קפא נבול יינבא הלכו דרך ים בירושלם יותר מעשרת אלפים יהודים וכאשר נודע לסולדאנו רבוי היהודים אשר נראו בארץ רעדה אחזתהו כיולדה ונתן להם ארצנו הקרושה כי נפל פחד היהודים עליהם ולחזק את לבנו באים בכל יום יהודים מסביבותנו אומי כל אלו הדברים אשר מביהם יוצאים היותם אמתיים ודורסים (!) רבים אומי הדבר הזה הן כבולונייא הן פה בפורלי וכרומא ובויניציאה נעשת צווי נחויך ששום אדם לא יצא מפיו דבר מהדברים הגו' וכו' ומשום כבודם אינם רוצים לומ' אחד מאלף חלקי מהנפלאות הנעשו ליהודי' האינדיאני והויניציאני אשר חזרו מהגליאה הנזכרת.

ועתה אשים לפניך אגרות אשר הם בדפוס אבל הספר יקר מכי כי אינם נמצאים כי אם בלונדון הבירה וחצי מהם ה"ה מכתב א' היה לי לשאילה על מנת להחזיר מהחכם הגדול רמשי"ש כי לא נמצא בעקד הספרים של אוקספורד ועתה נמצא שם אבל לא המכתב הכי. וכיון שהבי' ישים פניו על הא' אמרתי בלבי להוציאם פה יחדו :

אגרת השלוחה מחבמי ורבני האשכנזים שבארץ ישראל תוב"ב
לבני משה רבנו ע"ה ועשרת השבטים.

מסודרת ונערכת על ידי הרב הנאון המאור הנדול ההכם
המובהק בנגלה ובנסתר מוהר"ר ישראל גר"ו. בעל המחבר
ספר הקלין חרות. ממנה ומשניה ומנהיג דק"ק אשכנזים
הנקרא מדרש פרושים הי"ו. שבעה"ק צפת תובב"א.

בעזרת ה' יתברך אלהי הארץ. ר"ח מרחשון ה' אלפים ותקצ"א לבי"ע.
בארץ הקדושה. ארץ ישראל ערי הקדש ירושלם וחברון וגליל הקדש
העליון צפת תוב"ב.

שלחו בני ארץ ישראל הדבקים והאהוזים בתורת יקותיאל. היא מתנה
ונחליאל. לפני אחינו בני ישראל. בן יצחק בן אברהם אשר גלה אמונת האל.
המה אחינו הקדושים והטהורים צדיקי יסודי עולם בני משה רבנו עבר ד' התונים
מעבר לנהר שבטיון הנקרא סמבטיון. ואומרים אנו מעשינו למלך. הוא מלך
ישראל יושב על כסא מלכותו רם ונשא עלי גדולת אחינו בית ישראל. עשרת
השבטים. אשר אחוות נחלתם בארץ צלצל כנפים אשר מעבר לנהרי כוש. הלא
המה חונים על דגלם. שבט דן ושבט נפתלי. גר ואשר. ושבט יששכר
יודעי בינה לעתים עוסקים בתורה הקדושה תמיד ושבט זבולן חונים בהר
פריא"ן. ונגד שבט ראובן ושבט אפרים ומנשה. ושבט שמעון. ה' עליהם יהיו
וירומו וישאו מעלה מעלה בגדולתם. והוד מלכותם. והמלך יתרום ויתנשא. הרבו
יחגורו על ירך נבור הודו והדרו. יצלה וירכב על דבר אמת ועונה צדק. ותורהו
נוראות ימינו. הציו שנונים עמים תחתיו יפלו בלב אויבי המלך. כסאך אלהים
עולם ועד! שבט מישר שבט מלכותך. תחת אבתך יהיו בניך. תשיתמו לשרים
בכל הארץ. תבלנה בשמחות וגיל תבאניה בהיכל מלך. ואל כבוד אחינו בני
ישראל הישרים הצדיקים בית הרבנים בני יהונדב בן רכב. אשר נבא ירמיהו
הנביא עליהם. לכן כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל לא יכרת איש ליונדב בן
רכב עמד לפני כל הימים.

שלום כנהר קחו מאת אחיכם בני ישראל. שארית הפליטה הנמצאה משבט
יהודה ובנימין ומלוי הנפוצים בעולם כארבע רוחות השמים. ומאת אחיכם אשר
בארץ ישראל מגלות החל מארץ אשכנז. אשר מרוב שלחבת חשקת נפשם בארץ
הקדושה. ארץ המדה המדת עליונים ותחתונים. א"י המקודשת מכל הארצות.
מסרו נפשם ויעזבו ארצם ומולדתם ובית אבותם. ויסעו דרך ימים ומדברות עד
על אל עיר קדשנו ירושלם. ואל מקום קברת אבותינו היא חברון בארץ כנען.
ואל גליל הקדש מוסבה שם העיר צפת תוב"ב. מסתפחים בנחלת ה' ומתנגדרים
בעפרה. יושבים באהלי בתי מדרשות ושיבות של תורה ועבודת ד' צבאות. הנה
כולם שולחים שלומים רבים כול וכרביבים. לאחים ידידים אהובים אלופים
מסובלים בתורה ובמצות. נפשנו חשקה. נפשנו צמאה. נפשנו אותה. נפשנו כלתה

נפשנו משתוקקת לראות פני קדשם לחבק ולנשק עפרות רגליהם. ולראות בנעם זיו אדונינו המלך שהור וקדוש. ולשמע משלום ומקום תחנונם בברור. ותחוינה עיניהם ועינינו עין בעין מישרים בשוב ה' ציון. ויקום המקרא שנבא ישעיה הנביא לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו. והנביא צפניה אמר מעבר לנהרי כוש עתרי בת פוצי יוכלון מנחתי. ואומר בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהלה בכל עמי הארץ בשוכי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'.

כה אמרו אחיכם. מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל. אשר מראש מקדמי ארץ שמועה שמענו כי בחר ה' בהם ויחסם בצל כנפיו ולא הסיר שבט המושל מאתם. והוד מלכות ישראל ננה עליהם. ולצדק ימלוך מלך עליהם ואין עליהם קול נוגש מאומות העולם. כאשר אבותינו ספרו לנו. ורבותינו הקדושים העידו אשר בא לפניהם בזמן שש מאות וארבעים לאלף החמשי איש אחד צדיק וישר שמו רבי אלדר הרני משבט דן. והוא ספר והודיע יקר תפארת גדולתם וצדקתם באמונתם וקדושתם. ועזרת ה' אלהי אבותינו מסבבם בחסדו בבטחונם בו בנחלתם. והיה להם למחסה מכל הגוים אשר סביבותם. כל יוכלו לנגוע בהם ובעדתם. ודרכי תורתנו הקדושה ברורה בידם מפי משה. רבנו ע"ה מסיני כפי קבלתם. ודנים דיני קנסות ודיני נפשות בסנהדרין בפקודתם. וברוכים באורך ימים ועושר וכבוד מפרי עסק תורתם. כאשר אמר המלך שלמה ע"ה ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד בכרכתם.

לזכר זאת העלוונה כליותינו ותשבח (!) נפשנו על אשר זכינו לידע כי נתקיים הכתוב לא אלמן ישראל ויהודה מאלהיו. כי עד רר עם אל ועד קרושים נאמן. ותחוק נפשנו לקול זרים האומרים לנו אין תוחלת ותקוה. ואומרים איה אלהיכם ויושיעכם. אבדה שם הנוי הקדוש נעשינו ללעג ולקלס בגוים. כצאן לטבח יוכל להרג ולאבד ולמכה ולחרפה. וכל עיר על תלה בנויה. ועיר האלהים מושפלת עד שאול תחתיה. וכל גוי ועם ממלכתם קיימת ומלכם בראשם. ועם ה' אלה נתונים למשיסה וישראל לבושים. הלא ה' זו חטאנו לו. ואמרנו נגורנו אבדנו חלילה. אבל בהתאמת לנו עון מקל תפארת מלכותם ותוקפם ונבונתם וארצם הרחבה והמלאה כל טוב. ועשרם ומלחמתם וממשלתם ופחדם על הגוים מסביבם. מה נאוו על ההרים קול (!) מבשר משמיע שלום. מבשר טוב משמיע ישועתם. קול צופף נשאו קול יחדיו ירגנו. כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ובחר עוד בירושלם ועלו מושיעים בהר ציון.

אמנם כן מפני כי נתרחקנו מהם במקומותם לשמותם בארצותם למושבותם וגדר דרכינו בגוית נתיבותינו עזה. אסירים קראו לנו. וישראל שה פזורה נדחה קראו לה. וידל ישראל מאד וימשלו בהם אויביהם. בנופם ונפשם ומאדם ויגורו עליהם גזרות קשות ומרות ויאכלו ישראל בכל פה. לא עלה על לבנו מקוצר רוחנו ומעבודה הקשה אשר עלינו לאמר. נשלחה אנשים לפני אחינו בני בריתנו. אחרי רבים להטות מארצנו. רובם של קהלת יעקב שבטי יה עדות לישראל לשאול שאלתנו. ולקחה עצה. ותשועה ברב יועץ:

והן עתה אשר נתעוררנו בדבר לבקש ולדרוש שלום אחינו. הוא בסבת דבר אשר באזינו שמענו מפי עדי ראייה. אבותינו ספרו לנו כי באלף החמשי

היתה גזרה קשה בחי"ב במדינת אחב"י בארץ אשכנז. על ידי נוי אחר רשע מכשף כי רצה לאבד היהודים. וישלחו כלל אחב"י שלוחים נאמנים למהנה שכנת קדושת אחינו בני משה רבנו ע"ה. וישינו אותם חונים מעבר לנהר סמבטיון. ויעבור איש צדיק ושמו ר' מאיר חזן (שהבר שירת אקדמות שאומרים ביום מתן תורתנו קודם קריאת התורה) את הנהר סמבטיון בשבת בשביל פק"נ הרוחה שבת החמורה. ויקרב אל אחינו הקדושים. וישלחו משם איש צדיק אחד ושמו ר' דן. ובגבורות נפלאות אשר עשה והראה וקירש שמו הגדול והקדוש ית"ש. הציל את אחינו ב"י בארץ ההיא. ויספר להם מנדולת יקר הפאר[ת]ם ומלכותם. ועוד אשר בשנת שני מאות ושלש ושמונים לאלף השישי. בא איש אחד מהם שמו דוד בן שלמה שר צבא ישראל לארץ איטליא ורומי. וזה מקרוב כמו שנתים היו משולחים שלנו בארץ תימן. ובעיניהם ראו שם איש אחד משבט דן ושמו יששכר ויספר להם מקום ארצם וגדולתם ותוקפם וקדושתם ורב עשרם ומלכותם. ואחר כך נעלם האיש משם והוא פלי.

כי על כן נשענו בדברי רבותינו הקדושים התנאים אשר הורונו אל תהי מפליג לכל דבר. וגם כי אדונינו התנא רשב"י קדש הקדשים גלה לנו בוהר קדשו. כי בעקבות משיחא יתגלו מאחינו מעשרת השבטים. וכך קבלו רבותינו על המקרא שאמר דהמ"ע לי נלעד לי מנשה. אמר הקב"ה לאנשי יבש גלעד אתם עשיתם חסד עם שאול ועם בניו. אף אני אתן שכרם לבניכם לעתיד לבוא כשעתיד הקב"ה לקבץ את ישראל. ראשון הוא מקבץ את שבט מנשה שנאמר לי גלעד לי מנשה. (ילקוט תהלים רמז תשע"ט) ומסני שכל הדברים צריך התעוררות תחלה מלמטה. וגם כי אמרו רבותינו הקדושים על המקרא הנך יפה דודי כשתפרע מן האומות. אף נעים כשתשלם שבר ליראך. אף ערשנו אלו עשרת השבטים שנלו לפנינו מן הנהר סמבטיון. שעתידינו גלות יהודה ובנימין לילך אצלם להביאם. כדי שיוכו עמהם לימי המשיח ולחיי עוה"ב. שנאמר בימים ההם ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבאו יחדו מארץ צפון על הארץ אשר הנחלתי את אבותיכם (ילקוט שה"ש רמז תתקפ"ה) אי לזאת התנברנו והתחוקנו כוללינו כאחד אנחנו כנסת ישראל קהל קדש אשכנזים אשר בא"י. והגנו שוודחים שליח ישר והגון החכם השלם רבי ברוך בן שמואל מעיר קדש גליל העליון. מסר נפשו לנו בארצות בימים ומדברות עד יעזרהו הרחמן לבא לפני כסא גדולתם. והנה עתה תחלה נודיעם בקצרה ממצב כלל אחב"י המפורז בארצות מלכי גוים. תחלה כל איכות וכמות תורתנו הקדושה. הלא תדעו כי נמצא בדינו ספרי תורתנו ארוכה מארץ מרתה ורחבה מני ים. תורה ונביאים וכתובים ותרנומיהן ופרושיהן מרבותינו הקדושים הראשונים והאחרונים רבים מאד. ותורה שבע"פ מרבותינו הקדושים התנאים והמוראים ששה סדרי משנה אשר סדרם רבנו הקדוש רבי יהודא הנשיא. וברוח קדשו כלל בהם כל התשעה מאות סדרי משניות שהיו בימי הראשונים. ועליהם חבר ר' יוחנן בא"י תלמוד ירושלמי. ורב אשי בבבל תלמוד בבלי. וספרא דבי רב. וספרי. ותוספות דבי רבי חי"א רבה ור' אושעיא רבה. ופסיקתא רבתי וזוטא. ומדרשות כמספר אלפא ביתא. וסדר עולם רבא. וספר הבחיר וספר יצירה. וספר אותיות דר' עקיבא. הוא רע"ק התנא הקדוש תלמיד ר' אליעזר הגדול תלמיד ר' יוחנן בן זכאי תלמידו של הלל הזקן

שהיה בזמן בית שני. הוא ר' עקיבא שנכנס לפרדס ונכנס בשלום ויצא בשלום. ועליו אמר הקב"ה ראוי לזקן זה שישתמש בכבודי. ועליו בקש משה רבנו ע"ה מלפני השי"ת שיראהו ואת תורתו שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. הוא ר' עקיבא שכשהיה דורש במעשה מרכבה היו באים מלאכי השרת כבמומטי התן וכלה הוא ר' עקיבא שקדש את שמו ברבים והיה מקבל עליו עול מלכות שמים בשעה שסרקו בשרו במסרקות של ברזל. ויצתה נשמתו באחר ויצתה בת קול אשריך ר' עקיבא שאתה מוומן לחיי עוה"ב. ומתלמידיו הקדושים התנא האלהי קדוש ה' מכבד ר' שמעון בן יוחאי וחבריו. הוא ר"ש שישב עם בנו ר"א י"ג שנים במערה בשעת גזרת המלך. ויחיב בעפר עד צוארו. ואברי להו חרוב ועינא דמ"א. וחבר ספר הזהר הקדוש על התורה כולה רזי דרזין. וזהר הדש. וספר התקונים ע' אנפין על תיבת בראשית. ועשר אמירין ול"ב שבילין וכל מעשה בראשית. הוא ר"ש שהיה מתנלה לו נשמת משה רבנו ע"ה רע"א מהימנא. וחבר גילוי סודותיו. ואליהו הנביא וכל נשמות הצדיקים היו מתגלים לו תמיד. הוא ר"ש דקב"ה וכל המרכבות ונשמות הצדיקים הם באים לשמוע גילוי סודותיו. הוא ר"ש דאסכים עליו קב"ה בכל חרושיו וסודותיו. והיה אש ממרום מסבכו. וקב"ה וכל הישיבות של מעלה הסכימו על חבורו הקדוש עד דאליהו נחית מעילא בכמה חילין הנשמתין. וכמה מלאכיא ושכינתא עלאה עטרא על ראשיהו ואמרו וכמה יתפרנסון מהאי חבורא דילך בדרא בתראה בסוף יומיא ובגני' וקראתם דרור בארץ. ואחרי סתרי סודות התורה בקבלה דור אחר דור עד הרב החסיד ר' יצחק סני נהור בן הראב"ד שהיה פה שלישי לאלהיו. והקדוש רבינו אלעזר מגרמיוא. והקדוש הרמב"ן. ועד אחרון איש אלהים קדוש וגורא האלהי רבנו יצחק לוריא ז"ל אשכנזי. אשר גלה באורי סודות הוה"ק. והי' לו גלוי אליהו וידע כל רזי דרזין מעשה בראשית ומעשה מרכבה וחכמת הפרצוף. והיה מדבר עם נשמות ורוחין כמבואר בכתביו וספריו אשר הננו שולחים מהם ביד השליח הלו. ורבותינו הראשונים חבדו הלכות גדולות ופסוקות והלכות רבנו יצחק אלפסי. וספרי רבנו משה בר מיימון הלכות ברורות בלשון משנה על כל תורה שבע"פ. עד ערוך השלחן ברורות האחרונים שחבדו רבותינו הגאונים רבנו יוסף קארו ורבנו משה איסרלס אשכנזי שלחן ערוך ומפה פרוסה על כל דעות ופסקות ושיטות שנתוספו בתורה שבע"פ. ועוד ספרים הרבה בנגלות ובנסתרות אין קץ למספרם ועד אחרון הגאונים בזמננו היה אדונינו מורנו ורבנו הגאון הקדוש רבן של כל בני הגולה רבנו אליהו החסיד נ"ע אשכנזי. אשר חבר שנים ושבעים חבורים קדושים ועמוקים וברורים על כל התורה. ובירר והג' אורות מאפל השבועים בכל התורה בנגלה ובנסתר. ועשה כוונים וגלויים עמוקי אגדות התלמוד ברזי דרזין ובוהר וכתבי הארי' ז"ל. ונתגלו לו סודות מיעקב אבינו. ומשה רבנו ע"ה ומאליהו. ואוצרות רבות לא יספיק דיו כמי הים לכותבם. והננו שולחים מעט מעט מספריו הקדושים בנסתרות ואיזה סודות שגלה אשר עד בואו היו נעלמים מעין כל חי. וכל עדת ישראל אשר בכל הגולה. מחזיקים באמונת אלהינו במסירת נפשם. ובתורתו הקדושה יהגו בכל מקומם. אבל עליהם ועלינו גבר קושי שעבוד עול הגלות. אפס מקום לבאר כל אשר עבר עלינו מעת חרב בית קדשנו ותפארתנו השני. זה משך אלף ושבע מאות ושלוש וששים שנה. צרות רבות אין די באר

ואין די עולה על המכתב. ובשנת ת"ח לאלף הששי הרגו הגוים מאחבי בארץ אשכנז יותר משני מאות אלף נפשות במיתות משונות. ומלאו כמה בורות עם אנשים וטף ונשים וכולם קדשו שמו הקדוש ית"ש. ומסרו נפשם למיתה ופשוטו צוארם לטבח. מלבד בכל דור ודור מדינה ומדינה. וכל הקללות נתקיימו בנו. וככל זאת שמו הגדול לא שכחנו.

ועתה הכביד עלינו — עול מרהבה מסים וארנוניות ואומרים מדור והבא. וימעטו כל המחיות ופרנסות — וידל ישראל מאד העניים והאביונים שואלים ללחם ואין. ועוד נורות קשות — באו בנים עד משכר וכח אין ללדה. ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע.

הן עתה שלש הנה אשר נבקש ונשאל מאת יקר הדרת ארוננו מלך ישראל יהי' לעד. ומאת כל אחינו קרויש עליון בני משה רבנו ע"ה. ולכל אחינו עשרת שבטי יה. אחת. נפשנו בשאלתנו ועמנו בבקשתנו על כל כנסת ישראל אשר דל כבודנו בנזים ושקצונו כסומאת הנדה. ושמו הקדוש ית"ש מתחלל באמרם איה אליהם ויעורכם. אפס כחנו נתבלבלה דעתנו ומחשבתנו. וקצר רוחנו לשפוך נפשנו בתפלה ובתחנונים לפני המקום ב"ה כי נתקיים בנו ושכרת ולא מיין. כאשר אמר התנא ראב"ע יכול אני לשאור את כל העולם כולו מן הרין תפלה מיום שחרב בהמ"ק ועד עכשיו. שנאמר לכן שמעי נא זאת עניה ושכרת ולא מיין. ואף כי עתה בדור האחרון הזה אשר הצרות תכופות וחדלו הפרנסות ועם ה' אלה נתונים בסתר המדרגה. כי על כן הגנו מתנפלים ומתחננים לפני ארוננו. חנונו חנונו נא. אתם אחינו בני אב אחד נחנו. עורונו עורונו בתפלה. כאשר עזר אבישי בן צרוי לדוד המלך ע"ה בעת צרתו. כמ"ש ויעזר לו אבישי בן צרויה ואמר ר"י אמר רב בקבלתו שעזרו בתפלה. ואם שם היה מאיש אחר לאחר. אף כי מרבים לרבים. ועל כבוד קרושת שמו ותורתו ועדתו. כי כשל כח הסכל החירופים והגדופים לשם ה' צבאות. ועד מתי יהיה עוזו בשבי ותפארתו ביד צר. ולא יעמוד כרוחק מאתנו. ולא יעלים לעתות בצרה. ואם קצף הוא מעט בעד חמאת עמו. הם הוסיפו יותר מהעיקר כפלי כפלים עולם הקשה וקושי השעבוד. ועברו על השבועה אשר השביעם ה' אלהינו שלא ירבו קושי שעבודם על ישראל שלא ימהרו הקץ. (סדרש רבות שה"ש) וכך אמרו אבותינו ורבותינו בתפלתם רצונו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות. אשר עיי שעבודם הקשה. ושאין מניחים להגדיל התורה ולהאדירה. מוצא השטן מקום להמית ולבלע עם ד' בהמיותיו. וכן אמרו רבותינו הקדושים לסייע לעדתנו משרשה כתובים. אחד שאמר מיכה הנביא. ביום ההוא נאם ה' אספה הצלעה והגדהה אקבצה ואשר הרעתי. וירמיה הנביא אמר הכיוצר הזה לא אוכל לעשות לכם ביי נאם ד'. הגה כחמר ביד היוצר כן אתם בידי ב"י. ויחזקאל הנביא אמר ונתתי לכם לב חרש ורוח חרשה אתן בקרבכם והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו משפשי תשמרו ועשיתם. ירבו נא בתפלה ודמעה בנפשותם המהירות ונשמתם הקדושות. ילבישו מלכות ויכנסו לחצר הפנימית לפני מ"ה הקביה וביחודיהם הנוראים בהיכלות הקדושים לפני ולפנים. כי באו מים עד נפש. ואם לא למעננו למענו יעש. כאשר גלה לנו האלהי רשבי בתקונים דפורקנא בתראה למענו יעשה וכמו

שפדרו לנו אנשי כנסת הגדולה בתפלה ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה. וכמ"ש למעני אעשה. ולמען לא יתחלל שמו הקדוש. אבל יתקדש ויכירו נזים וירעו כי הוא מלך על כל הארץ ומושל בנזים. ולמען תורתו הקדושה אשר הנזים בואו פרעה קלאוה. ויותר מאשר עשו לנו עשו לשמו הגדול והקדוש. ויזכור לאבותינו אברהם יצחק ויעקב וירחם לקבץ גליותינו ולבנות בית קדשנו ותפארתנו. ואדונינו התנא האלקי רשב"י גלה לנו בזה קדשו בתקונים ואמר. ובזמנא דעשר ספירין מחלבשין באלין קליפין. אלן דידעין בקליפין עבדין אומאה בשמהן ובהוויות דקב"ה לאלין קליפין ובטלין גורא. ודאי יש ביניהם. יודעים לעול את כל. ובעת דחק וסכנות ישכילו לעורנו במלחמתם על כלל אחיהם עדת ה'.

שנית נבקשה את שאהבה נפשנו. הלא זה הדבר. כנודע בשער בת רבים מפי רבותינו הקדושים (רמב"ם בפירושו פ"ק דסנהדרין) כי טרם יבא משיח צדקנו צריך שיהיה בא"י ביד הגדול סמוכים. ובעוה"ז ע"י הנלוות וכבוד הגזרות הקשות בטלו הסמיכות. והלכה ברורה שצריך שיהיה הנסמך מהסמך. והשי"ת יער שיהיה ב"ד הגדול כאמור ואשיבה שפטיך כבראשונה ויעצך כנתחלה אח"כ יקרא לך עיר הצדק קר"י נאמנה. ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה. וזה יהיה בלי ספק כשיכין הבורא ית"ש לבות בני האדם יתרכה וכותם ותשושקתם לשם ית' ולתורה לפני בא המשיח. וכאשר שמענו בבירור שיש אצלם סנהדרין. סמוכים מפי נסמכין שהרי דנין דיני נפשות (י"ל דפליגי אריב"ל סנהדרין י"ד א'. או משום דהן רובם של כל ישראל והלכות ברורות אצלם באין ספק) יבחרו נא כמה מחכמיהם הסמוכים. בחמלם על כלל עם ה' ויבואו נא לא"י נחלת אבותינו ויסמכו לת"ח כרי שימצא ב"ד סמוכים בא"י. אשר תחלת הנאולה תלויה בזה. ומה יפה אף נעים לאנשים גדולים כמותם לבא לא"י אשר רבותינו הקדושים התנאים והאמוראים היו מנשקים על תחומי א"י ומנשקים אבנים ומתגלגלין על עפרה וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו. ואמרו רבותינו בקבלתם כל השוכן בא"י עונותיו מחולין לו שנאמר וכל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשא עון. ואפילו הלך בה דיא וזכה לחיי העה"ב וכל הקבור בה נתכפר לו. ובאלו המקום שהוא קבור בו מוכח כפרה שנאמר וכפר אדמתו עמו. ולעולם ידור אדם בא"י אפילו בעיר שרובה נזים ואל ידור בחוץ לארץ אפילו בעיר שרובה ישראל. שכל היוצא לחו"ל כאילו עובד ע"ז שנאמר כי נרשנו היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבר אלקים אחרים. ורבותינו הגדולים אמרו שישבת א"י מצות עשה מן התורה אפילו בזמן הזה כמו ששנו בספרי על המקרא וירשת אותם וישבת בארצם. אמרו ישיבת א"י שקולה ככל התורה מעשה בר' יהודה כן בתירה ור' מתיא כן חרש ור' חנינא כן אחי ר' יהושע ור' יונתן שהיו יוצאים לחו"ל והגיעו לפלטום וזכרו את א"י וקפו עיניהם חלנו דמעוניהם וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה וירשת אותם וישבת בארצם וחזרו ובאו למקומם. ואמרו ישיבת א"י שקולה ככל התורה כולה. ובימים האלה שלוח בא"י מרשעת הנזים רק מסים נתן לשר הארץ. ואם שלא נתן רשות לכולם או רובם לעלות כחומה לא"י. ליחידים לא נאמר שהרי מצינו שהיו זמנים שהלכו מהם לא"י. בשנים קבלה בידנו מרבותינו בעלי התלמוד ירושלמי (מסכת מ"ש פ"ה)

שבהמק עתיד להבנות קודם מלכות בית דוד. וכן גלה לנו התנא רשבי כי בתחלה בונה ירושלם ד' ואח"כ נדחי ישראל יכנס. ובבוא מחמיהם הנה ובהראות נוראות נפלאות פני קדשם גם סה גם במקומות אחרים. ישיבו נפשות הנדכאים האומללים ויחיו לבם של אחביי היושבים במחשכים כמתי עולם. מפי קדשם תתעוררנה הנפשות. תשמחנה הלבבות. תלבשנה עז ותעצומות. חרה וגיל תחגורנה והמעקשות יישירו. רפי האמונה יתגברו. חלושי היראה יתאמצו. ויבררו חקי האלקים ותורותיו ומשפטיו ויוכיחו בשערים להורות דרכי ה'. ודבריהם הקדושים ברשפי אש שלהבת יה ממקור לבבם הטהורות יכנסו בלבב עדת ה' יעירו ויעוררו אהבת ה' ומלאה הארץ דעה. ויטו שכם אחד לעבדו ית"ש ולהגות בתורתו הקדושה בכל לבבם ובכל נפשם ומאדם ובא לציון גואל ולשבי פשע ביצקב.

ועוד בה שלישי. כי מאז ועד עתה ה' אחביי אשר בגולה ממציאים עזר לאחיהם אשר באי. ועתה כי נגרע עזרתם למו. הנענו עד ארץ. שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו. כי השתרנו עלו על צוארנו חובות רבות אלפי רבבות. אשר הוכרחנו לקבל עלינו בנשך ובמרבית. לכמה סבות מסובבות. כי נתננו לשבי ולבוה ומסים וארנוניות שאנו מוכרחים ליתן כל שנה עולה סך עצום ורב. וגם לסקוח נפשות עניים ותלמידי חכמים הוצרכנו ללוות להחיות את נפשם. בין כה וכה עלו החובות לאלפים ולרבבות רבית נושכת והתשלומין קבועים לזמן מוגבל. ואם לא יסולקו החובות דררא דנפשות קא חוינן. ענמה נפשנו סן חיו מוט תמטוט הארץ. פור תתסורר הארץ. ואי אפשר להעזר בזה מאחביי אשר בארצות מולדתנו. מרובי צרתם ממיעוט השפע ונרעון הפרנסה ואולת ידם ודי להם להפקיע את עצמם. ובכך אין מצוה רבה וגדולה מזו המשולשת בפדיון שבויים. ותית דרבים. ויישוב אי. כי על כן בקשחנו יקחו נא תרומה מאת כל איש אשר ירבנו לבו על נאולתנו ופדות נפשנו. והמלך גדול יחיה לעד יפקוד להרים תרומה גדולה מכל אחביי עשרת השבטים וימסור ביד שלוחנו זה. ויעזרהו למען יבא ויביא התרומה הנה בשלמות לרומם קרן ארצנו ולהאיר עינינו לסלק נפשנו מעול החובות הרבות. האוכלות בשרנו ומדאיכות נפשנו ומכלבלים דעתנו בארצנו. וגם על העתיד סן חיו יאריך עוד איזה זמן עד נאולתנו וישועתנו. ויתרבו חבלי משיח וצרות רבות. וחיינו תלויים מנגד. יחמלו נא להמציא לנו עזר בכל שנה ע"י הדרך שיראם ה' אלהינו. למען יחזקו בתורת ה' ית"ש החכמים עובדי ה' באהיק ועוסקים בתורתו הקדושה מתוך הדחק יומם ולילה בישיבות ובתי מדרשות שלנו.

ועל ארבעה לא ישיבונו ריקם לשמח נפשנו בנועם הדר יקר תפארת כתב יד קדשם בששה ברורה בלשון הקודש. להשיב על שאלותינו לשמח נפשותנו ולרות צמאוננו ולברר ספקותינו. ורהודיענו מכל ישיבתם וארצם ואיכותם וגדולתם וכמותם ותורתם. לנחם כל יושבי גלותנו צדיקים וגאונים גדולים וישרים ויראי ה'. המדוכאים ומדאגים ומדאבים ומסובלים ביסורים וענמות נפש וצרות רבות בבקר יאמרו מי יתן ערב וגו'. והיה כי יבואו דבריהם אל כולם ותחיין העצמות האלה. יגילו הצדיקים וירגו כל ישרי לב. ויספו עניים ביה שמחה וגיל. ומפני כי הדרכים סגורים ומסוגרים וגדורים. בלתי אפשר ה' לשלוח מי ומי מקני עדתנו הגדולים החלושים וחשי כח. וזה האיש ישר שלוחא מהימנא המוביל דנא ברוך הוא לה'. אשר התגרב להתגבר כארי. לנדר במדברות וארצות לחפש מצוא

הדרך. והרואה לנשברי לב יראהו דרכו לבוא למחוז חפצו. ובקשתנו יהיו נא בעזרתו ויקבלוהו בסבר פנים יפות ולא ישיבנו ריקם.

ואנחנו אחיהם מרחוק משתחווים מול הדרת פני מנורות המהורות אחינו עטרת תפארתנו. ולמי כל חמדת ישראל הלא הוא אדונינו מלך ישראל הננו מתנפלים לפני כסא כבודו ומשתחווים ארצה. ומתחננים יתן נא את שאלתנו ובקשתנו. ואנחנו זה בארץ הקדושה פורשים כפינו בתפלתנו נכח שער השמים מקום מקדשנו כותל המערבי אשר לא חזה שכינה משם. ועל קבר רחל אמנו אשר בדרך אפרת היא בית לחם. קול ברמה נשמע נהי בבי תמרורים רחל מבכה על בניה. ועל קברות האבות הקדושים. והאמהות הקדושות. ועל כל מנוחות הנביאים והתנאים והאמוראים הושע בן בארי רבי פנחס בן יאיר. ורבי שמעון בן יוחאי ורי אלעזר בנו. ויונתן בן עוזיאל. והלל הזקן ושר צבא ישראל בניהו בן יהוידע ועוד הרבה מאד אשר סביבות הגליל הקדש. ענינו לשמא נטלית ימליצו טוב עבורם ועבורנו לפני שוכן שמים. ישוב ירחם על כולנו יקבענו יחד ויאמר לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו. ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו כירא.

כה דברי אחיכם העומדים על הפקודים וראשי ישיבות בארץ ישראל ירושלם וחברון וצפת תוכיב המעתירים הדואכים החושקים הנכנסים הצמאים המשתוקקים לראותם. ולשמוע משלומם ומצפים לתשובתם במכתב יד קדשם. הבאים על החתום.

ב. Br. Mus. 1938 c. 22 מודעת זאת בארץ אשר שלחו חכמי ורבני האשכנזים שבארץ ישראל תוכיב בחורף שנת תקצ"א לפ"ק את מהר"ר ברוך בכמהר"ר שמואל וצ"ל יושב עה"ק צפת תוכיב בשליחות אל בני משה רבנו ע"ה ועשרת השבטים כמבואר באגרת הרטוסה פה אשר סדרה הרב הנאון המאוה"ג מהר"ר ישראל נר"י ממנה ומשנית דק"ק אשכנזים פרושים שבא"י תוכיב אור לו בעה"ק צפת תוכיב. עתה קבלנו כתב מן הרב הנאון הנזכר נר"ו מחדש אדר שני תקצ"ה לפ"ק בו הודיענו מה ה"י בסופו של השליח הגו והאמנם כי לא בשורה היא כאשר צפינו מצאנו נכון להפיק רצון רבים וכן שלטים אשר נכספו לדעת זאת לצות להדפיסו וזה פתשנן הכתב:

השליח רב ברוך אשר שלחנו אל בני משה רבנו ע"ה ועשה"ש כידוע מאנחנו אליהם חפשי כשתי שנים ולא מצא מה שבקש בדרך אשר הלך בה וישת פניו לדרך אחרת ויבא אל עיר המלוכה בארץ תימן שם העיר סאנא ושם מלך נער היה חולה ימים רבים הוא ומשנהו וכל בני ביתו בחולי ידוע במדינת מולדתנו ורבי ברוך ידע רפואה לחולה זה ויועץ עם רב העיר איש חכם וצדיק אם ילך ויתקרב אל המלך בידעו לרפאותו וישאלהו הרב לאמר מי אתה ומאין תבא ומה מלאכתך ויספר לו היותו שליח מאתנו אל אחינו בימ ועשה"ש ויראה אנחנו הגדולה ויתפעל הרב מאד ועיניו זלנו רמעות ויאמר לו זאת חובתך ותעשנה ללכת בשליחותך ואל תשעה אל דבר אחר וגם אני מוכן ללכת עמך וכן עשה ויקח גם

משרת עמו שמו ר' יוסף בן ציון מודעי וילכו דרך מדבר מהלך מ"ו יום בעשיק ירד רבי ברוך על הארץ לקנות שביחה ויבא עקרב גדול כראש נמל וינשכהו ברנלו עד חציו באבירות לבו שלף את חרבו וינתח את העקרב בתוך זנב בשר רנלו חתך ויגדל כאבו מאד וישא את עיניו וירא הנה שה הולך תועה ויחזק בו וישחטתו ויקרעהו וישם רגלו בקרבו ויהי לו למזור ולרפאות תעלה ויתבונן רבי ברוך מאין בא שה במדבר מקום אשר אין שם יישוב בני אדם ויבקש וימצא עדרי צאן ורועיהם עמהם וישאלם לאמר (כי ידע ר"ב לדבר בלשונם) מאין אתם ויענו רועי צאן בני דן אנהנו ויאמר להם הוליכוני נא אליהם כי את אחי בני דן אנכי מבקש דעו נא כי שלח כל ישראל אנכי מארץ הקדושה וישיבוהו לאמר לא נוכל לתתך לעבור אף כי להביאך אליהם עדי גשאלם תחלה שכ פה עם האנשים אשר אתך עד נלך ונשוב אליכם גם כי יעברו כמה ימים עד ינשוכה ויעזבום הרועים וילכו להם ורבי ברוך עם הרב ומשרתו עמדו במדבר אשר היה שם ויקון מיום ליום כי ישובו אליהם הרועים ויהי כאשר עברו ימים הרבה ולא שבו והמים אשר הביאו רבי ברוך וסיעתו עמהם היה הלך וחסור ויפחד הרב החכם הנז' לעמוד שם עוד כי אמר פן נמות בצמא וכמורד לבנו הסחיר גם את השליח רבי ברוך והגיעו לשוב אתו וישובו לעיר סאנא:

בשובם העירה שמע רבי ברוך אשר המלך עודנו חולה ויתקרב אל המלך לאמר יש לאל ידי לרפאותו ויאמר המלך יבא ויהי כאשר אמר כן עשה וכמשך זמן ג' חדשים רפאהו וישב המלך לאיתנו ויאהבהו המלך מאד ויגדלהו וינשאהו ויעשירהו ויתן לו בית גדול ועבדים לשרת אותו ויקנא בו רופא המלך וידיבר עליו סרה אל המלך ויאמר סרגל הוא אשר שלח השר המושל במצרים אשר כבר כבש חצי ארץ תימן לרגל את העיר המלוכה וללכדה ולא שמע אליו המלך מאהבתו את ר"ב אשר רפאהו וירא הרופא כי לא נשמעו דבריו ויקשור קשר עם הכומר השופט להוריד את ר"ב לבאר שחת ויבא הכומר השופט אל המלך ויאמר לו לאמר הגדלת איש עברי לצחק בנו ובאמונתנו הנה לענ עלינו וזזה את דתנו וזמה תהיה באחרונה כי הוא מרגל את הארץ וישאל המלך את ר"ב אם אמת הדבר אשר דברו עליו ויען ויאמר סיהם דבר שוא וימינם שקר נקי אנכי מכל עון ויהי לימים אחרי כן ויבא המלך ועבדיו לבית רבי ברוך ויצו לעשות משתה ויאכלו וישתו וישכרו ככלותם לאכול ולשתות ירד המלך לגנו של רבי ברוך ויצו להעמיד לו תל אבנים לירות בחצים על האבן הראשה כדרכם שם בשחוק ההוא ויעש רבי ברוך כאשר צוהו המלך אך תחת אשר יורה המלך חציו על האבן זרק חציו על ר"ב ויפול ארצה ועוד נששו בו ויפלו עבדי המלך עליו ויהרגוהו וינתחוהו לנתחים ותרדמה נפלה על המלך ויישן ויררם בהקיצו משנתו שאל את עבדיו אין חכים רבי ברוך (חכים בלשונם רופא) ויענהו לאמר הרגנוהו ויתנחם המלך ויצר לו מאד וכאשר ראה בשרו מושלך למאכל עופות וכלבים ואין אוכל אותו חרה אפו על הרופא אשר התעולל עליו עלילות ברשע ויאמר לו המלך הביטה וראה למי עוללת כה כי איש קדוש הי' ויענהו זה הרשע ישליכו נא בשר הנהרג בתערובת בשר העוים לפני הכלבים ולא תשאר מסנה פרוסה ויצו המלך לעשות כן ואף גם זאת לא חרץ כלב סתיו לאכול כ"א בשר העז ואת בשר ר"ב הניחו ויהרגו המלך את הרופא הרשע שחיק טמא ויקרא את היהודים ראשי קהל סאנא ויצום

ללקט את נתחי ר"ב הנהרג הי"ד ולקברו בכבוד ולבנות נפש על קברו גם נתן אל ידם תיבה עם כספיו וכתביו של ר"ב ע"ה לתת הכל ליורשיו כי שמע ממנו אשר יש לו בן ובת בארץ ישראל:

אחר הדברים האלה בא רכב אחר מבני דן לעין (!) עיר סאנא וישאל את היהודים על השליח ר"ב ויאמרו לו איננו כי הרגוהו מיד פנה אליהם עורף ונעלם מכל עין רואי:

כל זה סיפר לי ר' יוסף בן ציון מודעי הנ"י לר' שלמה פ"ח ובנו שה"י באלכסנדריא וכן סיפר לי הש"ר ספרדי משה עה"ק צפת ת"ו כמחר"ר טובי"ה הנ"י ששמע כל סיפור המעשה הנ"ל מפי ר' יוסף הנ"י בנסעו עמו מתימן לאלכסנדריא והתירו בבית דין אשת רבי ברוך ע"ה ע"פ עדות עד מפי עד כד"ת. צר לנו מאד כי לא עלתה בירדנו מנמת פנינו ולשמע און דאבה נפשנו על הריגת השליח ר"ב ע"ה הי"ד אכן עכ"פ נודע לנו עתה בברור מקום מלכות עשה"ש אולם צריכים ללכת שמה בעלי זכיות מלוכשים מנינו ברזל במעשיהם להנצל מנחשים ועקרבם וגדולים ביראת השם שאותו לברו ביראה יעמדו ולא ייראו ולא יפחדו ולא ירך לבבם מפני שום סבה מקרית ולא יפנו לשום דבר זולת המבוקש ועצת ה' על פי ידידי נתחנו אם נוסף לשלוח אנשים שמה אם נחדל מחשבה בעצה תכון והמקום ב"ה יהיה בעזרתנו:

כל האמור כתבתי כבר דרך ליוורנו אך מדאנה מדבר פן לא הניע לידם ובידעי היותם צמאים לשמוע מה היה בסופו של השליח ע"ה לא נתעצלתי מלכפול הדברים בזה ועוד נודיעם דבר שנחדש הנה כעת הנה גוי ערבי שהלך ונסע בכמה חלקי העולם וספר שהיה אצל היהודים בני הרכבים ודרך הלונגו אליהם היה דרך ארם צובה מהלך ט"ו יום דרך המדבר נגד מזרח השמש ויבא אל עיר בנויה מאבנים גדולות מאד ושער העיר משונה ומאבן אחת נעשה ולא מצא אדם בתוך העיר כי אם בעמק ברנלי ההר הקרוב לעיר ההיא שם מצא אהלים הרכה מאד ובני אדם אין מספר והם בעלי קומה וגבורים גדולים וגוראים ואמרו לו היותם יהודים והעיר נקראת עיר יהוד אלחבר וגם שאלוהו היש יהודים במדינתו ועוד ספר מה נפלאות וחכמי ורבני הספרדים היו פה דברו עמו להוליך אנחת מהם אל בני הרכבים ולהביא תשובתם אליהם והבטיחוהו שכר אלף גרו"ש ודעתי נוסה לשלוח גם אנתי על ידוויש אתנו פה שני אנשים היו הרוצים ללכת עמו אחר הספח הכעיל ועוד נשית עצה בדבר אי"ה ויחדו נמתיק סוד זה יהיה עמנו ויצליח מעשנו:

הודענו היום את כל ונוכחת תוכן הדברים אשר נכתבו לנו מהרב הנאון המאה"ג הממונה ומשגיח הנ"ל גר"ו הרחמן יבשרנו בשורות טובות וישועות ונחמות ויקבץ נדחנו מארבע כנפות הארץ ויעלנו בשמחה לארצנו ויסענו בנבולנו בבי"א כ"ע פקידו ואמרכלי ערי הקדש תובכ"א החונים בק"ק אמשטרדם יע"א.

וראה גם קרא מה שכתב הקראי אברהם באל"י (עיין ספרינו) Aus der Petersburger Bibliothek דף ס"ו) אשר העתיק בשבילי החכם אברהם הרכבי יצ"ו:

ומה שצריך שנדעו ונתעורר עליו נ"כ מה שסיפר לנו מהשבטים שהנלה מלך אשור בהר נזון וערי מדי שהיו מדליקים נר בערב שבת כמו שספר ר' זכריה התימני הרבן הבא אלינו פה. שאמר שיש בין תימן ובין השבטים מלכות נוצרי נלחם תמיד עמם. ולפעמים ישנו מהם ויביאום לארץ תימן ויקנום היהודים הנמצאים שם. והם אינם מדליקים נר בע"ש וגם לא ירצו לדור בשבת עם המדליקים. וגם ספרו לנו אחינו הקראים ר' שבתי ור' טוביא ור' שלמה ור' אברהם ארבעה מטיבי לכת שהלכו בדמשק ובירושלים עיר הקדש והם אנשי אמת יראי אלהים שמצאו בעיר הקדש מבני השבטים את ר' שמואל וחתנו ר' אברהם וקצת נשים אלמנות יושבי בבתי הקדש של הקראים שבירושלים והם בלתי מדליקים הנר בע"ש. וכשהביאום שבויים במצרים קנום הרבנים ובע"ש בראותם שהם מדליקים הנר צעקו צעקה גדולה והסבו פניהם לבלתי ראות אור הנר. ואמרו שאם היו מורע ישורון איך עוברים בדבר זה. והגידו להם שיש שם מבני ישראל בלתי מדליקים הנר ובקשו להוליכם שמה והלכו אצלם ושבתו עמם:

ועוד מצאתי כתב אחר על השבטים בכ"י לונדון Add. 27004 f. 86 וזה הוא: כתב אחר על ענין הנ"ל (אחרי הכתב על אודות ר' ברוך) העתקה בעיה מיום ג' י"ד לחדש רחמים משנת התר"ז:

תוכו לשנים רבות חדשים אני מגיד כי הייתי בעיר א' אדען שמה יע"א וטרם לבתי שמש הלכתי עם איש יודע לדבר בלשון אנגלי כדי לחתום הפספוס שלי. ובהיותי אצל המושל של עיר הנוכרת נתן לי כסא לשבת והתחיל לחקור מהיכן אני ומה עסקי אמרתי לו אני שליח מטבריא טוביב לקבץ סעות נדבה מאחינו ה' עליהם יחיו. וענה ואמר לי ולמה לא הלך אצל מלכות ישראל הנמצא מחדש ואני מצאתים וכבר כתבתי ללונדרא יע"א והיהודים הנוכרים הם קרובים לכאן דהיינו דרך ים סוף שהים סוף מפסיק עם האפריקא הנקראת באדען ברבארי ומשם מהים סוף שלשים יום ביבשה עד עיר גדולה נקראת האראר (Arar) ומשם עד מלכות ישראל עשרה ימים ויש להם לערך כמו מאתים אלף אנשי חיל וכעלי כח זהב וכסף הרבה תהלות ה' יספרו. ואמר לי המושל הנוכר שהוא בראותו היהודים ה' עליהם יחיו הנוכרים גם הוא מאמין בביאת משיחנו אמן ויחזור המלכות לישראל: גם סיפר לי שבמלכות קיניה הנקראת צין יש מלכות ישראל וגם נהר סבכטיון אשר מצאו מחדש:

ע"כ לשון האגרת של שליח מטבריא לארץ ישראל:

והא לך השו"ת של רבנו אברהם בן סימון (אשר דברתי ממנה לעיל דף י"ב) בלשון ערבי ותרנום עברי:

וסאלת ען אלקול אלרי הו סי מא בין אראמה מן אנבאר אלשבטים ואנהם מוגודין סי אלסחרא הל דכרו רבותינו דל דלך או לא אלנואב אן רבותינו

ד"ל קר דברו דלך. ואלדי וקפת עליה פי אקאווילהם פי הדא אלמעני אנא אדכרה לך: קאלו פי בראשית רבה דר' הושעיה בפרשת ויצא יעקב אמר ר' יהודה בר סימון לא למקום שגלו עשרת השבטים גלו שבט יהודה ובנימין. עשרת השבטים גלו לפנים מנהר סמבטיון. שבט יהודה ובנימין מפורזין בכל הארצות: ופי הגדה דשיר השירים אף ערשנו רעננה. אלו עשרת השבטים שהם לפנים מנהר סמבטיון: ופי תלמוד אלשאמיין בפרק כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא קאלו. לשלש גליות גלו ישראל. אחת לפנים מנהר סמבטיון ואחת לדפני של אנטוכיא ואחת שירד עליהם הענן וכסה אותם. וכשם שגלו לשלש גליות כן גלו שבט ראובן וגד וחצי שבט מנשה לשלש גליות. מה טעם. בדרך אחותך הלכת ונתתי כוסה בידך. וכשהן חוזרין הן חוזרין משלש גליות. מה טעם. לאמר לאסורים צאו. אלו שגלו לפנים מנהר סמבטיון. ולאשר בחשך הגלו. אלו שירד עליהם הענן וכסה אותם. על דרכים ירעו. אלו שגלו לדפני של אנטוכיא: ופי תורת כהנים קאל פי תפסיר ואברתם בנוים. ר' עקיבא אומר אלו עשרת השבטים שגלו למדי: ופי תוספת סנהדרין קאלו ען עשרת השבטים ר' אומר יש להם חלק לעולם הבא שני והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והגדחים בארץ מצרים. אלו עשרת השבטים: הרה אלאקאוויל הי גמלא מא וקפת עליה פי רואיניה. וקצף אלכני. וארסאלא אלתי לה. ושחיתת חולין אלתי חפשהא ענה ונקלת. ואלאלפאט איצא אלמאנודה סנה פהי אצח אלדלאיל פי דלך.

וששאלת על הרבר אשר נודע בישראל על אודות השבטים ושהם נמצאים בקצה הארץ*) אם הזכירוהו רבותינו ד"ל או לא. התשובה שרבותינו ד"ל כבר הזכירו זאת ומה שמצאתי עליו בדבריהם בזה הענין אני אוכירהו לך. אמרו בביר דר' הושעיה בס' ויצא יעקב וכו'. ובהגדה דשיר השירים אף ערשנו וכו'. ובתלמוד של הבבליים בפרק כל ישראל וכו' אמרו לשלש גליות וכו'. ובתורת כהנים אמר בפירוש ואברת בנוים וכו'. ובתוספות סנהדרין אמרו מעשרת השבטים וכו'. אלה הדברים הם כלם אשר מצאתי על אודותם בספריהם. וספור הדני והאגרת שלו ושחיתת חולין אשר נמסר ממנו וגם הסלות אשר נזכרו מסנו הם כלם ראייה אמיתית על זאת.

ואחרון אחרון ולא חביב תבוא ההעתקה השלישית**) מהאגרת של פרישמי יואן על פי הכ"י פארמא 402 ואשר העתיק בשבילי בסובו החכם מודונא (Dr. Leonello Modona) אחד משרי אוצר הספרים שם. ובלי ספק זאת האגרת נעתקה מלשון איטאליאני כאשר נראה מתמונות השמות הפרטיים אשר הניח המעתיק כתמונתם בלע"ז. ואפשר שהמחבר היה אחד מהגלחים כי הגדיל ביותר האפושטולו מומאס וגם לא הזכיר דבר העשרת השבטים כל וכל.

*) ואפשר טעות בכ"י וצ"ל אל צהרא. במדבר.

**) עיין לעיל דף כ"ב.

הטופס מהכתב מפריטי יואני מאינדיאה שלחו אל האפיפיור איאוגניאו בשנת אלף תמ"ב לנוצרים.

אב קדוש בארץ מהמין האנושי קבלנו כתבך עם השתחויות וחזוקים מאמינתך ותתאווה לדעת אמונתנו והתכונות שלנו מחיינו וכל מיני הבית מדרגים וכלתו מדברי והפירות ודברי אחרים ממדינתנו. וכן אספר הכל בפרט לקדושתך: אנחנו נתפלל לאל בורא שמים וארץ ויכול לתת מות וחיים למי שמתפלל אליו בנקיות ויאמין בו, ונאמין בכל אמונתכם. ומה נחאוה לכתוב אליכם ואם ייטב בעיניכם דרך חיינו בארצנו זאת בעדכם ובעדינו כי אתם אחרינו תהיה ארץ ומלך מכל ארצותינו. ותדעו כי יש לנו העטרה היותר עשירה שתהיה בכל העולם והיא מזהב וכסף ואבני טובה. גם עיירות ורכי היותר טובי שיהיו בכל העולם. גם תדעו כי יש באינפיריאו שלנו ע"ב מלכים מעטרה וכולם שומעים למצותינו וכל העניים שהם במדינתנו או שיבאו מגליל אחר יחיו ממתנותינו בעבור אהבת האל: תדעו כי ארצנו היא ג' אינדיאי. ואחת מהם אינדיאה גדולה אשר בה ישכב הנוף מע' טומסו אבושטולו שעומד בראש בכל שאין בה יישוב, שבה נעשה המנדל ממאביל. ויש אינדיאה אחרת כלפי צפון שבה נמצא שוכני גדולי מהעניים ההכרתיים לחיי האדם. בארצנו יש פדרים וליאונפנטי ובהמות אחרות הנק' דאךדיאוס שהם סוסי מאד לבנים ובייתיים וגמלי הרבה לצרכנו ויש לנו עמם התקרבות טוב וישאו משואות רבות. ויש לנו עוד דוךמינטאריאי אשר עמם הסאני הלכו לבקר (יהושע) ועשו כל כך מהלך בזמן קצר מאד ויש לנו מהם שירות רב. יש לנו גם נמלים לבני אשר עמם נלך לצוד האיילים ויש לנו גם דובים לבני ואריות לבנים וחמורי יערים ובהמות אחרות ורבי רב מזאבים. ויש לנו אריוי מדי מיני לבני. ושחוריי. אדומיי. וגריסיי. הלבנים הם יותר בייתיים מהאחריי והשחורים ילחמו עם כל מין מבעלי חיים. האדומים יוכלו על השחורים כי הם אויבים גדולים. ויש לנו שובע מסוסי יערים שהם נאכלים מאד מאלו האריוי. יש לנו גריפוני מכל כך חזק ויכלת שישאו שור אחד גדול לקן ביניהם. יש לנו צפורים שנק' אאורוליולי ולא ימצאו כי אם שנים בעולם. והם תמיד בגליל שלנו ויש להם אדנות על כל שאר העופות מהעולם והדמות שלהם כאש אוכלה וכנפיהם חדים וחזקי כחצר והם קטנים כנשר בעת הולדם וכשיעברו ג' שנה יעשו שתי ביצות וישמרום מ' יום ואחר מ' יום יולדו אותם העופות וכשיראו בניהם שנולדו או ימאנו לחיות יותר וילכו האב מצד אחד והאם מצד אחר וכל העופות שימצאו לכו אחריהם לחבורתם וישליכו עצמם בים וישטפו עצמם ואז אותם העופות שהלכו לחבורתם יחזרו לקן אותם הצפורים הקטנים וישמרום ויפרנסום עד יוכלו לחיות מעצמם. גם יש בגלילנו א' מין מביח שנק' איךריים שהם דומים אל האליסאנטי וישאו עליהם א' כך מעץ יעמדו בו אל אנשים ואלו הביח ננהיג עמנו כשנלך להלחם. בחלק האחר מהמדבר יש מין אחד מעם יש לו עין אחת לכד במצח ועין אחת

באחוריו הנק' פֶּאֶרְפָּאֲרִי, ובחלק האחר מהמדבר יש עם אחר שיאכלו הנשר חי ואלו לא ישמעו למצות מלכותנו וכשאחד מהם יאכל האחר ולפעמים נתפוש מהם ויאמרו כי בשר האנשים מוטעם יותר מכל מיני הבשר ואלו נק' אַגֹּרִי אִי מֵאֲנֹטִי ובלשוננו נגז ומגז וזה העם הסנירו מלך אלסנדרו בחרים הגבוהים בחלקי אֶקְוִלֹנִי ובו תפש אֶאֻצִּינוֹ מ' עִירֵיוֹ והרבה כרכים אחרים, יש עיר אחת נק' אֶרֹנְרָא ואנשיה הם אכזרים ורעִי וחזקים ולעולם לא יצאו ממדינותיהם אלא כשנרצה לילך להלחם עם הבלתי מאמינים ואחִיִּכ נחזירם במדינותיהם ולא יוכלו לצאת בלתי רשותנו כי האל ירצה ככה כי יעשו רעות רבות וכל אחד מאלו לא יהוש אם יהיה נגדו מ' אנשים וזה יהיה העם שִׁירְדוֹף אֶנְטִיקְרִישְטוֹ וזה העם לא יהיה ליום הדין בעבור רעתו ומיאוסו והשם ישלך דינם באש נצחי שישרפם כולם, ובחלק האחר מהמדבר יש מין אחר מעם שיש להם הרגלים עגולות כסוסים והם אנשים חזקים למלחמה ואלו ישמעו למצותנו יש עם אחר שלא יוכל אדם להלחם להכנס בגליל שדהם וכאֶרְצוֹתם בלי רשותנו ויעשה מצותינו ואלו יעבדו ויעמלו ברצון טוב ובכל שנה יתנו לנו השליש מהכנסותיהם דרך מס וכאשר לא ירצו לתת יבא ביניהם נגף רב בעבור כח האל וזה המס הוא הכרה שנוציא אותו בעוור ומנן האנשים שלנו, גם בחלק אחר מהמדבר שנק' מלכות הנשים רִ'ל רִ'ינִיֹּי פִימִינוֹרִיאֹן ששום איש לא יוכל לעמוד שם אלא באותה השנה שתהרנה וכולן תלדנה נקבות וכשנולד הולד או יצאו משם ולא ישובו אלא כאשר ירצה האל והם ג' מלכות וכשתלכנה למלחמה תניי (?) מנהגות עמהן ג' אלפים מנשים מזוייני הטב ומוליכות צידה לדרך כאשר יצטרך והם יש להן בארצותיהן מכל מיני מזונות ויש להן] עושר רב והכמה ולא נוכל לצוות להן שום דבר אלא להנהיגן להלחם נגד הבלתי מאמינים ושלא תהיינה נותנות למס שלנו ואם יהיה אי זה מהעם שלנו יעשה להן כח מה מיד יפול מת בארץ בבח האל והן רוכבות על הגמלים וביניהם ובינינו יש נהר אחר שלא יוכל איש לעבור בו אלא בספיני גדולה ונק' גִיאֹן, גם יש גליל אחר נק' פֶּאֶרְקִינִיָּאָה שבו האנשים קטנים כמו הנערים מחמש שנים או מעשר ויש להם הסוסים כמו הכרים ואלו הם עם טוב ולא יזיקו לשום אדם מעמנו אלא מין אחד מעופות וכשנמצאם נמכרם בגלילינו ואז אלו יעשו כרוז וילחמו יחד עם העופות הנז' וזה הוא עונש נתון לאלו עבור העון מאדם הראשון, יש גִיִּכ באלו הסביבות*) מקום אחר בו יוולדו הֶסְטִיטֶאֲרִיאִי אשר הם מהחצי ומעלה כמו אנשים ומהצייס ולמשה הם כמו סוסים ותמיד ישאו הקשת וההצים והם מאד מסוכנים רִ'ל חזקים במלחמה, יש בזה המדבר אנשים יעריים שיהרגו הֶסְטִיטֶאֲרִיאִי הנז' ויהיו מעשבים ויישנו על האילנות מפתחם מהנהגשים וזה ירצה האל עבור האכזריות הרב שעשו לע' טומסו ואלו לא יוכלו לצאת מהמדבר הנז' כי האל לא ירצה ולפעמים נקח מהם ונשימם בחצר שלנו עבור תענוג ומעלה, גם יש מין אחר מבהמ' הנק' אֶנְוִיקֹרִנִי בעבור כי יש להם במצה א' קרן ארוך כמו ב' אמות והם מנ' דמויות לבן ואדום ושחור, אך הלבנים הם חזקים מאד וילחמו ברצון עם האריות והאריה יהרגם עם ערמתו כי יעמוד אצל אילן אחר וזה האניקורנו יסע להרוג את האריה והאריה יעמוד

(*) על הגליון המדבר הנז'.

אחר האילן זה ירדן ויאמין להכות את האריה ויתחוב קרנו באילן ואז השעה באותה האריה יסע ויקחנו בצוארו ויהרגנו. ובחלק אחר מהמדבר יש מין אחר מענקים שהיו בזמן קדמון מ' גוכיטי ועתה הם ל' גוכיטי ולא יוכלו לצאת מהמדבר בלי רשותנו וישמעו למצותינו. יש לנו מין אחר מעופות הנק' פיוניצי והם העופות היותר נאי' מהעולם ומהם נחזיק בחצר שלנו ויש לנו הרבה מינים מבעלי חיים שלא ימצאו בחלקים אחרים אלא בארצותינו ויש לנו שוכע מלחם ותירוש ויצהר ובשר והלב ובשמי' ומלח ומכל הדברים ההכרחיים להיי האדם. וקרוב לחצרנו יעבור נהר אחד הנק' אידוס יבא מן ערן הארציי בשש ענפים בו ימצאו הרבה אבנים טובות כמו קרבונקולי אמאטישטי צאפני דיאספרי טופאציאי רוביני באלאשי יאצינטי בריליאי קלצידוניאי טורקיני לאפזילאריאי קוראלי קרישטאלי ואבנים טובות אחרות ומרגליות. בחצירינו ר"ל בחומות נולד עשב אחר המגרש השטנים בסגלת זה העשב. ובחלק אחר הנק' אַראַבִּיקָא שבו ילוקט הפלפל וישאו יחדיו) באותו האי רבוי גדול מעצים יבשים וישליכום ביער ההוא ואח"כ ישימו אש בו מפהר הנחשים הרבים שלא יוכלו להזיקם ויעשו אש גדול באופן שהנחשים ישרפו והאש הנז' יושם באופן שלא יוכל להזיק לאילנו ואח"כ תראשטילי ויסירו העצמות ההם ויעשו גלים מהפלפל ואח"כ יורוהו לרוח כמו שיעשו לחטים ואח"כ ישימו בסקיי) וככה ישימוהו לבשל ואחר שהוא מבושל ישימוהו להתננב ואז יהיה קריקפי כמו שנראה ושום אדם לא ידע איך יסודר אלא אנחנו. והמקום שבו ילוקט הוא קרוב לא' הר הנק' לינדיאָא שבו יולד מעין אחר שמי שיוכל לשותת מהמים ההם לעולם לא ירגיש אי זה חלי ולא יוכל לחיות יותר ממה שיראה אותם לפניו. ומי שיוכל לרחוץ עצמו באותו המעיין ואף אם יהיה בן ר' שני' כי בגלילינו יחיו עד ש' שני' כי ה' ירצה כן עבור טוב פעולותינו ישוב כבן אל' שנים וככה יעמוד עד יום מותו ולעולם לא ירגיש חלי עד היום האחרון. גם יש לנו ים החול ושום אדם לא יוכל לעבור אלא אנחנו ונשא עלינו קצת אבנים טובות ולזה כשנעבור לעולם לא יהיה לו סערה ועושה סערה כמו האחריו כשלא יעבור אחר ממנו. נבי' יש לנו מ' עיירות נאות וחזקות מהעולם שהן רחוקות האחת מהאחרת כמטחי קשת שבהם יש לנו י' אלפים מפרשים וכ' אלפים באלישטריי ואלפים אַרְצִירי ומאה אלף אנשים רוכבים על סוסי' שהם תמיד לשמור אלו ההרים כדי שאלו האדורים לא יוכלו לעבור ולבא כי אם יעברו יקלקלו כל העולם כי הם כל כך כי לכל כך שיש לנו יש להם עשרה ובעבור אלו ההוצאות שנעשה האל שעל הכל יכול ארון העולם בכלי שנה ביום חגת ע' סוטמו ישלח לנו ת"ק נמלים נושאים זהב טוב ולא יתנוגם שום אדם יבאו לפני חצירינו וקי' נמלים נושאים אבנים טובות שהם נמכור להרבה אנשים והמענות ההם נשמור כדי לפדוע [לפרוע] לעם שעומד לשמור ההרים הנז' ודעו כי זה המלך שבעדו נציה לעשות השמירה הנזכרת אינו אהובנו כי אינו נוצרי יש תחת עטרתו ר"מ מלכים מעטרה שכולם ישמעו למצותיו ויש לו נ' דוכסים וקי' מאַרְקִיסִי ונ' אלופים ור' (?) בארְוִנִי והעם שלהם הוא תחת התר שיש שם

(1) על הגליון עמם.

(2) על הגליון כשנתייבש.

(3) עין לעיל דף כ"ב.

עיר אחת הנק' רֹנְדָא שלא תוכל להכביש לעולם מכל העמים כל כך היא חזקה ועושה מס אלינו. ובכאן האמצע מנבולנו יעשה סוף עם הארצות מהמלך הגדול מירושלם. הסוחרים שלהם יבאו אצלנו והסוחרים שלנו ילכו אצלם לבטח ושאר העם לא. ובחלק האחר מהמדבר יש מקום ששום אדם לא יוכל להאריך חיו יותר להתעכב בסבת החום הגדול שיש שם והוא עבור קללה אחת נתונה מיה העליון לעם שהיה במקום ההוא עבור המיאוס והחט מהמשגל שלא היו נוהרי מהאם ומהבנות ומהקרובות ועיכ ה' ית' קלל האנשים וגם הגליל. ובגליל הנז' ירוץ נהר אחד מחול עם עפר אשר אם אי זה אדם יכנס בו ימות פתאום אם לא יצא כהוץ פתאום או אם לא יהיו עמו ב' אבנים טובות שיש לנו בחן האל המושיע הבורא שמים וארץ ואי זה שיהיה ממנו שישא אותו העפר ישוב לאבנים טובות ולא יוכל למוכרם אלא אם בתחלה לא יראום אלינו מה שיש להם ואנו נקח מה שנרצה והיותר נחזיר עם סמן שתי וערב לאותם שישאום. יש ארץ אחרת קרובה למדבר שבה יולדו החולעים מעצמם ויעשו המשי ומה המשי יעשו המלבושים לנשיהם ויש לנו כל כך עושר ששום אחד לא יוכל להיות עני ולכל האורחים שיבאו לסיפולקרו מע' שומסו נעשה להם טובה ודעו כי האל יתן לנו סגולות הרבה בכח ע' שומסו יותר מאשר יתן לנו בכח אי זה קדוש אחר כי בכל שנה ביום שהומת יקום ויחיה וידרוש בנופו לעם מהעיר שבה יעמוד גופו בארצנו לא יוכל לדור שום גנב ומקנא ומשקר כי האל ירצה כי אי זה איש שיחטא ובאי זה יום בעצמו לא יתודה מיד ימות במיתה משונה ויש לנו הסוסים יותר נאי' שיוכלו להמצא בעולם שישאו ג' אנשים בפעם אחת והם כל כך גדולים שיצטרך לעלות עליהם עם הסולם ואל תחשוב שבעולם ממורח עד מערב ימצא אי זה סלך מעטרה מכל כך עושר כמונו וכאשר נלך למלחמה ילכו לפנינו ג' אלפים מכומרים וק' אלפים מפרשים לבר עבדינו שילכו עם המערכות וילכו עם הכומרים וגמלים וליאונפאנמי עם הסוסים שישאו צידה לדרך ר"ל תומיבאלליא וכאשר נסע נפקיד ארצותינו לנשיאים מע' שומסו אנשים טובים וצדיקים. וכאשר נרכב תמיד בארצנו מעיר לעיר נשא לפנינו א' כלי מותב מלא מעצר למען נזכר כי עפר אנחנו ואל עפר נשוב. ולמען תדעו טוב אמונתנו שנתן לנו האל תדעו כי אי זה איש שיכזב מיד ימות ואין לו שום עוור אלא אם יתודה בלב נדבא ויעשה תשוב' מחטאו. וכאשר אי זה איש יעשה עון אחר יותר מן ג' פעמים מיד ימות ולא ימצא שום התנצלות ושום חן לא מהאל ולא ממנו. ואי זה איש שיעשה ניאוף אלא בדרך החתון והנשואין ימות ממיתה משונה עם וידידו רב כן האיש כמו האשה. וכאשר האיש ישבע לשקר מיד נגנס מעצמו בלי שום מחילה עד שהנפש תספר מהגוף. ודעו כי הגוף מהקדוש דניאל הנביא יש בארצנו ונבקד אותו והוא מהלך מיו ימים רחוק מארצותינו וננהיג עמנו י' אלפים אנשים מווייני על הסוסים ועם כרכי רבים עשויים על הליאונפאנמי ובהם*) יעמדו אל אנשים מוויינים על הסוסים וישאו המפעמים בעד כולנו וזה נעשה כדי שנוכל להנין עצמנו מהאריות והנהגים והתנינים ואותם הב"ח שיש להם ז' גופות ולכל אחד יש ראש אחד ואלו נקראי מוליקי ולכל הראשי שנחתוך יולדו ז' ראשי במקום

(*) על הגליון ועליהם.

כל ראש שנחתך והכרת הוא לנו שנעבור במדבר בכל מהלך שני ימים קודם שנוכל לצאת ובמדבר הזה נמצא ציד לרוב ונקח ממנו כדי שנחיה בו. ויש נהר אחד גדול שבו נקח דגים רבים ורענו כי החצר שלנו הוא מאד נאה ובנה אותו ע' טומסו בידיו והקורות הם מעץ אחד הנק' ציאמינו ואוליבנו מאד ריחני ולא יוכל להדליק לעולם על החצר יש מיני משכן רבי' כי ידליקו ויוהירו בלילה בכל העיר. על החצרנו לא יוכל להכנס שום סם ורוח רע*). והחלונות הם מברזל והחומות הם מן טראסקי וסירמיראלי. והשולחנות שנאכל בהם הם מכסף מזהב. ולפני החצר יש שוק אחד נאה מאד שאין כמוהו בעולם והוא בנוי עם האבנים מן אריגוני והוא ריחני מאד שאין כמוהו בעולם ובוה השוק ילכו האנשי הטובים לכל בקשתנו ולפני הסאלא שלנו יש מנורות ונרות מכלסמו דולקות ביום ובלילה ולא תכבינה ובחצר אחר יש דברים הרבה ריחניים מכל ריח לכל אותם שיעמדו שם. ובכל החצרות יש לנו המטה שנשכב בה סבירול כי הברזל הוא דבר קר כי יהרגו תאות המשגל והנשים שלנו אינן שומרות עצמן כדי להרגיל הפועל הנוס' הבשרי אלא להוליד בנים. דעו ג"כ כי בחצר שלנו תמיד עומדים לאכול ג' אלפים מאנשים פרשים ועם רב אחר. גם יש לפני חצירנו מראה אחת ר"ל ספינקל כי אם יהיה האדם מרחוק ו' מילין בהיותו מרחוק יראה עצמו תוך המראה באופן נכבד. יש לנו ג"כ כל כך אבאמי כמו ימי השנה והם מוכני' מאד לעבוד האל ויהלו תמיד האל בעבור האינסידילי שישים בלבם לשוב לאמונה האמיתית. ואותם השומרים החדר שלנו הם ל' מלכים מעטרה ויש לנו כ' חצרים אחרים שבנה אותם ע' טומסו בידיו ואחר"כ בירכס שיש להם זו הסנולה שאשר יעמוד בפנים להם לעולם לא ירגיש קור ולא רעב ולא צמא. ולעולם לא יעשה עבירה ואשר ימות בחצר הנו' מיד בדרך שהכל יראו נשמתו תחי נשאת מהמלאכי' בחצר האל העליון וכאשר יכנס בחצר הנו' מי שיהיה לו רעב גדול מיד הוא שבע כאשר יעמדו שם זמן מעט. ובוה החצר יהיה מעמדנו בימי החגות הגדולות ושם יעמדו הכומרים שלנו ויאמרו תפלותיהם ואם הכומרים שלנו לא יאמרו תמיד ביום תפלותיהם כראוי או ישובו אלמים ויקבלו עונש גדול בנוסותיהם. גם אנד לכם כי אנחנו לא נורע לעולם משום מין מן כיוארא כי יצמחו מאליהם ויעשה כל כך רבוי כי אי אפשר להאמינו. והיותים שלנו לא יצטרך שנשריח עצמינו ללקוט אותם כי כאשר א (?) נגמר בשולם יפלו ארצה ויבאו רבוי גדול מן שטורני וכל אחד יקח בפיו גנריר אחד מוית עבור (היות) השמן הנעשה להדליק הנר אשד לפני ע' קטארינא. וכל הפירות לעולם יש לנו מהם לחים בכל זמן ונתן מהם חלק טוב לעניים ואם היינו רוצים להגיד לכם כל העניינים שלנו חלק בחלק לא יספיק שיעור רב מהזמן ולכן לא נגיד הכל ואם תרצו לבא בגליל שלנו מכלל אחרי שנמות יהיה מקוים שיעשוך פריטי יואני ותראו כל תכונותינו ומנהגנו והאופנים מנחת חיינו מסודרים מהאל העליון. וכל אמונתנו באמונתכם ממש ובכל שבוע כל אחד ממנו משועבד להתוודות ואם לא יעשה ככה מיד האל העליון ישלח לו חלי גדול מעונש וכאב. והיי הנשים שלנו אלו הם כי לעולם בשום זמן לא ישותו יין אלא ביום א' וימי החגות הגדולות ותעשינה צומות ג'

(*) על הגליון ונש.

ימים בשבוע ומלבושיהם תמיד בצניעות ותאמרתם תפלותיהם בכוונה והם אויבות מכל הבל ומחשבה רעה ויצר הרע ואחרי שחשבתם לירע האופן שלנו מכל דבר ממיני האנשים והנשים ובי"ח בייתיים ויעריים ומכל עניינינו כאשר הגדנו לך בכתבנו זה ר"ל רוב העניינים אך אם נרצה להגיד הכל יצטרך זמן רב כי הגליל שלנו הוא מאד רב מגליל הגוצרים ורבים חלקים מהבלתי מאמינים. ויכל אם כן אי זה איש לומר אחרי שאנחנו כל כך למה לא נכלה כל אותם שאינם מאמינים באל. אך האל לא ירצה שנויק לאותם שלא יזיקו לנו אך אם יקומו להכאיבנו ולהזיקנו מיד נקים עליהם עם רב ונכריחם אלא אם ישובו לאמונתנו ולכן אל תסתפקו בכל אשר הגדנו כי הם אמתיים בלי כזב כמו שזה אמתי שאתם בארץ בכח האל הבורא שמים וארץ ואשר יעבדהו באמונה יראה התענוג והתפארת מהחיים הנצחיים וכן ברוב חסדו שם יביאנו ויעמידנו לעדי עד אמן. נתן בחצרנו בגלילינו מאינריא גדולה בעיר אֶלְכָא ביום האחו הבשר אלף תמ"ב אני הוא פרישיואני מאינריאה הגדולה מלך. עם השתחוו' ופקודו' לקדושתך.

ואסיים בערך סמבטיון אשר שייך לפחד יצחק לר"י לאמפרונטי חלק ס' והמוציא לאור בעת ההיא את הספר ע"י חברת "מקצי נרדמים השמים את הערך מפני שהוא נכתב בלשון איטאליקי ועתה בא הערך לירי ע"י אמצעות החכם ד"ר ברלינר אשר קבל אותו מיד הרב ר"י ירא מפירארא והוא העתיק את הדברים מכ"י אשר שם בעקר הספרים לת"ת ואמר החכם הגיל טוב לתת מקום לערך זה בסוף החלק הזה הכולל כל ענינים הגונעים לעשרת השבטים. ואליו תודתי בקהל רב על אשר השתתף עמי בטורח ומשא על הבחנת הדפוס. ואתה קורא נעים וזכור ואל תשכח דברי דוד המלך ע"ה שניאות מי יבין.

סמבטיון שם נהר עיין מ"ש על זה בספר צמח דוד במלות נכריות ערך סמבטיון [אמר המעתיק בעל ציד הביא שם דברי אליה המדקדק אך ט"ס נפל בהם וצ"ל הרמב"ן במקום הרמב"ם ועיין פ"י הרמב"ן על התורה (דברים ל"ב כ"ו)] ואציגה עוד לפניך את אשר כתב לי אהר מחכמי דורנו היה החכם השלם ר' שמשון כהן מודון ממנוסבה על ענין זה אשר לקט מספרי החכמים שלא מבני עמנו על נהר סמבטיון. ואתה הקורא בקש בספרים ותמצא דברים מיוחדים על אדני האמת והצדק.

Che si trova il fiume Sabbatico il quale ogni giorno di Sabbatho si ferma dal suo corso e lo ripiglia al tramontar del sole, sono due gli antichi ed uno il moderno autore che l'assicurano. Gioseffo nostro nel suo libro De Bello Judaico lib. VII Cap. 35 (non cap. 24 come per errore viene da molti citato), e nella traduzione francese die M^r d'Andelli si legge nel cap. 13, n'assigura la notizia, ne descrive il corso e suoi confini e che l'Imperatore Tito fosse ad osservarlo. Plinio nella sua Istoria naturale lib. 31 Cap. 2 nota: in Giudea è un rio che si secca ogni Sabbatho. Il Canonico e Teo-

logo della Cattedrale di Viterbo Domenico Magro nelle appendici e correzioni al Tom. 2 del *Lexicon Geographic.* del Baudrand stampato in Padova l'anno 1694 così scrive = Sabbaticus fluvius verum quidem est quod sabbato quiescit, sed falso adducitur Josephus haebreus, qui contrarium omnino scripsit, existimavit enim hunc fluvium sabbatis tantum fluere, caeteris vero diebus quiescere, quem secuti sunt Baronius, Menochius et alii. Siccatur ergo penitus, diebus sabbati, teste Plinio, quod prodigium egomet vidi, et fuse in meo itinerario disservi adducens auctores veros. Feria igitur sexta ad solis occasum aquae deficiunt, redeuntque die sabbati eadem hora. Che debba però altrimenti intendersi il teste di Gioseffo, lo spiega il dottissimo Cardoso nella sua *Filosofia Libera* lib. 1. quest. 20 e cortegge il medesimo testo dall' originale greco; il Casaubon-*Exercitationes adversus Baron.* exerc. 15 dove dimostra essere il sentimento di Gioseffo uniforme a quello di Plinio che non scorre il Sabato, e tanto afferma il Buxtorfio nel suo *Lexicon Cald. Rabbinicum* col 1414 et seq. dove diffusamente discorre di tal fiume, e lo stesto motivo pure l'eruditissimo Samuel Basnage nella sua *Histoire des Juifs* Tom. 4. lib. 6. cap. 3; sicché non si deve correggere il sentimento di Plinio, come fa il Pad. Menocchio nelle sue *Stuore*, Part. 3 cap. 45. Che poi le dieci tribu captivate e disperse dal Re Salmanassar durante il primo santo Tempio, restassero di là del suddetto fiume Sabbatico, o di là dell' Eufrate senza più ritornare a riunersi con li restanti Giudei, è verità costante e indubitata e solo basterebbe il sacro testo di Esdra da cui vedeti che condusse seco nel ritorno da Babilonia una parte delle sole tribu captivate dal Re Nabucco, e lo stesso Esdra, autore del libro *Paralipom.* scrive nel lib 1. cap. 5 che le altre dieci tribu erano rimasto in Oriente; se pure a ciò non potesse replicarsi che forse, durante poi il Tempio secondo per più di quattro secoli fossero ritornate tutte le tribù al culto in Gerusalemme; ma cade il dubbio e scioglie con ciò che l'istorico Gioseffo, il quale scrisse dopo la desolazione del detto secondo Tempio, assai chiaramente assicura, nel lib. 11 cap. 5 delle *Antichità*, che le sole tribu, sparse per tutta l'Asia ed Europa, erano soggette all' Imperio Romano, e che le altre dieci erano innumerabili oltre l' Eufrate, così dicendo: Totus autem populus Israel in illa Provincia permansit, ideoque duae tantum Tribus consistunt per Asiam et Europam obsequentes Romanis, decem autem Tribus hactenus trans Euphratem commorari probantur, quarum multitudines inestimabiles, in inime possunt numero

comprendi. Nel qual sentimento concorre M. de Goerè nella sua traduzione di Pietro Cuneo lib. 1 cap. 8. Che restassero poi le predette dieci tribù segregate, allontanate e sparse nelle parti remotissime orientali per divina provvidenza, lo motiva l'autore del lib. 4 d'Esdra, sebbene apocrifo, nel cap. 13 verso 39 e seguenti, da cui supponga che ne prese la diffusa descrizione Zuane Mandavilla nel suo libro Della Maraviglie dei Mondo, stampato in Venezia l'anno 1496 nel cap. 163. Nel qual proposito trovo il Jurisconsulto Marquardo nel suo trattato de Judacis Part 3 cap. 1. che dice: Habetur de Alexandro Magno secundum quosdam, qui cum venisset ad Montes Caspios et petivissent filii captivitatis X tribuum licentiam egrediendi, ab eo ipso cognita causa inclusionis earum, scilicet quia aperte recessissent a Deo Israel, vittuli aurei [sic] immolando et per Prophetas Dei illis praedictum a captivitate non redituri, respondit se arctius eos inclusurum cumque angustas vias eorum obstruere vellet, molitus intuminatis (sic), videns laborem humanum non sufficere aravit Deum Israel ut opus illud completeret, et accesserunt ad se invicem praerupta montium, et factus est locus inhabilis propter peccatum idolatriae. — Nelle quali lontanissime provincie si per autorità di molti gravi scrittori che vi sieno li discendenti di detti Ebrei, come l'eruditissimo Menassé Ben Israel lo dimostra nel suo opuscolo *Esperança de Israel* per totum a cui mi rimetto, senza estendere il lungo catalogo degli Autori istorici e geografi citati dal medesimo, il quale crede ancora che di là possano esser passate per lo stretto d' Aniana nelle Indie Occidentali o sia America, come l'opinione del Genebrardo al quale trovo che aderisce il Pad. Menocchio nelle *Stuore*, Centur. 2 cap. 41. Aggiungerò solo alli predetti citati autori quelli che furono non osservati o posteriori al medesimo Ben Israel e sono: il Magini nelle sue *Descrizioni Geografiche*, sopra la tavola 28 della *Tartaria* nell'estremità Loreale fol. 171 che dice = Verso il promontorio Scittico si trovano l'orde de Danori, de Naptaliti, de Turbori ecc. Certi scrittori asseriscono che alcuna di queste regioni della *Tartaria* é abitata dalle dieci tribù d'Israele che furono da Salmanassar re degli Assiri condotte nei Monti Caspii; ma queste genti solo mantengono il nome degli Ebrei e la circoncisione, che nel rimanente hanno bevute le creanze e le finezze de Tartari. Il S. de la Croix nella sua *Geografia Universale* tom. 4 scrive che verso il mare Caspio vi sono molti antichi Ebrei. Tomaso Carmelis nel suo grande *Dizionario Geografico*, impresso in Parigi l'anno 1708,

nel Tom. 3 fol. 160 descrivendo il Parto alle Pruna della parte settentrionale dell' Isola di Madagascar così traducendo fedelmente dal francese, dice

„Gli abitanti sono molto dati all'opere e piuttosto morirebbero di fame che mangiare d'un animale che fosse stato ucciso da qualche cristiano o altro uomo del sud, si dicono della linea d'Abram, da cui Zafehibrahim e non conoscono punto Maometto e si chiamano Cafres quelli che seguitano la loro religione ed onorano li patriarchi Noè, Abram, Isach, Jacob, Josef, Moise e David, senza avere veruna cognizione degli altri Profeti né di I. C. Questi popoli sono circumcisi, ed il Sabbatho è il giorno del loro riposo, come lo è degli altri Ebrei. Non hanno digiuni, ne pubbliche orazioni, ma fanno sacrificii di buoi, vacche, capretti e uccelli di loro villaggi sono meglio disposti di quel del restante paese, ed in ciascheduno vi è il Filoubei che rende giustizia, e tutti poi dipendono da un Anziano che e Varbitro delle loro controversie. Tutte queste cose sono rapportate da Flaunt nella sua Istoria di Madagascar.

Piu preciso e notabile si é M. Jovet nella sua Istoria delle religioni del mondo Tom 2 fol. 548 che, tradotte dal francese così si spiega.

„Vi sono ancora molti Ebrei in Bagdad, in Babilonia, in Persia di là delli monti di Nisb che è un paese della lunghezza di venti giorni di cammino, occupato dalle tribù di Dan, Zevulun, Asser, Naftali, che vi hanno molte città e non sono sogette che a loro medesimi. Ma se con tutto ciò paresse strano ad alcuno come possono stare occultate le predette dieci tribù dalla vista dé geografi dopo mattime le moderne navigazioni, rislettano di grazia come siasi potuto per quasi nove secoli nel mezzo delle Spagne nascondere il territorio di Los Batueças, nel regno di Leon, tra Salamanca e Placentia sino al tempo del re Filippo secondo, supponendo l'istorico Mariana che fossero quei popoli reliquie degli antichi Goti che colà si ritirassero per nascondersi dall' invasione d'altri popoli, come lo riferisce anche il predetto Tommaso Cornelio, e come l'osservo il Dottoro Cardoso nel suo libro de las excelencias fol. 110 asserendo che sia un territorio di miglia 80, e dove ancora, riflette che restano a geografi gradi 20 di longitudine, gradi 32 di latitudine meridionale e gradi 9 della settentrionale di terra incognita. Anzi che dallo scoprimento predetto di Los Batueços si vole il P. Nieremberg nel libro Tesoro dé Meravillias, stampato in Madrid l'anno 1634,

nel fine del cap. 35 per forte argomento contro quelli che negano l'esistenza del Paradiso Terrestre per non estersi mai scoperto dà geografi, concludendo con queste parole, tradotte dal suo idioma Spagnolo „Se dunque tra la frequenza della gente, e senza straordinaria provvidenza del Cielo, restò a noi occultata quella terra sino a questi tempi, come ci sembrerà strano se il Paradiso restasse poi nascosto da noi per singolare consiglio di Dio e ministero degli Angeli? „Concetto vero e molto ben adattabile all' assunto nostro dell' occultazione del luogo preciso dove siano le dieci tribù unite, o sparse in luoghi rimotissimi, non essendo oltre di ciò tal articolo il sostegno della religione che sieno molti o pochi li credenti, bastando solamente dimostrare che non sia assurdo nè da deridersi l'opinione di quelli che credono ritrovarsi anche oggidì le autecedenti dieci tribù, e che debbano allo fine dei tempi riunirsi per compimento di molte profezie che lo promettono e principalmente di quella d'Ezechiel cap. 37. — Tommaso Tomai da Ravenna fisico ed Accademico Innominato, nel suo libro appellato Idea del Giardino del mondo, stampato in Venezia, anno 1597, al cap. 44 pagina 57 dice“. Scrive Salino che il fonte di Paflagonia fa imbracciare chiunque ne beve. Quello del Sole bolle la notte, ed il giorno sta freddo, ed a chi ne beve fa cadere i denti. Altre aequae accendono il fuoco e si vede questo effetto in Epiro, per ciò che vi è un fonte che mettendovisi torcie si accendono; altre convertono in ferro ed altre in pietra ogni cosa che vi si getta entro. Ed in Giudea è un ruscello il quale, oltre che come scrive Isidoro fa l'istesso, si secca tutti i Sabbati. — Giovanni Bottero nelle Relazioni Universali Brescia 1595 Parte prima libro 2^o pag 130 al capitolo dell' ultima parte della Tartaria dice le precise parole:

Questa parte abbraccia il promontario Sittico e quel che Plinio chiama Tabin, paesi poco conosciuti. Nel primo abitano i Chisani, Usezucani, Ciremisi, Daniti, Neftaliti (dall' Ebraico-tribù di Dan e Neftali) Jurbi, Mecriti e la paludosa provincia di Borgo Segue Tabór, il cui Principe venuto a trovar prima il Re Francesco, e poi Carlo quinto Imperatore per sollicitare i Principi Cristiani al Judaismo fu d'ordine dell' Imperatore abbruciato in Mantova l'anno 1540.¹⁾ Si tiene che le suddette

(¹) אמר המעתיק לא השר דוד הראובני (שכא בשם מלכי ישראל העומדים מעבר לחלח וחבור וזהר גזון) נשרף במנוכחה שנת רצ"ג. אלא ר' שלמה מלכו. (עין דה"י לר"י הכהן דף רי"ט ושה"ק דף מ"ה ע"ב.)

genti sieno discese dalle tribù d'Israel, trasportate dal Re Salmanassar nella Siria e poi condotte quà non so come. Non ritengono però oltro di giudeo che la circoncisione ed il nome.

E ciò è quanto ho potuto sollecitamente osservare e raccogliere nell' articolo ricercatomi col piacere d'essermi dato l'onore di servirla, come mi auguro maggior capacità per continuare nel desiderato impiego di suoi comandi. Con che divotamente La riverisco S'osservi il M. R. P. Agostino Calmet net suo eruditissimo Dizionario alla rubrica Sabbathicus.

זה אשר מצאתי לקטתי וקבצתי מעמרים טעורים בארבע רוחות העולם אבל בודאי הנחתי דברים רבים ויתגדרו בו אשר יבואו אחרי כי אין שלמות אחר חורבן ירושלים: ואסיים להודות עוד הפעם לכל החכמים אשר תמכו ידי והוכרתים בשם ושנים אשר לא הוכרתי היה פרוסיסור דוד קאשטולי (Castelli) בפירינצא אשר בטובו השוה האגרות מדף כ"ה עד ל"ג (וכבר שלח הכתב הא' מר' ישראל לר"א לונין בירושלים ושם יראה אור ועל פי שנים יקום הדבר) והח' ר' זלמן שיחטיר (שעכטער כפי האשכנזים) אשר השוה בשבילי המכתבים מדף נ"ד עד נ"ט ועליהם תבא ברכה גם כן. ועוד אוסיף תודותי לאב של ביכלואונראפיא ספרי היהודים היה החכם הגדול כשמו בן תפארתו הח' ר' משה שטאינשנאידר (שטיינשניידער כפי האשכנזים) אשר ציין בשבילי כמה ספרים וכ"י בלה"ק אשר בהם נמצאו דברים על השבטים.

פה אוקספורד, ד' חנוכה בשנת תרמ"ט.

תחנוני בני ישראל

הן המה

י"ב סליחות קדמוניות על גזירות יעקב

אשר אסף מתוך מחזור כ"י

יצחק ברוך הלוי מפירארא

בשנת ה'תרמ"ל.

עם הערות וקצת הוספות

מאת

שזח"ה

בשנת ה'תרמ"ח.

אגרת הקדמה

לכבוד מעלת החכם השנון, החוקר האמיתי, אהוב לשמים
ולבריות, הנודע לתהלה בישראל כש"ת מוהר"ר
שלמה זלמן חיים הלברשטאם נ"י.

במהזור כ"י על קלף, כמנהג בני רומי, אשר הקדישו לבית כנסת האיטלקים של פירארא ביום י"א מרחשון שנת ר"ל, כמ"ד יעקב בן אליה מקאליי (Cagli), אחר סדר עשרה בטבת נמצא קובץ סדירות לאמרם ביום צום בצבור על כל צרה שלא תבא, כמו עצירת נשמים, רבוי נשמים, חלאים, לקיות המאורות, ושמדות ישראל. ואני בררתי שתי עשרה מן הסדירות, הן הנה דוקא שנכתבו על שמדות ישראל, והעתקתי אותן כהלכה בין בכתובת התיבות ובין בכתובת הנקודות, וסדרתי השורות על סדר א"ב ושמות מחבריהן, כי שמתי אות גדולה בראש שורה, כדי שתגלה מיד לעין הקורא צורת אלו הפיוטים. גם ציינתי כל המקומות אשר שלט בהם תער החוקר אשר חזר על כל הספר בשנת 1609, ונרד בעומק עד כי לרב אין הרושם ניכר, וכפי הצורך והראוי בעיניו נרד תיבה או שורה, בית או בתים, כי יפלא בליותו ולא יחמול. ובכל מקום שהרושם ניכר החזרתי המלות כתקונן. ועתה אשר סיימתי מלאכתי זאת הנני שולח אותה אליך, ואתה תשים עינך עליה, אולי יהיה לך דבר מה להוסיף משכלך, או ממה שנמצא בכתבי יד אשר ברשותך, כמי שעשית עמדי פעמים אחרות באהבה רבה וכנפש חפצה.

בעלי אלו הפיוטים הם ר' בנימין בן אברהם, ר' אברהם, ר' משה בר אברהם (ר' יהוא*), אשר הנכא שמם בפיוטים אחרים אצל פייטנים אחרים כמו מרדכי בר שבת, שמואל ברבי אברהם, יחיאל, שלמה, מרדכי בר בנימין, אליה בר שמעיה, מאיר בן משה, אמת, ישעיה בירבי מלי, אברהם בר יצחק, והמהברים האדה בלתי ספק הם איטלקים, וכבר קצתם נזכרו במבוא למחזור בני רומי לרשד"ל ד"ל ובאו בספרי חכמי הפיוטים.

והסדירות אשר העתקתי נכתבו על המינין והמסורות, על ספרי הקדש שננבנו, על האסורים והיושבים במצור, על האותות והסימנים הנגזרים על הצבור, ועל מחשטי שכבי, ונלמד מהם כמה צרות ותלאות עברו על ראש אבותינו זה

תחנוני בני ישראל

שש מאות או שבע מאות שנה: המינין היו מצירין לישראל והיו מבקשין לבלתי יעסקו עוד בתורה:

סוד הערימו על תלמוד תורתך ומדרשו
סופרים ומשנים להשבית וחקר סודם להחרישו. (ע' סליחה ד')

שת בלבו להפוך שרשי דת המעולים
דרישת משנה וסוד תלמוד בחשך להעלים
שני המאורות הגדולים. (סליחה ה')

המון העם בבלבולי הארצות קמים עליהם ובאים בבתי כנסיות ושמים ספרי
הקדש למרמס רגליהם, ובבתי הקברות ומוציאים המתים מקבריהם וסוחבים אותם
ברחובות ללעג ולבוזין:

רפוס ורמס תורת חסד בסחוב והשלך
עיני חשבו על קריעת תורתך בהיכלך
בתער הסופר והשלך. (סליחה ו')

מנף נבלתי בסחוב והשלך. —
ללעג וקלם שלחו יד לסחוב בחוצותם
הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם. (סליחה ז')

בזמן המלחמה והמצור פחד גדול נופל על היהודים מפני חמת המציק
המכביר ידו עליהם וממרר חייהם:

מלכי ארץ ורוזנים נתיצבו על כך מאמינים. (סליחה ח')

והמלכויות נוהרין שישימו סימנין על בגדיהם כדי להבחין בינם ובין שאר
התושבים ולתת אותם לקלון ולכלמה בעיני עמי הארצות.

גם כל מחשבותם להשניא זמנין ודתות
שמו אותותם אותות. (סליחה י')

והיתה כוונתי במלאכה זו להפיץ אור על המחברים, ועל מה שקרה לאבותינו
בימים חלפו למו, ותקותם ובטחונם ואמונתם בצור ישראל, אשר שפכו שיחם
לפניו בצום ובכי ותחנונים ובדברים המשברים לבו של אדם, ולהודיע ולהודיע
מה בין דורות הקרמונים לדור הזה שכמעט כל בני יעקב בכל הארצות לבטח
יושבים שלום ושקטים בחסד הבורא יתעלה אשר קיים בנו תמיד מה שאמר ע"י
משה ואף גם זאת בהיותם וגו'.

ואין להשתומם על דברי נקמה אשר נמצא בסליחות אלו, כי כן מדרך
טבעו של אדם השרוי בצער ושביה בצרה ושמומן, הנתון לחרפה ונידופים על
לא חסם עשה, רק מפני דבות ועלילות אויבים ושנאת צרים אכזרים להתרעם
ולתבוע עלבוננו, כ"ש אם לא יתנוהו השב רוחו, ויפרצוהו פרץ על פני פרץ בלי
המלה, ויבקשו להאבירו מן העולם הזה ולטרוד עצמותיו אשר נתו בארמיה! הלא

כבר צוה המקינן הנשנב בחמתו על בת ככל אשר עשתה מה שעשתה על בת יהודה אשרי שישלם לך, אשרי שיאחזו. וגם ירמיה הנביא כאשר לא יכול שאת חרפות חורפיו חנם הלא התרעם נגדם, ומי לנו כירמיה אוהב בני עמו בתכלית האהבה? וידוע כי כל דברי הנעלבים אינם אלא דברים בעלמא, כי כשים להם רוחה גם השנאה גם הקנאה כבר אברה, ולא יתנו לב להנקם מאויביהם. אשרינו כי נשתנו העתים, והשוישים האלה אינם אלא בומננו סיפור מעשים, וענינים לדברי הימים. וקראתי שם לאסיפה זו, תחנוני בני ישראל ל" על שם המקרא בירמיה נ' כ"א, לרמוז אל הענין הכלול בה. ועתה ארוני וידידי ראה גם ראה מה שכתבתי, ומה שהעתיקתי, והגידה לי אם כוונתי אל האמת, ואם ישרה העבודה אשר עבדתי

ושלום לכבודך ולכבוד תורתך כרצון מוקירך ואוהבך

יצחק ברוך הלוי.

פירארא, יום ער"ח סיון התרט"ל.

א"א: ואני לרגל המלאכה אשר לפני באתי ללקט אחרי האמרים ולהציג בצדם השינויים לפי נוסחת הכ"י באקספארד סימן 1058 וצינתי אותם באופן שהסגרתים בין שני חצאי עיגול. אכ"ר.

א.

סליחות על [.] המלשינים*] והמינין והמסורות¹).

א"ב בנימין בר אברהם סימן.

וְאֵל מִי מְקַדְּשִׁים אֶפְנֶה	אֱלֹהֵי מִי אֲנוּסָה לְעוֹרָה
מִתְנַפֵּל עָלַי וּמִתְאַנֶּה (מִתְנַכֵּל)	בְּעוֹר רִשָּׁע לְגִגְדִי
אֵל בִּצְרָה עָנָה	בְּדָ לְבַד אוֹבִיר שְׁמִיד
הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מִים עַד נַפְשִׁי.	

לְעוֹרֵר עָלַי קְנָאוֹתוֹ	נָכָה לֵב [עוֹל בְּלִיעֵל] ²
לְטָרֵף טָרֵף בְּחִמָּתוֹ	נָחֵם וְשָׂאנָה בְּקַפִּירִים
וּתְרַבּוּ הַרִיק שְׁפָתוֹ	דָּכַךְ לְשׁוֹנוֹ קִשְׁתּוֹ
וְנִגְעָה חֶרֶב עַד-הַנֶּפֶשׁ.	

אֶתְהִי אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית ³	הָעֵז אִישׁ רִשָּׁע
עַל־דַּת עֲבָרִית	יָעַן אֲשֶׁר שָׁם מְגֻמַת פָּגְיוֹ
יִבְזֶה אֱלֹהִים לְהַפֵּר בְּרִית	בְּיָמָיו אֱלֹהִים עֲשָׂהוּ
תֹּנֶת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ.	

וְנִאֵץ בְּלַעַג וְלִצְוֹן	וְקָרָא זֹאת אוֹיֵב חֶרֶף
דִּפְקִי עֵמֶךְ בְּלִחְצוֹן	מִשְׁדֵּךְ יָדוֹ אֶת־לִצְצִים
הַטָּרֵם תִּדְעֵה כִּי צֹאֵן	חֹשֶׁה־לִי כִי קָרָאתִיד

אֶדָם עֲשׂוֹךְ בְּדָם נֶפֶשׁ.

¹ כל התיבות האלו נגדרו אבל רישומן ניכר חוץ מאחת. ² נגדר.

³ עיין בספר עמודי העבודה ע' 51 ושם מביאו כי הוא „על המלשינים“ ועיין גם לויטראטורגנשיכטע להחכם צונץ עמוד 353 ועיין להלן סי' ד'. וגם נמצא אצלי בסליחות בכ"י סימן 142 ומשם הוספתי מה שחסר פה בין שני חצאי מרובע. שזח"ה.

טָרַף נַפְשׁוֹ בַּאֲפֹ
נִבְלָה יִדְבֹר לַעֲשׂוֹת חֲנָף
מִנָּפֶשׁ עַד בָּשָׂר לְבָלוֹת
וְלִדְבַר תַּעֲהָ וְעוֹלוֹת
אֵין חֲפִץ בְּבִסָּף וּסְגֻלוֹת
יַעֲגָה עֲזוֹת וַיֹּאמֶר

וְנָתַתִּי כָנִי בְנָפֶשׁ.

כָּל הַיּוֹם לֶחֶם וְלֶחֶצְנִי
בַּהֲנָקָם יִחַד עָלַי
מִיִּרְאָתְךָ לִבִּי לְהַפְרִיד
וְתִלְחֲצוּ (וּתְלַחֲשׁוּ) לְהַאֲבִיד שְׂרִיד
יִשְׁלִי וְאֵין מִתְרִיד
לְמַעַן כִּי בִאֲהֻלֵּיהֶם

בְּשִׁמְחַת כָּל-לֵב בְּשֹׂאט נַפְשׁ.

כְּנָנִי עַל-אֱלֹהִים
רִיבִי נַפְשִׁי כִּי יָרִיב
מַעַז צוּר יְשׁוּעָתִי
בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי
בְּקָרֵב צָרָה לְהַחֲיוֹתִי
נִשְׁבַּע לִי גַם-כִּי אֵלֶךְ

אֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ אֶת-הַנָּפֶשׁ.

כְּמוֹד לִבִּי בִישׁוּעָתְךָ
אֶתֵּן אָדָם תַּחַתְךָ וְלֹא-אֲמִים
אֹר יִשְׂרָאֵל קִדְשִׁי
הַבְּטַחְתָּנִי לְדַרְשִׁי
וְכָל-זֶמֶן לְקַחַת נַפְשִׁי
עַל-צִרְיָהּ הַשֵּׁב יָדְךָ

אֶסֶן וְהָיָה וְנָתַתָּ נַפְשׁ תַּחַת נַפְשִׁי.

פָּקֵד לְטוֹבָה עִם קְרוֹבְךָ
בְּבִרְיֹת אֲבוֹתֵיהֶם דְּבִקוּ
מֵאֵז כִּךְ גִּצְמוּ
וּמִמֶּךָ לֹא גִפְרוּ
צוּר חֲרָבָה כִּי תִשָּׁן
עַל-רַחֲמֶיךָ וַיֹּאבְדוּ

וְתִבּוֹא תִרֵב וְתִקַּח מֵהֶם נַפְשִׁי.

קִרְאֲתֶיךָ מִמַּעַמְקִים אֶל-תִּבְּוָהּ וְאֵל תִּשְׁמָעַן עֲנִיתִי
רָאָה עֵינִי וְסִלְצָנִי
רָצָה שְׂפָתִי בְּשָׁלוֹם פְּרִים
כִּי אֶתָּה תִּקְנִיתִי
וְחִלְצִי וְדָמִי בְּהַתְּעַנּוּתִי

כִּי הֵדָם הוּא הַנָּפֶשׁ.

שְׂאוֹן זָרִים (וּדִים) בְּגָדִים
הַחֲרָם תַּחֲרִימֶם בַּאֲפֹ
תִבְּנֶנּוּ בְּחָרֵב בְּצִיּוֹת
אֱלֹהִים רַב עֲלִילוֹת* (בכ"י עלילות)
לְפַלְטָה גְּדוּלָּה לְבַחֲמוֹת
נַפְשִׁנִּי בְּאַחֲבָתְךָ

לִבִּי יִשְׂרָאֵל כָּל נַפְשִׁי.

(*) כ"ה גם בכ"י שלי 142 כמו שתיקן יד"ג הרב ר' יצחק ברוך הלוי מנעמו.
שוח"ח.

תִּנְחֹמֶיךָ יִשְׁעִשְׁעוּ נַפְשִׁי כִּי לֹא יָשׁוּב רִיקָם
מֵאֵמֶר הַרְשׁוּם בִּקְתָב אֱמֶת וְכִי־אֵי הַצֶּדֶק בְּחֻקָּקָם
תִּשְׁמִיעַ לְצִיּוֹן מִלֶּבֶךְ יְבוֹא וְעֲמֹז נָקָם
וְהָיָה לָךְ לְמִשִּׁיב נֶפֶשׁ.

ב.

א"ב. אברהם חזק סימן*).

אֲנִי מִתְרַחֵץ כִּלְיָה קוֹצֵי בְרָמֶךְ
בְּגָדִים סָרְרִים שְׁלָחִים זְמוּרוֹת לְעֶמֶךְ
נִפְגֵּד בְּצָרִים מַעֲלָלִים שְׂאֲרִית עֶמֶךְ
דִּין בָּלִים שְׁפֹט עֲנִי נֶמֶךְ.
הַמִּפְיָךְ תֵּצֵא הֵיחָד בְּצִדִּיק בְּרִשְׁעָה
וְחֻלִּין הוּא לָךְ צִדִּיקָה לְהַרְשֵׁעַ
זֶר קָדָא לֹא מִבְּטָן פֶּשַׁע
חֲלָלִיָּה אֲנִי הַבְּבֹד וְעִינֵי הַשֶּׁעַ
טָמְאוּ שְׂפָתַי הָאֲבוֹת וְהַבְּנִים בְּחֻשִׁים
יָקָרִים לְגִבּוֹל וְנִקְבָּדִים לְזִלְזֹל מִתְלַחֲשִׁים
בְּאֶחָד גֶּעֶר וְחֻקֵּן טָף וְנָשִׁים
לִישׁוּד לְעֻקֹּץ כַּעֲקָרִים וְחַיִּים וְנִחְשִׁים.
מִה־תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
נִבְלִים בְּכַבּוֹתָם הַמְּזֻרוֹת וְגִירוֹת הַמְּנוּחָה
קִנְיָה הַתּוֹכָה נִהְיָ לְאֶבֶל בְּנוֹתָה
עֲנָתָה כִּיבוֹשׁ וּבַפְּסוֹק קְלוּחַ צְנוּרָה
פְּלִיאָתָה דַּעַת מִמֶּנִּי מֵאֵד נִשְׁבָּה
צִיָּקָה דְּמַעַה מִעֵינִי לֹא נִגְבָּה
קוֹצִים עֲשׂוֹת אֲשֶׁר גִּפְשִׁם עֲנָבָה

(*) עיין בעמודי העבודה עמוד 13 סי' 19 וצונץ בספרו הנ"ל עמוד 245 סי' 19 שהסליחה זאת המתחלת אנה מהרה כלה היא לר' אליהו בר שבעיה ונמצא בכ"י 69 מחזור רומי שלי והשלמתי החסרון בין שני חצאי מרובע.
א"א: הצדק עמהם כי כאשר ציינתי בדפוס ראשי השורות האחרונות נראה שם המחבר כפודש יוצא ככתרי האותיות ואין לי להאריך.
שוח"ח.

תחנוני בני ישראל

רְבִי הַתּוֹרָה סִיעָתָם לְאֶרֶץ נִרְגָּה
 שְׁמוֹ שָׁמַיִם וְעַל זֹאת חָרְבוּ שְׁעָרָיו
 תְּמִימִים לְמַשְׁחָן (כּוֹגְרִים)¹ כְּגוּרֵי אֶרְיוֹת גָּעֲרוּ
 אֲלֵיךְ כְּמַחֲזוֹ בָּשׂוּ חֲפָרוֹ הִנְדְּפוּ נִגְעָרוּ (נִגְעָרוּ)
 תּוֹדִים (יְהוּדִים) גָּבְהוּ גָבְרוּ גִתָּאֲמְרוּ גִגְרָשׁוּ נִסְתַּעְרוּ
 בְּרִיבָם עָמְדִי גִשְׁמָה לֹא גִשְׁאָרָה בִּי
 שְׁמַעִי הִמְיָתָם דְּמִיתִים (לְלִסְטָם)² מִזֵּן וְעָרְבִי
 חָמָם וְעָקְמִי קָרָאֲתִי בְּבֵית תַּפְלָה (תַּפְּלִיחִי) בְּקָרְבִּי
 (מִגּוֹרֵי לֹא חִסִּידִי)³ שְׁפָטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי.

ג.

א"ב. משה (*).

אֲזִיבִים קָמוּ עָלַי לֹא חָמָם בְּבָפִי
 בָּקָשׁוּ לְהַעֲגִישִׁי לְמַנְעַ חָקִי וְלַחֲסוֹר מִזֵּן טָפִי
 גְּמִלּוּנִי רַע וְלֹא טוֹב לְשִׁבְרִי גִפִּי
 דָּבָא גִאֲזִין [שְׁבוֹר זָרוּעַ כָּל צָרִי וְרוֹדֶפִי].

הַחֲרִיקוּ שֵׁן הַלְטִישׁוּ לְשׁוֹן בְּמַגִּית וְתָרַב תַּחָּה
 גִּלְמָדוֹ לְטָרְף־טָרְף אָדָם אָכְלוּ צָדָדוֹ (צִירָדוֹ) יַחֲדָה
 זָעוּ תִזְעוּ זָעוּ הִבְעִיתוּ הִרְגִּיזוּ בְּקוֹל חֲרָדָה
 תָּבְלוּ שִׁלְמָה עָרְמוֹ (עִיבֹ) מִלְּבוּשׁ לְגִלּוֹת מִסָּפֵר יְהוּדָה.

טָחְנוּ דָבָא עֲנִי הִצָּאן בְּרִיבָה רַחֲמִים קָמָה
 זָבַר עֵזֶן אֲבוֹתָם אֶל ה' וְחִטָּאת אָמַם אֶל־תַּמָּחִי
 קָמַעְשָׁה יְדִיהֶם מִן לָהֶם [בְּאִבְדָם עֲצִיבִידִי] לְשִׁמְחָה
 לְהַרְמָם חוֹמָה וְקָמוּשׁ סִרְפָּד דְּרָבֵר וְקוּץ מִלְצָמָחִי].

(*) עיין בעמודי העכודה ע' 18 סי' 20 וצונץ שם עמוד 245 כי גם הסליחה הזאת
 המתחלת אויבים קמו עלי הוא לרי אליהו בר שמעיה. נמצא גם בכ"י 69 שלי והשלמתי
 החסרון בין חצאי כרובע.
¹ נגד. ² נגד. ³ נגד. ⁴ נגד. ⁵ יזכר עון, וחטאת וזכר נגד והורשם ניכר
 [בכ"י 69 שלי וחטאתם. שוח"ה] (וכן בכ"י אקסמארד. אכ"ר.) ⁶ נגד. ⁷ נגד.

מֵאֵין יבוא עֲרִי עֵינִי נִשְׁאֲתִי אֶל־הַהָרִים
 נִטְוִי כַמַּעַט רִגְלִי לִשְׁלֹתֶם כָּאֵין שָׁכְנוּ אֲשִׁירִים
 קָרִי מִרַע יִרְאִי אֱלֹהִים אֲמוּנִים תְּמִימִים וְיִשְׁרִים
 קָטַו לִפְנֵי רָשָׁעִים מְלָאִים [ומלאים] נִחְשְׁבוּ לוֹ דְּבוּרִים¹.

עֲפֹר וְאֶפֶר בְּדֶרֶךְ מִדָּם הָיִיתִי לְכָל־מִנְגֹּל
 פֶּרַע חֹבֹת לֹא לִי מִמַּשְׁקֵן לְכָל־עֹל
 צֹק שְׁפוּךְ עֲלֵיהֶם אַחֵר קָלְלוֹת הָרַע עֵיבָל
 קָרוּנִי בְּדֶרֶךְ כַּפְלִישֶׁת וְצוּר וְעַמְלָק וְעַמּוֹן וְגִבְלִי.

רָאֵה בְּצִרוֹת עֲבָדֶיךָ נָקוּם נִקְמָתָם בִּיטָה בַּמִּכָּאֲבוּיָהֶם
 [שְׁבוּר צוּרְמוֹ קִלַּע קְמִימוֹ]² שִׁיתָה מוֹרָא לָהֶם
 תִּקְדַּשׁ קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ לְמַעַן בְּטָחֶיךָ תִּתְחַנֶּקֶה יְדֵיהֶם
 תּוֹכִים בֵּין לֹא עֲבָדֶיךָ לְכָד הַשְׁלִיכוּ יְהִיָּהֶם.

אֲלֹ יְהִי לְמוֹ מוֹשֵׁךְ חֶסֶד וְחֻנּוּן לִיתוּמִיהֶם
 בְּרָעַב לֹא יִפְדּוּ מִמוֹת³ וְלֹא יִלְבְּשׁוּ מַעֲרֻמֵּיהֶם
 [שׁוֹמְמִים עֵינֵיהֶם עֲמָמָם לֹא מָהֶם וְלֹא מִהֶמָּה]⁴
 חֹזֵק חֲסִידֶיךָ שְׁנוֹתָם בְּנְעִימִים לְבָלוֹת וּבְטוֹב יְמֵיהֶם.

ד.

[בכ"י 69 שלי כתיב בראשה: על היהודים המעוררים על התלמוד. שוח"ה].

א"ב גג"ר. בנימין סימן *).

אֲרֵאֲלִים צִעְקוּ חוֹצָה (חוּסָה) מִכָּה עַל־אוֹדוֹתֵינוּ
 אֶת־מְלָאכֵי שָׁלוֹם מִרִּבְּקִינָה לְבִבְיָתָנוּ
 בָּקוּם [נְגַל]¹ לְחַפֵּר בְּרִית צוּר עֲזָרָתָנוּ
 וְאִתָּה כָל־נַפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר סָפְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ.

¹ בכ"י דְּבָרִים [וכ"ה בכ"י שלי. שוח"ה]. (בכ"י אקספ: ומלאים נחשבו לא דברים).
² גג"ר. (בכ"י אקספארד: שדוד צורריך קלע קמיד). גג"ר. וקרוי ששם המחבר משה.
 (א"א. גם פה שגה הרואה כי כנראה שם המחבר כמעט יצא מראשי התיבות הכותרות).
³ * עיין בעמודי העבודה ע' 54 סי' 42 וצ"ל שם חוצה במקום חוסה ועיין צונץ ע'
 354 סי' 17. ולדעתי הוא לר' בנימין בר אברהם אחי בעל שבולי הלקט. גם נמצא בכ"י 69
 ורשטני עה"ג השנים והשלמתי גם החסרון.
 שוח"ה.

⁴ גג"ר. ונראה שהיה כתוב עֹל. (בכ"י אקספארד גם כן: נבל).

גְּבוּרֵיכֶם עָשִׂי דְּבָרוֹ אֲבוֹת הַנִּקְרָאִים
 גַּם אַתֶּם הִתְעוֹדְרוּ קָנִים וְגָדִי לְהִנָּאִים
 דְּבַרְתָּ חֲרַפְתָּ שְׂבָגִינוּ וְלַעַג וְקָלָם מְשֻׁנְאִים
 אֲבוֹתֵיכֶם אֵי-הֵם וְהַגְבִּיאִים.

הֲלֹא לָכֶם שְׂבִטֵי-יָהּ בְּעֲדוֹת קָנִים
 הִתְעוֹדְרָ וּבְכֹזֹת עַל-בְּגִידֵי הַנָּעִים (הַנָּדִים) מֵאֲוִים
 וְאַתֶּם מִחֲשִׁים אֵךְ הִמָּה בְּמַצּוֹלוֹת יָם
 וְלֹא נֹדַע מְקוֹמָם אִיִּם.

וְעָקוּ מִמָּה וְהִתְפַּלְשׁוּ בְּאֶפֶר רַעֵי הַמִּזְנוֹ
 (וְיִיד יְהִיר) מִחֲצָתָם וְרִצְצָתָם רֹאשׁ תַּנִּינוּ
 חֲלָף חֲרַפּוֹת אוֹיֵב חֲרָף בָּלַעַג לִישׁוֹנוֹ
 אֵיִה הַמַּעֲלָם מִיָּם אֶת-רַעְיָה צֹאנוּ.

טָף וְנָשִׁים לִזְאוֹת בְּצוּם וּבְכִי יָגִהוּ
 טָהַר עֲצֵם שְׂמִים וּבְכִי מְרוֹם יִבְהוּ
 יְעוֹדְרוּ מִלֵּאךְ הַבְּרִית בְּקִנְיָתוֹ יִשׁוּמוּ וְיִתְמָהוּ
 אֵיִה ה' אֱלֹהֵי אֱלֹהֵינוּ.

פָּלָה מִחֲפָתָהּ וְחָתָן מִחֲדָרוֹ בְּבִלְתִּי-מִזְנוּ
 כְּלִילִם יִשְׁלִיכוּ אֶרֶץ בָּשֶׁק וְאֶפֶר נִפְדּוּעִי
 לִזְאוֹת יִסְפְּדוּ וְיִלְלִילוּ מִפְּנֵי עֶקֶת שׁוֹמְנִי
 לֹא אָמְרוּ אֵיִה ה'.

מִה־תִּתְּנִי פִּגְמָה לְךָ תוֹרַת שֹׁפֵר
 מִעִילִי רִקְמַתְךָ הִתְפַּשְׁטִי וְהִצִּיעִי שֶׁק וְאֶפֶר
 גְּבָבֻדוֹת הַמְדָּבָר בְּךָ אִם יִהְיוּ לְחֹפֶר
 אֵיִה שֶׁקֶל אֵיִה סֶפֶר.

סוֹד תַּעֲרִימוּ עַל-פְּלִמּוֹד תּוֹרַתְךָ וּמִדְרָשׁוֹ
 סְפָרִים וּמִשְׁנֵים לְהַשְׁפִּית וְתִקֵּר סוֹדָם לְהַתְרִישׁוּ

(¹) נגדר, ונראה שהיה כתוב וְדָבָר, ואיכ חקריאה הנכונה היא: וְדָבָר מִחֲצָתָם וְרִצְצָתָם רֹאשׁ תַּנִּינוּ, רמז למשה אהרן ופריעה. [שיעור לכנון כי כ"ה בכ"י 69 שלי. שוח"ה]

תחנוני בני ישראל

עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֲלָכָה בְּשִׁמְעוֹ לַעֲגֹ בְּכִישׁוֹ
אִי־הָשֵׁם בְּקִרְבּוֹ אֶת־רוּחַ קִדְשׁוֹ.

בְּקוֹדֶר וּנְקוּם נָקָם בְּרִית קִנְאָת תּוֹרָתְךָ
פֶּה אֶל־פֶּה הוֹרִיתָה מֵאֵן דְּבִרְוֹתֶיךָ
צֹר יִשְׂרָאֵל עַד כִּתִּי תָשִׁיב עֲבָרְתְּךָ
וְאַיֶּה קִנְאָתְךָ וּנְבוֹרְתֶיךָ.

קָנָא תִּקְנָא עַל־תּוֹרָתְךָ הוֹרִיתָה מִשְׁמִיד
קִנְאָת חֲקָמִים וְתַלְמִידִים הַמְּבִיטִים תּוֹרָה לְעַמְּךָ
רָאָה ה' בְּן יִבְחוּ בִי מִתְקוֹמְמִיד
אֵיִם (אִיֶּה) אִיפֹה חֲבִמִיד¹

שִׁחַת רִשְׁתָּם טָמְנוּ יִלְכְּדוּ בָּהּ לְרִנָּעִים
שְׁלוֹם רָב לֹא־בִי תוֹרָתְךָ וְאֵין פְּגָעִים
תָּמוּזָה וְהַשְׁתּוֹמֵם עַל שֶׁכֶּר חֲטָאִים וּפִשְׁעִים
וְאַיֶּה אֶחָל מִשְׁבָּנוֹת רִשְׁעִים.

בְּרִית אֲמוּנִים (נְצוֹר)² חֲכוֹר חֲכָדִי גְעוּרִיהֶם
יִזְדַּע בְּגוֹיִם מַעֲתֵךְ בִּי אֶתָּה גּוֹאֲלֵיהֶם
נִחְלָתְךָ וְאַל³ (וְאֵל) תִּתֵּן לַחֲרֻפַּת עַמִּים וּמַחְגִּיהֶם
לִמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אִי־הָנָא אֱלֹהֵיהֶם.

ה.

[בכ"י 69 שלי כתוב בראשו: על היהודים המעוררים על התלמוד.]

א.יב. משה בר אברהם סימן *

אֲרִינֶךְ דְּמַעֲתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְלֹא אֶחֱשָׂה
מִפְּנֵי עֲקָת רִשְׁעִי וּמִפְּנֵי חֲמַת הַנִּשְׁפָּה

¹ הסופר השמים בסעות הפסוק, ונראה לי כי אין מקום כי אם לספוק הוה. והמשכיל
יבין. [אמנם גם בכ"י 69 שלי לא נמצא]. ² בכ"י נצור. ³ אל. שוח"ת.

* עיון עמודי העבודה ע' 202 סי' 2 וצונץ 357 סי' 2. ונמצא גם בכ"י שלי סי' 69
אשר ממנו השלמתי החסרון. שוח"ת.

תחנוני בני ישראל

בְּזִמְת אֹלֶתוֹ יַעַן לְהַבְחִיד נַעַם מִדְּרָשִׁי
דְּבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר צִנָּה ה' אֶת־מִשְׁחָה.

וְגַבֵּר יִהְיֶה וְסָבַל דּוֹרֵשׁ אֶן וּגְלוּלִים⁽¹⁾
לִשְׁת בְּלָבוֹ לְהַפּוֹךְ שְׂרָשֵׁי דַת הַמַּעֲלִים
וְרִישֵׁת מִשְׁנָה וְסוֹד תַּלְמוּד בַּחֲשָׁךְ לְהַעֲלִים
שְׁנֵי הַמְּאֹזְרוֹת הַגְּדוֹלִים.

הַבִּין רִשְׁת לִיד מַעְגַּל יִפֹּת פְּעָמִים
הַגִּיז וְסוֹדֵי תוֹשִׁיָה לְחַבֵּל בַּמְּצוֹל תְּהוֹמִים
וְלִכֵּן בְּנִחְלֵי מִים עַל־מִשְׁלַח מִים
עֵינֵי עֵינֵי יוֹרְדָה מִים.

זָכְרוּ זֹאת וְהִתְאֻשְׁשׁוּ עֲדִי⁽²⁾ דְּבִנְקִי קְהִלָּת
בְּצִוִּים וּבְכִי וּמִסְפֵּד לְשׂוֹאת לְמָרוֹם עֵינַי
חֶסֶן הַמִּשְׁלָה כֵּיֵן מִלַּתָּת לְאֵין
וּשְׁקֶרֶת וְלֹא מִיֵּין.

טָבוּ אֲהֵלֵי תוֹשִׁיָה לְתַמִּיד בָּה מְשֻׁנְגִים
רַפְּאוֹת לְחֶקֶם בְּנִפְת דְּבִשׁ וְחֵלֶב מְכוּנִים
זֶם עוֹל לְשׁוֹם בְּאֵין וְלְהַבְחִיד הַגִּיזִים
צָחוּ מִחֵלֶב אֲדָמוֹ עֵצִים מְפִינִים.

בְּפִטְיִשׁ יִפּוֹצֵץ סָלַע גְּמִשְׁלָה וְאִשׁ לְהַמּוֹנִי
אֵילָת אֲהָבִים וְעֵלָת חֵן לְהוֹנִיָה בְּשֻׁנְי
לְחֵץ נוֹאֵל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְשִׁבַּח סֵפֶר זִכְרוֹנִי
דְּבָרֵי מִצּוֹת ה'.

מִצְנִקֵי אֶרֶץ וְגִבְעוֹת עוֹלָם דְּרוּמֵי מִבְּעֵלָה
בְּתַחֲנוּן וּבְתַפְלָה בְּדָמוֹ פָּגִי שֶׁכֵּן מַעֲלָה
נֶאֱמַת קִדְאִיו לְהַקְשִׁיב וּלְפַתּוֹם אֲנִיו בְּחִמְלָה
לְשִׁמוּעַ אֶל־הַרְגָּה וְאֶל־הַתַּפְלָה.

⁽¹⁾ נגד. ⁽²⁾ [בכ"ו ש"ל: עם וכן הוא נכון].

תחנוני בני ישראל

סֹדֵד ה' לִירְאוֹ מִיָּמֵי קֶדֶם לְהִשְׁתַּעֲשֹׁעַ
 רָמָה⁽¹⁾ עֲרוֹת עַד הַיְסוֹד בְּפֶשַׁע
 עֲיָנָיו הָשַׁע וְאֲנִי הִכְבֵּד בְּלִי לְהַנְשֹׁעַ
 אֶל־תִּתֵּן ה' מִאֲנִי רָשָׁע.

פָּחַד וּפַחַת נִפַח פֶּקֶד עָלָיו לְהַעֲנִישׁוֹ
 הָשִׁב גְּמוּלָה חֲטָאתוֹ כִּצְאוֹ לִטְכַּח לְהַקְדִּישׁוֹ
 צִמַּת יְקוֹמוֹ וּמַחַה זָכְרוֹ בְּשִׂאָה לְהַרְעִישׁוֹ
 יָשׁוּב עִמָּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ.

קֹמָה ה' קִדְמָה פָּנָיו הִכְרִיעָהוּ לְהִתְנַדֵּד
 מִלֹּחֶץ מִתְנִים בִּקְצָפָךְ וּבִשְׂאוֹל אוֹתוֹ הוֹרֵד
 רָשָׁעוֹ פְּקוּדָ⁽²⁾ עָלָיו בְּפֶשַׁעָיו תִּמִּיד לְהִתְנַדֵּד
 (וְעַל קִדְקִדּוֹ חֲמִסּוֹ יִרְדֹּ) ⁽¹⁾

שָׁבַד זְרוּעַ רָשָׁע בְּחֲטָאוֹ לִזְבָּחָנוֹ
 חֲטָאת אִמּוֹ מְלִימַח וְעוֹן אֲבוֹתָיו לְהַזְכִּירָנוּ
 תִּמִּיד יָקוּ לְאוֹר וְהִנֵּה חֹשֶׁךְ יִשׁוּפְנוּ⁽²⁾
 לַעֲת עָרֵב וְהִנֵּה בִלְהָה בְּטָרָם בְּקָר אֵינְנוּ.

מִשְׁאֵל קִרְאִי לְשִׁמְךָ תִּמְלֵא אֶשְׁכַּל הַכֶּפֶר
 זֶרֶה אוֹיְבֶם כְּמִץ לִפְנֵי רוּחַ לְהַחֲסֹר
 שְׁעָה עֲתִירְתִּי אֶשְׁכַּל וְנִקִּים חַוּוֹת הַיְנֻדָּה בְּשִׁפּוֹר
 לְאַבְלֵי צִיּוֹן לְתֵת לָהֶם פֶּאֶר תַּחַת אֶפֶר.

הִגִּי בְּשַׁעֲשׂוֹנֵעַ דָּתְךָ מְשִׁיבֵי מַלְחָמָה שְׁעָרָה
 קָרָא לָהֶם שְׁגַת רְצוֹן וְעַת בְּשִׁדָּה
 חֲזִיוֹן גְּבִיאָךְ לָקִים כְּהַשְׁמַעְתָּ לָהֶם בְּהִדְרָה
 בִּי מִצִּיּוֹן תִּצְאָ תוֹרָה.

יָכַרְנוּ ה' בְּרִצּוֹן עֲמָךְ וּפְקִדְנוּ מִמַּעֲוִינִים
 וְאַמִּץ לִבֵּנוּ לְעִבְדֶּךָ שְׁכֶם אֶחָד בְּרִצְיוֹנִים

(1) [שם: רָשָׁע רָמָה. שו"ח"ת: (2) נגד.

קָרַב קִץ יְשׁוּעָה וְקִים מֵאִמֶּר חַיִּימוֹנִים
וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דְּמָעָה מֵעַל-קַל-פָּנִים.

ו.

על ספרי הקדש שננבנו.

אמ"ב גג"ד סימן (בנימן) (*).

אֲחִילָה קִירוֹת לְבִי בְּזָכְרִי אֶהְיֶה
אֵשׁ דָּת כְּתֻבָּתִי בְּזֵרוּעַ רַחֲמֶיךָ
בְּנֶסֶע הָאָרֶץ עֲדוֹת בְּרִית כְּתֻבָּיךָ
וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וְנִסְצֵנוּ אִיִּכֶיךָ.

גִּזְי מִקְרֹב גִּזְי לְקַחְתָּ בְּאוֹתוֹתֶיךָ
גִּלְוִי שְׂכִינָתְךָ הוֹפְעָתָּ עֲלֵיהֶם בְּהִרְרָתְךָ
דָּגוּל מִרְבֵּבָה שׁוֹבָה אֵלָי רַבְבוֹתֶיךָ
קוּמָה ה' לְמִנְיֹתֶיךָ.

הַעֲלִיתִי עַל לִבִּי וְאָזְכֹּר בְּהֶרֶץ (בחרץ)
הַסֵּק בְּחֵנִי בְּאֵשׁ נֶרָה לְהַפְרִיץ
וְעֵתָה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשְׁךָ עָלָה הַפָּרִץ
קוּמָה אֱלֹהִים שְׁפֹטָה הָאָרֶץ.

זֹאת אֲשִׁיב אֶל-לִבִּי בְּמַעֲבְרֶיךָ
זָרִי עַמִּי חַיִּים שְׂאוֹל בְּהוֹרִידְךָ⁽¹⁾
חֲרָפוֹת חוֹרְפֶיךָ הִלְאִיתוֹכִי בְּפִקְדֶיךָ
קוּמָה עֲזֹרָתָה לָנוּ וּפָדֵנוּ לְמַעַן מִסְרָךְ.

טָפְסָר הוֹקֵם עַל רֹאשׁ מַפְזִיךְ
טָעַן לְהַעֲלוֹת אֶת-אָרֶץ מִעֵדֶךָ

(* עיין עמודי העבודה עמוד 53 סימן 11 וצונץ עמוד 354 סימן 15 ולדעתי היא לר' בנימין בר אברהם אחי בעל השבולי לקם. עיין למעלה סי' א' וסי' ד'. גם נמצא בכ"י 69 שלי וממנו השלמתי החסרון. [שוח"ה].
(¹) בכ"י בהודיעך. [וכ"ה בכ"י 69 שוח"ה].

יָדוּ בְּשִׁלְחוֹ פָּרֵץ עֲנֵה בְּמִרְגִּיזָךְ⁽¹⁾
וַעֲתָה קוּמָה ה' אֱלֹהִים לְנוֹחֵד אֶתָּה נֶאֱרֹן עֲנֵד.

בְּשִׁרְזֹן מִתְחַלֵּד בְּאֵמֶת וְתָמִים לְעִבְדֶּךָ
כְּמַעַט קִצְפָּת בְּהִרְאוֹתוֹ סֶפֶר מִחֲמִידֶךָ
לְהַגִּם גִּם תוֹרָתְךָ לְעֵינֵי עֲבָדֶיךָ
קוּמָה ה' אֵל גִּשָּׂא יָרֵךְ.

מִזְקֶרֶת מְגִלַּת נְהִי הִחֲרָטָה בְּרָשִׁיוֹם
מִשְׁפָּטָה שְׁפָטָה וְהוֹסֶפֶת כְּהֶמָּה לְקִיוֹם
גִּם בְּרִית תוֹרָתְךָ לְגִקוֹם אִים
קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבָךְ זְכוּ חֲרָפְתְּךָ מִנִּי־נִקֵּל כְּלִי־הַיּוֹם.

סָבֵא בְּכָלִי בֵּית הָאֱלֹהִים לְעִנֹּשׁ
סִעֲרַת חֲמָה אִסְפָּת עָלָיו לְכַנֹּשׁ
עֲתָה הִלְא־תִפְקֹד מִחֲרָפֶיךָ לְאֹנוֹשׁ
קוּמָה ה' אֵל יַעֲז אֹנוֹשׁ.

פִּקְדֹת שׁוֹרֶפֶת עֲצָמוֹת מִלֶּךְ אֲדָמוֹנִי
פִּקֵּד הִלְא־תִפְקֹד לְתוֹרַת תַּחֲבִמוֹנִי
וְצִמְתָּם הַמִּיתָם בְּקִצְפֶּךָ⁽²⁾ וְתַחֲזוּ עֵינֵי⁽³⁾
(צִמְתָּ רַשְׁעִים בְּקִצְפֶּךָ)
קוּמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי.

קָרַע לְבִי (מִחֲרָף דִּתְדוֹ)⁽⁴⁾ בְּקִרְעָהוּ
קָלְזֵנוּ נִלְּה לְשֹׁבֵר עֹז וְרוֹעֵהוּ⁽⁵⁾
רָשַׁע כְּגִבָּה אָפוּ בְּקִנְיָהוּ
קוּמָה ה' קִדְמָה פָּנָיו בְּקִרְיָהוּ⁽⁶⁾

שְׂאוֹל יוֹרִיד שִׁלְחִי־יָד בְּכַתְּבִיו
שְׂמֹד יִשְׁמִידֵם נוֹרָא עַל סְבִיבִיו⁽⁷⁾
תִּלְבַּשְׁתָּ קָלְלָה יַעֲטֵם בְּזִרְנֵעַ וְהִבִּיו
יָקוֹם אֱלֹהִים יְפֻצּוּ אוֹיְבָיו.

⁽¹⁾ בכ"י בהרעיוך [וכ"ח בכ"י 69. שוח"ה]. ⁽²⁾ נגד ע"י החוקר. ⁽³⁾ הסופר טעה וכתב הניעחו תכריעהו, והשמים הפסוק, ונראה לי כי במקום הניעה צ"ל הכניעה, והפסוק הזה יבוא לסיום הבית. [בכ"י 69 שלי כתיב: הניעחו הכריעהו (וכן בכ"י אקספארד) ואח"כ גם הפסוק קומה וגו'. שוח"ה].

(שמוד ישמיד)
על כל סביביו

בַּאֲפֹךְ הַחֲרִימִם הָאֲשִׁימִם הַצְמִיתִם לַחֲבֵקָה
נָעַרְםָּ וְהִרְיָקִם מִיָּגִיעַם בְּלִי מַחֲסֵה
יָמֵיהֶם הַמַּעֲטָה וּמִתְנִיָּהֶם הַמַּעֲדָה לַשֶּׁסָּה
קוֹמָה יִי בַּאֲפֹךְ הַנִּשְׂאָה.

מָלָה פְּנִיָּהֶם קֶלֶךְ וּמַחָה יְקוּמָם
נָצַח תְּהִי אַחֲרֵיתָם לַהֲכָרִית שָׁמָּה
חֲטָאת אֲבוֹתָם לְזִכּוֹר (חֲזוֹר) וְעוֹן אֲמָם
עֵתָה אֲקוּם יֹאמַר יִי עֵתָה אֲרוּמָם.

זָכוֹר יִי לִבְנֵי אֲדוּם לַהֲעֵד
קוּמִי וְדוּשִׁי בֵּת צִיּוֹן לַהֲסַעַד
וִידַעוּ כִּי אֱלֹהִים בִּישְׂרָאֵל לַהֲתַעֲדָה
אֶתָּה תִּקּוּם תִּרְחַם צִיּוֹן כִּי עֵת לַחֲנֹנָה כִּי בֹא מוֹעֵדָה

ז.

א"ב משה בר אברהם חוק סימן *

אֲבוֹת עוֹלָם יִשְׁנִי מִכָּפֶל מַה־לָּכֶם
מִחֲשִׁים עַד עַתָּה קֶץ עַל־עוֹלָלֵיכֶם
בָּיְנוּ לְשִׂאת בְּעָדָם רָגָה וּתְפִלָּה בְּהִלּוּלָכֶם
הַמְּזַכֵּרִים אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לָכֶם.

נָשִׂי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁבָמִי קָהְלוּ
שָׁקְדוּ לַהֲתַפְּלֵל לְבָלוּ אֲמַר בְּבוֹד בְּהִיכְלוּ
דִּין תּוֹדְתוֹ לַתְּבוּעָה מִלְּמִצְרָיִם הַמִּתְקַוֶּם לְמוֹלֹד
וְאַל תִּתְּנוּ דָּמִי לוֹ.

(*) נגדו שני הכתובים האחרונים שהיה בהם בודאי שם בנימן. (א"א: אמת הוא כאשר ציינתים בדפוס לרמו את שם הפייסון).

(*) עיין עמודי העבודה עמוד 202 סי' 1 וזונץ 357 סי' 1. גם נמצא אצלי בכ"י 69 והשלמתי מסנן החסרון. שוח"ה.

(*) נגדו. ואולי היה כתוב מיד או מידם.

תחנוני בני ישראל

בְּלֹא מָאֵז רָעָה גֵּאֲמֵן הַשִּׁיב בְּעֵסִי
 הַמִּקְבֵּל מִיָּד לִיךְ שְׁנֵי לִוְחֹת מַעֲשִׂי
 וְאִיךְ עָתָה לִקְחוּהָ בְּטַפּוּהָ יַחַד מִבְּעֵסִי
 [הַיְדִים יְדֵי עֲשׂוֹי].

זֹאת הַתְּעֵדָה בְּיִשְׂרָאֵל מִנִּי קֶדֶם מַשְׁעֲשֻׁעָה
 בְּגִדֵי אֲלֻמְנוֹת לִבְשִׁי וְהַסִּירִי עֲדֵי שַׁעֲשׂוּעָה
 חֲנֻנִי לְקוֹנֵךְ וְאֵל תַּתֵּנִי פִּנּוּת לְהַמְנִיעָה
 קוֹלֶךְ מִבְּדִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה.

טָפְסִרִי רוּם מִשְׁרָתִי אֵל נוֹרָא וְעֲלִיּוֹן
 רָגַשׁ שׁוֹעָה הַשְׁמִיעֵנִי לִפְנֵי חַתָּת תְּבַעֲיוֹן
 וְהִירִים חֲטָפוֹ תוֹרָתוֹ וְדַשֵּׁן עֲשֻׁנִים יִרְדּוּ
 מִלְּאֲבִי שְׁלוֹם מִרְיָבָיו.

כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִתְאַסְפוּ יַחַד בְּגִרְיוֹת
 אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לִקְרֹא עֲצָרָה וְלִשְׁקוֹד מִזֻּחוֹת
 לִוְחֵיךְ יַעֲן גִּבּוֹר מִחֲמַד עֵינֵינוּ לְהַבְזוֹת
 וְנִצּוּקָהּ וְנִבְקָשָׁה מֵאֱלֹהֵינוּ עַל-זֹאת.

מִהֲחֶמֶן בְּתִיִּים לִיָּתֵר פְּלִיטָה הַנִּשְׁאָרָה
 בְּאֵין חֲוֹן וְנִבְיָא וְאֵין זִכָּה וְכִפְרָה
 נִוְסְדוּ יַחַד וְרִים לְשִׁלּוֹם יָדָם בְּעֶבְרָה
 לְקוֹחַ אֶת-סֶפֶר הַתּוֹרָה.

סוֹד מִחֲשָׁבוֹת רָשָׁע יַעֲצוּ עִבְרֵי לַמֶּלֶךְ
 רָפוּס וְרִמּוּס תּוֹרַת חֶסֶד בְּסֻחוֹב וְהַשְׁלָךְ
 עֵינֵי חֲשָׁכִי עַל קְרִיעַת תּוֹרָתִי בְּהִיבֶלֶךְ
 בְּתַעֲרַר הַסֶּפֶר וְהַשְׁלָךְ.

שְׁחַדּוֹ בְּצִיּוֹן חֲמָאִים מִפְּנֵי פֶחַד ה'

הַגֵּת הַרְאוֹת כַּח מְשַׁלְתּוֹ לְדוֹן דִּינִי

תחנוני בני ישראל

צַעֲקָתִי קָשׁוּב לְקוֹם נִקְמַת תִּזְרָחֶךָ לְעֵינִי
נִעְמָה יִגְדֹּל־נָא כֹחַ ה'.

קוֹמָה ה' רִיבָה רִיבֶךָ מֵאֲזִיכֶיךָ כָּל־הֵם
מִתְגִּיחֵם מִמִּיד הַמַּעַד וּמֵלֵא קֶלֶחַן פְּגִיחֵם
לְשֹׁפֵם בְּאֵשׁ חֲרוֹנֶךָ וּבְרוּחַ סוּפָתְךָ תִּבְהִילֵם
תַּחַן לָהֶם מִגִּנְת־לֵב תִּפְּלֹתְךָ לָהֶם.

שִׁבְרֵם כּוֹס חֲמָתְךָ וְתַגֵּם לְמִשְׁשָׁה וּבְזוֹת
חָרֵב נִקְמַת נָקָם בְּרִית לַהֲזוֹת
תִּסְפָּאֲרֵת בְּבוֹדְךָ לַמַּעַן יִדְעוּ הַכָּל בְּמַחְזוֹת
כִּי יָד ה' עֲשֵׂתָה זֹאת.

מָהֵר לְשֵׁלֶם גְּמוּלָם בְּרֹאשָׁם וְעֵינֵינוּ יִשׁוּרוּן
וְרֹעֶךָ הַגְּדוֹלָה לְחִשּׁוּף לְעֵץ חַבְצֶלֶת הַשְּׂרוּן
שִׁבְחֶךָ אֲנִי וְתָנוּ הַכָּל וְיַעֲדוּ בְּבִשְׂרוֹן
אֵין בָּאֵל יִשְׂרוּן.

הָשֵׁב שְׁבוֹת עַמְּךָ וּבְגָה מִקֹּדֶשׁ אֲרִיאֵל
בְּיָמִים גַּעַם דָּבָרְךָ וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל
תִּזְקַן וְאַמִּיץ תִּרְאִינוּ נִקְמָתְךָ בְּצֹר גּוֹאֵל
וְיָדְעוּ כִּי אַתָּה אֱלֹהִים בִּישְׂרָאֵל.
(אל מלך).

ח.

על האסורים והיושבים במצור.

א"ב. משה סימן *

אֲחֵינוּ יִשְׂרָאֵל הַסְּעוּרִים
בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק סְגוּרִים

(*) עיין צוּנֶץ עמוד 407 ושם מביא כי המחבר הוא שמואל. (א"א: וכן נראה מראשי
התיבות בשורות האחרונות אשר ציינתיים בדפוס ע"י סימן * כזה) והנה סליחה זאת נמצאה גם
אצלי בכ"י כמו למעלה סי' א' ולמטה סי' י"א ועל ידו השלמתי פת תחפרון במאמר מסגרי בין
שני חצאי מרובע. שוח"ה.

תחנוני בני ישראל

נָעֲתָם תַּעֲלֶה לְמִשְׁפִּיל וְיָמְרִים
[רוחקיהם וסובביהם]⁽¹⁾ יָפְלוּ בְּמַקְמוֹרִים.

הִנָּפְרָע לְיִשְׂרָאֵל מִבְּל־צָרִיהֶם
וּמִצִּילָם מִיַּד שֹׁמְיָהֶם
וְרוֹכַב יִזְרַב חֹנִים עֲלֵיהֶם
חֲרוֹן אַפּוֹ יִשְׁלַח בָּהֶם⁽²⁾.

טוֹב לִבֶּשׁ גִּקְמָה⁽³⁾
זֶה צָבָאוֹת מִפְּקֹד צָבָא מִלְחָמָה
כָּלָה שֹׁטֵם וּבִדְהָאָמָה
לִבָּל יִמְשְׁלוּ לִבְנ־תַּמִּימָה⁽⁴⁾.

מְלָכֵי אֶרֶץ וְחוֹנִים
נִתְּנָצְבוּ עַל־בֶּדֶךְ מְאֻמִּינִים
שֶׁרִידֶיךָ עֲלֶיךָ גִּשְׁעִנִּים
עֲבוֹר כִּי אַתָּה שָׁמַע אֶל־אֲבִיוֹנִים.

פִּקְדֶיךָ בַּצָּרָה
צָנָה יִשְׁוּעָתָם מִהֲרָה
קָרַב חֲסִדְךָ וְהוֹצִיאָם לְאוֹרָה
רְחוּקָה יִמְצְאוּ מִתּוֹךְ צָרָה.

שְׁתִּילֵי שְׁלֵשֶׁת הַגְּדוֹלִים
שָׁמַךְ מִיַּחֲדִים וּמִהֲלָלִים
תִּפְדֶּם מִיַּד [עֲרָלִים]⁽⁵⁾
מִגְּלוֹת וּמִשְׁבִּי וּמֵאֲבִירֹת [הוֹלָלִים]⁽⁶⁾.

שָׁמְרִים הִפְקֹד לָהֶם מִקְרוֹמִים
כִּלְאָכֵי שְׁלוֹם וּמִלְאָכֵי גְחוּמִים
וְהוֹצִיאָם מִמִּסְגַּר הַיּוֹת לֶךְ מְרוֹמָמִים
אֶל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־בִּסְטָא רַחֲמִים.

(1) נגדו. (2) [בכ"י שלי. טוב לובש. (3) [בכ"י שלי: בכן תמימה. ובכ"י 69: לבן.]

ט.

א"ב (*).

אֶסְפוּ אֲבוֹת וּבָנִים
בָּצוּם וּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים
גִּעְשִׁים וְרָגִזִים מִחֲמוּנִים
דָּאִים וְעֵלִים עֲלֵינוּ בְּעֲגֻנִים.

הוֹרִיתָה צָרָה לְהַעֲמִיד לָעַם
וְרָאָה חֶרֶב בָּאָה בְּזַעַם
זָעוֹק וְתַקַּע לְהַזְחִיר לָעַם
חֶרֶב פָּרֶת־בּוֹא וְתִשְׁחִית וְתִזְעַם.

טִיסַת חֶרֶב הַיּוֹנָה
יְדִידִיד רֵאִים שְׁנוּנָה
כָּלֶם בְּרָעִים לִפְנֵיךְ בְּתַחֲנָה
לִגְזוֹד לְהַשִּׁיב חֶרֶב אֶל נִדְנָה.

מִתְנַחֵם עַל־הִרְעָה שְׁמֵךְ
נָא הִנָּחֵם עַל־הִרְעָה לַעֲמֵךְ
שִׁיחֵם קֶשֶׁב מִמְרוֹמֶיךָ
עַל אוֹיְבֶיךָ [אוֹיְבֵיהֶם] תִּשְׁפֹּךְ זַעֲמֶךָ.

פָּדָה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל
צָוָה יִשְׁעֵתְנוּ הָאֵל
וְקֶצֶץ וּשְׂכוֹר זִרְעֵי יִשְׁמַעֲלָיו
יְחַוֵּמֶיךָ רַחֵם וְחַיֵּשׁ לָמוּ גֵאֵל.

וּשְׁפָטֵינוּ מֵאֲנָשֵׁי דְמִים
תִּנְקוּם נִקְמַתְנוּ מִמֵּתִיּוֹמִים^(*)

(*) עיין צונץ עמוד 408 סימן 18 ושם הוא מכי"ב כי שם המחבר היה שמואל (א"א): וכן ציינתי בדפוס את שם הפייטן כי בכ"י 69 אשר בעת לפני כתיב שמו"ר מלא בשורה הקודמת לאחרונה). גם נמצא בכ"י 69 שלי וסמנו השלמתי החסרון. שוח"ה.
⁽¹⁾ נגד.

תחנוני בני ישראל

שָׁמֹר וּשְׁמֹרֶ [בְּתוֹחִי לְךָ לְעוֹלָמִים
אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים.

י.

א"ב. יהוא חזק סימן *).

אֲמוּנִי עֲתִים אֲסֹס	בְּטֹלוֹ בְּעָלֵי מַעֲשִׂים
גִּדְרִי גִדְרֵ נְעוּוֹ	דוּחוֹ עוֹמְרִי בְּפִרְץ
הַעֲמִידִים בְּעֶלְבֹן צָבוּר	וְצָרְכִי קָהֵל מִתְקַנִּים
וְעָקִים לְךָ אֲדוֹן	מִמֶּתֶד אֵל מִשְׁפָּכִים
טִדְדוֹ פִּתְחֵי יָד	יְדֵי עֲנִי מִחוּזִקִים
כְּנָסִים גְּרִים וְדָלִים	לְרַעֲבִים מֵאֲבִילִים וּמִפְרָנִים
מָשׁוּ וְנָחוּ וְאִיָּם	נִשְׁאָרְנוּ לְבוּשִׁי וְלִבְלִמָּה
סָגַרְנוּ וְנִמְכַּרְנוּ לְאֲדָנִים	עָנִינוּ וְהִמְרִינוּ חֲיִינוּ
פָּעַרְנוּ עָלֵינוּ פִּיהֶם	צָרוֹת מִצָּרוֹת הִצָּרוּנוּ
קָצַנּוּ בְּחַיִּים מִפְּגִיחָם	רִוַּחְנוּ קִצְרָה לְצֵאת
שִׁחַרְנוּ לִימִין לְעוֹרָה	תִּרְנוּ לְחִלּוֹתֶךָ בְּתַעֲנִית
יְהִי עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ	הַשְׁתַּתַּף עִמָּנוּ בְּצָרוֹתֵינוּ
וְאַל תִּגְעַלְנוּ בְּתַעֲנִיתֵנוּ	אֲזוֹן בְּאַקְתָּנוּ וּשְׁעֵנוּ
חֹשֶׁה לְעוֹרָתֵנוּ אֲדוֹן	זְכוּר מִסְּדִיד הָרָאשׁוֹנִים
קָרַב לָנוּ נְאוּלָה	כִּי אֵין לָנוּ גָּאֹל וּמוֹשִׁיעַ אֶלָּא אַתָּה.

יא.

על האותות והסימנים הנגזרים על הצבור.

א"ב. בנימן סימן **).

אֲתוֹתֵינוּ לֹא־רֵאִינוּ וְאֵין יוֹדַע לַעֲתוֹת
בְּגֵד בְּגָדִים בְּגָדוֹ אֵשׁ קִנְאָתָם לַחֲתוֹת

(*) עיין צונץ עמוד 370. ולדעתו חתום המחבר יואל חזק (א"א: וכן ציינתי בדפוס ע"י סימן "כזה והמנוח ז"ל רצה לנקד תיבות זה קשתתף ואל און בשורות). גם בכ"י 69. שוח"ת. (1) נגד. (2) אולי צ"ל לְבִשְׁתָּ. (3) כן הוא בכתב יד. וז"ל שצ"ל עָנִי וְיִמְרָרוּ חֲיֵינוּ או וְהִמְרָרוּ. [בכ"י 69 והמרו].

(**) עיין עמודי העבודה ע' 53 סי' 18 וצונץ 355 סי' 34. ולדעתם הוא קרוב כי היא גם כן לרי בנימין בר אברהם אחי בעל תשח"ל. וגם הסליחה הזאת נמצאת אצלי בכ"י כמו סי' א' וסי' ח'. וממנו השלמתי גם פה החסרון בשני חצאי מרובעים גם נמצא בכ"י 69 שלי. שוח"ת.

גַּם כָּל־מַחֲשָׁבוֹתֶם לְהִשָּׁנָא וּמִגִּין וְדַתּוֹת
שְׁמוֹ אוֹתָתֶם אֹתוֹת.

דְּמִיתִיחֶם שׁוֹנוֹת וּמִשְׁתַּנּוֹת וּמִסְפָּחֶם אֲנִי חַתִּים
הִנֵּסְכֶם יַחַד עָלַי יַעֲרִימוּ סוּד נְחוּרֹתִים
וְאַיִה קִנְאָתְךָ וּגְבוּרַתְךָ הָעִירוֹת רַבּוֹת עִתִּים
בְּזוֹרֵעַ נְטִיחָה וּבְמוֹרָא גְדוֹל וּבְאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים.

וְקִרְוֹאת אוֹיֵב בְּכָל־מוֹצָא וּמְבוֹא
חֶרֶף בְּנֶאֱמָה נִבַּח עִם קֹדֶשְׁךָ לְהַלְעִיבוּ
טוֹעֵן אֵיחָה אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט יָרִיב רִיבוּ
שִׁיתִי אֹתָתִי אֱלֹהֵי בְקָרְבוּ.

יוֹם יוֹם יִבְתְּבוּ עָמָל וְעָלִי יִתְמַרְמְרוּ
בְּבוֹדֵי מַעֲלִי הַקְּשִׁיטוּ וְאָדָר שְׁלֵמוֹתִי הַמִּירוּ
לְבִשְׁתִּי תַכְרֹזוֹת מִסְפָּחֶם וְאִירָא כִּי יֹאמְרוּ
הֲלֹא שְׂאֵלְתֶם עֲבָרֵי דָכָךְ וְאַתֶּם לֹא־תִגְבְּרוּ.

כְּמִי תַעֲשֶׂה בְּרָדְפִי מִשְׁפָּט אֵילֹת מַחֲלָל
נָקָם תִּלְבֹּשׁ וְקִנְאָה תַעֲטֶה וְהוֹדֵם לַחֲלָלוֹי
(וּמְגִלּוֹי) עֲצָתָם וּמַחֲשָׁבוֹתָם) וּבְעִלְיוֹתָם לְמוֹ עוֹלָל
מִפֶּר אֹתוֹת בְּדִים וְקִסְמִים יְהוֹלֵל.

עוֹרֵר יִשְׁעֶךָ לְעִמְךָ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִשְׁנָאוֹ
כֵּן יֹאמֶר אוֹיֵב יְכוּלְתִּי וְיִתְפָּאֵר בְּהִתְנַשְּׂאוֹ
צִירוֹ אֵיחָה הַשֵּׁם בְּקָרְבוּ שֵׁם מוֹרָאוֹ
אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת אוֹתוֹ בְּל־מִצָּאוֹ.

קָצִים וּזְמָנִים עָבְרוּ וּנְפָשֵׁי כְלָתָה לַתְּשׁוּעָתְךָ
רִיבִי לְמִתִּי תִרִיב וְתִפְרַע בְּעַם עֲבָרְתְּךָ
לְשֹׂאן זָרִים תִּכְנֹעַ בְּמֵאֹז נִזְרָאוֹת בְּעִשׂוֹתְךָ
בִּיִירָאוֹ יִשְׁבִּי קִצּוֹת מְאוֹתֶיךָ.

(¹) נגדר. [בכ"י 69 נזרם לחלל. שוח"ה. (וכן בכ"י אקספארד)]. (²) נגדר.

תחנוני בני ישראל

תִּלְבִּישׁ בִּשְׁתׁ וּבְלֶמָּה קָל־וּבְעִלִי מִדְּנִי⁽¹⁾
 בְּנָדִי יִשַׁע וּמַעִיל צִדְקָה לַעֲטוֹף אֲמוּנִי
 נֹנֵשׁ יִבְוֹשׁוּ בַּעֲשׂוֹתָךְ עָמִי לַנֶּגֶד מוֹנִי
 אוֹת בִּי אֲעֲלֶה בֵּית־הָ.

יָעֻטוּ חֲרָפָה וּבְלֶמָּה נְהַמְגִּדִּילִים לַחֲרַפְנִי⁽²⁾
 מִדְּחַבַּת נֹנֵשׁ בִּי תִשָּׁבֵית וְתִשׁוּב לְרַחֲמֵי
 נֶאֱדָרִי חֲשׂוֹף זֶרַע קִדְשְׁךָ בְּאֶשֶׁר הוֹסַלְתִּי
 עֲשֵׂה עָמִי אוֹת לְטוֹכָה וְיֵרְאוּ שְׂנְאֵי וַיִּבְשׁוּ
 בִּי־אַתָּה ה' עֲזַרְתִּי וְנִחַמְתִּי.
 (אל מלך.)

יב.

על מחטמי שכבי.

א"ב. בנימן חזק סימן *

אֲוִי־הָלִי בִּי־נָתַתִּי מִשָּׁךְ אֶהְלִי קֶדֶר וְנִעַתָם
 בֵּין אֲרִיזוֹת וּפְרִיצֵי חַיּוֹת הַחֲזָקִים מִתְּלַעְוֹתָם
 גִּזְאִים הַקָּמָאִים עַל־שְׁמֵרֵיהֶם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם
 הַשִּׁבְכִּים עַל־מִטּוֹת שֵׁן וּפְרָחִים עַל־עֲרֻשָּׂתָם.

רָחַה הַרְחַמִּי וְאֵין דָּרֵשׁ בְּנֵד עָמִי הָאֲרָצוֹת
 הָיִיתִי חֲרַפְתָּ מִשָּׁל בְּגוֹזִים שְׁמִמּוֹת נְחַרְצוֹת
 וְתִשְׁתַּפֵּךְ לָאָרֶץ מִרְרָתִי בְּהַשְׁתַּפֵּךְ לְקִלּוֹן וּשְׁמִצּוֹת
 אֲבִי־קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ קָל־חוּצוֹת.

וְאֵב עֲרֻכּוֹת שִׁדְרָנִי וְעוֹזֵר עָלִי חֲנִיתוֹ
 חֲצִיּוֹ וּקְשָׁתוֹתָיו דְּרוּכּוֹת בְּאִפּוֹ וְחִמָּתוֹ
 טָנַף גְּבֻלָּתִי בְּסָחוּב וְהִשְׁלַךְ אֶד פְּגָרִי גְבֻלָּתוֹ
 בָּלָם שִׁבְכוֹ בְּכָבוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ.

(1) נגד. (* נגד. [בכ"י 69: המגדיל עלי לחרפני. שוח"ה].

(*) עיין עמודי העבודה עמוד 53 סי' 12 וצינץ עמוד 354 סי' 16. ונמצא גם בכ"י 69 שלי אשר השלמתי ממנו החסרון. לבר בשורה אחת הנגד גם אצלי. שוח"ה. (א"מ: ואני השלמתי מכ"י אקספארד).

וְדַעְנוּ ה' כִּי צָדֵק מִשְׁפָּטֶיךָ עַל אֲמָתְךָ
כִּלְהָ בַחֲמָה צָרְרִי עִמָּךְ וַיִּתְּמוּ בַחֲטָאתָם
לְלַעַג וְקָלָם שֶׁלֹּח־יָד לְסַחֵב בַּחוּצוֹתָם
הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם.

מִתִּי מִחֲשָׁף וְרֹנֵעַד לְבַקֵּשׁ שְׂאֵרֵי הַנִּדְחָה
נִדְחִי עִמָּךְ אֲשֶׁר הִדְחָתָם בַּחֲטָאתָם וְאֵין מְנוּחָה
קָפוּ תָמוּ בְּיַד־אֲוִיבֵיהֶם גָּחַשְׁבוּ כְּצֹאֵן טִבְחָה
וְתָהִי נִבְלָתָם בַּסּוּחָה.

עֲצֻמוֹת מֶלֶךְ אֲדָוָה שֶׁכָּפוּ הַלֹּא־פִקְדָּתְךָ לְנִקְמוֹ
[פְּקוּדָ] עֲצֻמוֹת עֲבָדֶיךָ [הַמוֹצֵאִים מִקְּבֻרוֹתָם] יוֹם בְּיוֹמוֹ
[צוּרִים הַצְרִים הַשֶּׁב פֶּעַל אֶל חֵיקָם לְשִׁלּוֹ
לְכֵן פִּקְדָּת וְתַשְׁמִיד וְתֹאכֵד כָּל זָכָר לְמוֹת]

קוֹמָה ה' בְּאַפָּךְ הִנָּשָׂא בַעֲבֻרוֹת צוּרֵרִי וְנֹאֲוֹתָם
רָגַשׁ צָבָאָם תִּכְרִית וְתִמְחָה מִדּוֹר אַחֵר שְׁמוֹתָם
שֵׁם וּשְׂאֵרֵי תַמָּן לְעִמָּךְ וְעוֹד בְּתַיִם חֵיתָם
יָבוֹא שְׁלוֹם יִנְחֹו עַל מִשְׁכְּבוֹתָם.

תָּן ה' מִה־תַּמָּן אַחֲרֵי וְקָלוֹן וּשְׁמֹמֹן
בְּשִׁטָּף מִבָּה לְשִׁטָּף צָרִים מִתִּי² עִמָּךְ יַעֲרִימוֹן
נִפְשוֹת חֲסִידֶיךָ עַל־רֹב שְׁלוֹם וְשִׁקֵּט יִגְעֲמוֹן
יִחִיו מִתִּיד נִבְלָתִי יְקוּמוֹן.

[יִסַּח ה' בֵּית גֵּאִים מִתְּקוּמָמִים] [הַמִּשְׁחִיתִים
מִקָּמָן וְעַד גְּדוֹל טָף וְנָשִׁים כָּל עִיר מִתִּים]¹
נִכְרַד שְׁמוֹ הַגָּמֵל טוֹבוֹת וְשִׁטָּט אֲמָתִים
אֲשֶׁר לֹא עָזַב חֲסִדוֹ אֶת־הַתִּיִּים וְאֶת־הַמִּתִּים.

חֲסִידֶיךָ הַרְבִּים זָכוֹר וְלֹא כִמְעָשָׂה הַשָּׂאֵל
וְזִלְתָּךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ כִּי אֵין (עִיר) גֹּאֵל

¹ בכל אלו המקומות נגזר ע"י החוקר. ² בכ"י 69: מחו.

קָנִיָא וְנָקַם לְשִׁמְךָ מִן כְּבוֹד [והכרת צר נואל!]

וַיִּדְעוּ כִּי אַתָּה אֱלֹהִים בִּישְׂרָאֵל.

(כל הסליחות הנ"ל נמצאו גם אצלי בכתב יד 69 שלי. שוח"ה)

א"א: על הסליחות והקינות האלה במספר י"ב אשר הצבתי אותן ברפוס בשם ידידי החכם ר' שוח"ה ראיתי להוסיף עוד שלש אחרות אשר העתקתי מכ"י אקספארד הנ"ל, כי גם מאלה בת קול יוצאת ומכרות על הנזירות והמאורעות בעיר רומא. ואלה הן:

קינה יג. מתחלת אבות עולם אמת אולם, על שריפת ספרי התלמוד, אשר כבר הרפסתי במאנאצין שלי שנה ב' עמוד 17 מכ"י אחר אשר בקאזאנאסא ברומא, היא מיוסדת על פי א"ב ואח"כ חתום בנימן בר אברהם העניו חזק. והוא הפייטן אשר לו שייכים גם התחנונים למעלה סימן א' ד' ו' י"א וי"ב. השינויים אשר הסגנתי הם מכ"י שוח"ה אחרי הרפסתי את הקינה ע"פ נוסחת הכ"י באקספארד. קינה יד. העתקה מכ"י אקספארד היא לר' יחיאל על שריפת התורה. ולפי עדות חכם צונץ בספרו ליטעראטורג. עמוד 351 הוא ר' יחיאל בר יקותיאל אשר קונן כי שריפת אש היתה בבהכ"נ ברומא ביום י"ז אלול שנת 1268 ונשרפו אחד ועשרים ס"ת כאשר כתב בחרו המתחיל "זוכרי תעודה". קינה מז. על שריפת הקדוש ר' אליה העתקתי מכ"י מערצבאכער במינכען נוס' 86 ברשימה נקראת "אהל אברהם" וצריך לתקן שם הפסוק בשם של ר' אליה ובזמנו אחרי שבררתי היטב בכ"י מה שנכתב למעלה כראשית הקינה בכתיבה דקה מן הדקה. הקינה היא נרשמת גם ע"י החכם צונץ בספרו "זינאנא, סאעויע" ע' 34 ושם העתיק מתוכה איזה חרוזים לליא וכתב ששמו היה ר' אליה בר שמואל והוא נשרף על קדוש השם לפי הכ"י 804 דע ראססי ביום כ' תמוז (1. יולי 1298) ולפי הכ"י של וואטיקאנא ב' תמוז תת"ט. והנה מה שנוגע אל הכ"י בואטיקאנא ודאי שאב צונץ את דבריו מספרו של אססימאני ואין לי כעת מקום לברר את דברי האססימאני אשר כנודע רובם הם בלי הגהה ובחינה מיושרת. אך אחרי ראיתי את הכ"י דע ראססי אוכל להעתיק מה שכתב שם וז"ל: תוכיתה על סטירת הצדיק והקדוש ר' אליה בר שמואל נכתו"א*) ביום שבת כי בתמוז בשנת אלף ומאתים ושלשים לחרבן הבית שבכ"א**) עכ"ל. והנה השנה הזאת נזכרת גם בקינה האחרונה אשר נדפסה עמוד 33. והחכם ר"ל בהן***) בעיר רעס כתב לי בענין זה וז"ל:

"עדות ברורה ששנת אלף ומאתים ושלשים לחרבן הבית היא שנת ה'א ניח (1298) כי נמצאה פעמים בסדר הדורות דפוס ווארשווא (1883)

(*) ר"ת נפסו בסוב חלין וזרעו יורש ארץ.

(**) ר"ת שיבנה במהרה בימינו אמן.

(***) הוא אשר חבר חשבון הלוחות בשם "מפתח לקבוע עתים". ונוכל לומר עליו שהוא

טבני יששכר יודעי בינה לעתים.

דף קי"ג וז"ל: ר' יעקב בדרשי . . . העתיק פירוש המשניות מהרמב"ם מערבי לעברי ואומר בהקדמתו לסי' נשים שהיה אז ה"א נ"ח ליצירה ואלף ר"ל לחורבן ואלף ת"ר (לפי הנהגת המחבר תר"י) לשמרות. וכלם מסכימים בברור גמור לשנת ה"א נ"ח אשר בו חל כ"י תמוז ביום 1 יולי 1298 למספרם וכן הוא דעת החכם צוניץ נ"ע ועי' שלשה עדים יקום דבר. אבל מה שכתוב בכ"י דע ראססי כי כ"י תמוז היה בשבת זה מן הנמנע, כי לעולם לא יחול כ"י תמוז בשבת, ובשנת נ"ח היה ביום ג'. ולפי זה גם הכ"י של ואשיקאנא וגם הכ"י של מערעבאכער צריכים תיקון לפי מה שבררתי.

הק"נה הזאת וגם האחרת על שריפת הקדוש מצאתי גם בכ"י ר' שוח"ה הג"ל ושם כתוב למערה רק על המאורע ותו לא והשנויים אשר הסגרתו בפנים לקמתי מכ"י זה. ק"נה ט"ו הדפסתי על פי נוסחת הכ"י באקססארד. . . ועוד זאת לדעת כי גם בספר "איגרות שד"ל" חלק ד' כבר נדפסים איזה מתחנונים האלה ונמצאים בתוכם שניים בכמה מקומות, אך רובם ככולם שם הם טעות הדפוס ועל הקורא לעיין בהם ולהבחין ביניהם מה שיש לקרב משינויים ההם ומה שיש לרוחק מהם.

יג.

אבות עולם אמת אולם, לזאת לכם להתעוררה
בשרם בוא יום אין בן, אור שמש ונהרה
נבעות חן גם להן, צאת ועמוד בשורה
דעת על מה מעל, יצאה זאת הנורה
היש האל (גואל) בישראל, ותורתו (ותורה) אשר הורה
יאיך צודה צר רודה, צור תעודה התום תורה
אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה.

זעוק בכל עיר עלי שיער, החורי באין מחרד
חיל שביה שבטי יה, פליטת עם הנשרד
מן ונשים וישישים, בשפל ובמורד
ישבו על צר קם על נדודיהו לתניו לרר
כי צדה ויד הרה, במחמדיו היות נטרד
לאין רועה כצאן תועה, בנוים אין תורה
אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה.

מה תחשה לזאת משה ואהרן רועה אמוני
נכל כי זם [זה] הדכאי, עדת חכמי ונכוני
ספרים המורים, כהלכה מסיני
עם תלמוד החמוד, מזהב פז ופניני
פירושים ומדרשים, אשר בם אורו עיני
צבי הלכות הערובות, על ספר התורה
אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה.

קומי רון קרוא בגרון, תורה מאין הפונות
ראש אשמור בלב שמור (סמור) מפחד חיל תונות
שאון בונדים כי צדים, להשיג גבול ומחונות
תלמודך ורו סודך, בחנפי לעני מעונות
*בלי להיות תושיות, תורת על סה להנות
*גבליהן לאמר הן, על כן תפוג תורה
אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה.

*יצאו נא בני התונה, וכלות מחופתם
*מקום פארם תת אפרם, על ראש (שוש) שמחתם
*נאנחים ומר צורחים, ועל לחייהם (לחיים) דמעחם
*בהשתר צר צורך, להניא חוק תורותם
*רוב חכמות הרמות, על סדרי משנתם
*אשר האל בם הואל, באר את התורה
אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה.

תחנוני בני ישראל

*בת עמי אל תדמי, קוראותיך לספר
 *ראש נוריק בעפרך, התפלשי באפר
 *הלילי אללי לך, איה שוקל וסופר
 *מיומת צר פן תפצר, להכות את קרית ספר
 *העובר ומתעבר, וביראת אל כופר
 *עורה יה לזאת ז'פן ימוש ספר
 התורה
 אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה,

*נשבע אל לישראל, לעם נכרי בלי למכור,
 *דידותם ואם נבתם, עונם עמק עכור
 *וכי יקראו ימצאו, הנמצא בלי לנכור
 *חוק אולם חוק עולם, לבל יבשו להכור
 *זכור ושמרה התורה, ולא תשכח לסכור
 *קרני אור כאז ליאור, כי נר מצוה ותורה
 אי משנה ונמרא, אי חכמה מפוארה,

יד.

על שריפת ספר תורה.

במר נפש אהנה, ואקונן ואהים אוי אל הלך ארון האלהים.
 *הי הלילה הוא, גלמוד מרגנה
 וישכנו עליו אופל ועננה
 גם כוכבי נשפו, מאורם במעונה
 יכה ויועמו, והפרה הלבנה
 אל יחד במניין, כל ימות השנה
 ובמספר ירחים, אשר ברא אלהים.
 במר נפש
 חבצלת שרון, בככי ואנקה
 התרני לו לא תהיה לך לפוקה
 האזרח והגר, הקהל חוקה
 אחת לקראו אל אלהינו בחוקה
 אולי יתעשת מדבר בצדקה
 לזאת שובנו תוהים, לפני האלהים.
 במר נפש
 *ידידים בקשו מאלהינו על זאת
 ורסקו בפתחיו ושקרו במזוות
 ושוב משמן בשרכם, להכחיש ולהרוות ודמכם
 לרצון כשה תמים, פני מכין רוות וכעולות מחים, שם הר אלהים.
 במר נפש
 *אלהי ישראל, יושב הכרובים
 כסיני נגלית, לבנים החביבים
 ודת אל הורשתם, אילת אהבים
 בקולות וברקים, וענן ולהבים
 ואיך אש הצתה, בארון וכרובים
 והושבתה בזהים, משכנות מבטחים.
 במר נפש
 *לובש עז וגאות, חקת בתורה
 כי תצא אש ומצאה קוצים עם סירה
 שלם ישלם, המבעיר הכעירה
 ותמור אש דת, מה נביא כפרה
 ובמה אקדם לבר, ברוח נשברה
 ולבות נאנחים, הם זכחי אלהים.
 במר נפש

הָנוּן אִם נִגְדָךְ, בִּפְשַׁעֵנוּ חֲבֵנוּ
וְאִיכָה מַעֲדִידָת, גְּבִית מִנוּ
אִם עֲוֹנוֹתֵינוּ, עֲבָרוּ רֹאשֵׁינוּ
הֲלֹא כְּכִינוּנֵינוּ, תְּשׁוּלֹם חֻבֵּינוּ
תּוֹרָה מוֹרְשָׁה, נָתַתְּ לָנוּ
זְכוֹר בְּךָ נְתָאֲחִים, אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים.
בְּמַר נֶפֶשׁ
זֹכְרֵי תַעֲזוּרָה אֵל, וְסִפְרֵי תוֹשִׁיָּה
כְּמוֹ אַחֵר וְעֹשְׂרִים, נִשְׂרָפוּ בְּשֹׁאֵיָהּ רִשְׁפִּיהַּ רִשְׁשִׁי אֵשׁ, שְׁלֵהֲבַת יְהוָה
לִבִּי לְזֹאת נִדְהָם, וְסוּעַר כְּאֵנִיָּה וְכִסְרֵי נֹוֹהִים, אֵלֶיךָ אֱלֹהִים.
בְּמַר נֶפֶשׁ
קָדוֹשׁ יַעֲקֹב אֲנִי, כַּעֲסֶךָ הִפֵּר
וְהַמְאֹרֵעַ יִהְיֶה לְסַדְיוֹן וּלְכּוֹפֵר
וְכָל הַנִּמְצָאִים כְּתוּבִים בְּסֵפֶר
מִעַם קִנְיָת, לְחַבְלֶךָ כֶּשֶׁפֶר
לְעֶסֶךָ לְמַעַן לֹא יִבוֹשׁ וַיִּחָפֵּר
יִוְבְּלוּ שְׂמֵחִים אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים.
בְּמַר נֶפֶשׁ.

מזו.

קִינָה עַל שְׂרִיפַת הַחֲסִיד וְהַקְדוּשׁ ר' אֵלִיָּה שֶׁמֶסֶר עֲצָמוֹ לְשְׂרִיפָה
עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם בִּשְׁנַת נִיז' לַפ"ק
יוֹם ב' י"ב לַחֹדֶשׁ תַּסּוֹז תְּהִי נִפְשׁוֹ צָרוּרָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים.

חֲטָאנוּ צוּרֵינוּ סֶלַח לָנוּ יוֹצֵרֵנוּ:
אֵלֵי אֵלֵי לָמָּה עֹזְבָתֵנִי,
בִּיד הַצֵּר חָגֵם מִבְּרַחֲנִי
צָרוֹת רַבּוֹת וּרְעוֹת הִרְאִיתֵנִי,
צָרָה מִשְׁפָּטֶיךָ וְאִמּוֹנָה עֵינֵיתֵנִי.
עֲנִיתִי בִיד צָר הַצּוֹרֵר,
הוּא אֲשֶׁר מִדְּנִים [מִדְּרִינִים] יַעֲזוֹר
חֲשַׁב לְצָרָה רַבִּים וּלְבִרָרָה⁽¹⁾
חֲמָה יֵצֵאָה וְסַעַר (וְצַעַר)⁽²⁾ מִתְּנוֹרֵר
חֲטָאנוּ צוּרֵנוּ סֶלַח לָנוּ יוֹצֵרֵנוּ.
מִתְּנוֹרֵר עָלֵי בּוֹעֵם (בְּסַעַר)⁽³⁾ עֲבַרְתוּ,
ה' אֱלֹהִים לְמִשְׁפָּט שִׁמְתוּ
עַל גּוֹלַת אֲרִיָּאֵל וְעֵדְתוֹ,
שִׁפְךָ כֹּאֵשׁ חֲמָתוֹ.
חֲמָתוֹ נִתְּכָה כֹּאֵשׁ בְּעֹנוּתֵינוּ,
עַל רוּחַ אִפְנוּ נִלְכַּד בְּשַׁחֲתוּתֵינוּ
וַיִּנְקֹשׁ בְּרִשְׁתָּהּ סַח טַמְנוּ,
גַּם שָׁב גַּם יִשִּׁישׁ בָּנוּ.
חֲטָאנוּ

⁽¹⁾ כַּךְ בְּכ"י דַּע רֵאסְסִי וּבְכ"י הָאֲחֵרִים: חֲשַׁב לְצָרָתִי [לְצָרָה] רַבִּים לְבִיר [וּלְבִירָרָה].

⁽²⁾ בְּכ"י דַּע רֵאסְסִי.

תחנוני בני ישראל

בנו נבשל זקן ונשוא פנים,
 שבע קלון ורונו וחרונו
 עליו אשא הנא והי וקנים,
 ואעשה [אעשה] מספר בתנים.
 כתנים אספור כי גדל כאבי,
 על אבי אבי פרשי ורכבי
 ויהי כאש בוערת עצור בקרבי [בלבי].
 חטאנו אלך ה' גלית את ריבי.

ריבי נעלם וחבלים יחלק באפו,
 אויב חושק אליי כספו
 לבוא באש ובמים הדפו,
 ונח ישראל טוב אויב ירדפו.
 ירדפו אויב באש קנאתו,
 בינון שאולה הוריד שיבתו,
 מלאכי שלום יצאו לקראתו [לחברתו].
 חטאנו וכבוד עשו לו במותו.

במותו ועל עולות ברצון [עולת נדבה ורצון]
 נפשו בשמחה ובטוב לבב בעלצון [ועלצון]
 לפניו נוהם [לפני נהג] יוסף בצאן,
 תמים יהיה לרצון.
 לרצון בנות ישראל [בנות ציון עליו] בכינה,
 ותקראנה למקוננות ותבואינה
 על כן כל ידים תרפינה,
 ועיניו אל קדוש ישראל תשעינה [תראינה]. חטאנו

תשעינה [תראינה] עינינו [עיניו] אל קדוש ישראל,
 וכל ישורון יעידו אין כאל
 גם כל צבא מרום יעידו [יעידון] לפני אר
 מי כעמך ישראל.
 ישראל עמך בא באש ובמים
 לזאת נשבר לב מיחרך פעמים
 וימס לבנו [לבבינו] ויהי למים
 ובהעלות הקדוש ר' אליהו השמים
 [בהעלות ה' את אליהו בסערה השמים] חטאנו

השמים עלה ועדתו תמהו
 איה [לאמר איה] אלהי אליהו
 והאלהים עזבו לנסותו ובהנהו [ובהנהו ליתא בכי]
 כי איש אלהים קדוש הוא.

תחנוני בני ישראל

הוא את נפשו חייה עם גבוהים
בצורר החיים את ה' האלהים
נתן כופר נפשו בעד כמהים
ישב עולם לפני האלהים.
הטאנו

אלהים ירך עשוני ויעצבוני [ידיך עצבוני ויעשוני]
ביעותיך צימתוני [צמתותני] וחעציבוני
כל מכברי לפניהם [לפנים] הוילוני
יבושו זדים כי שקר עוידוני [עותוני].
עוידוני [עותוני] וחולל הישיש מפשעינו
עונה ודוכה מעונותינו
וה' הפניע בו את עון כלנו
ובחבורתו גרפא לנו.
הטאנו

לנו המו אחי [אחינו] בארץ שבים
וינהמו עליו עדתו כנהמת ים
על כי הניף צר ידו בעיים
ויתנצלו בני ישראל את עדיים.
הטאנו

עדיים נוצלו [ניצלו] כי שבעה נפשנו
הלעג והבזו לגאיונים אויבינו
הלא אתה תשוב תחיינו
ומתהומות הארץ תשוב תעלינו.
תעלינו ויהי הסדך לנחמנו [לנחמני]
אף מן קמי ומשנאי תרוסמנו [תרוסמני]
עליון על כל רמים [גוים] * תשימנו [תשימני]
תרב גדולתי וחשוב תנחמנו [תנחמני].
הטאנו

תנחמנו [תנחמני] והביאנו [והביאני] לציון ברינה
ויהיה [ויהי] קודש סחרה ואתננה
ברונו רחם תזכור לעפר מי מנה
אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה.
הטאנו

* וכן בכ"י דע ראססי.

מז.

סליחה שחיברוה הקהל הקדוש מרומא כשנדון למיתה בדיה' (כמהרר אליהו הקדוש זלה"ה).

בני נכר ברוב כח ואונים
העניים והאביונים.
שובה עלינו [עלימן] בהמן רחמך
וקם שאון בעמך.
שערו שער ורעמו [רעמן] פנים
בבכי יבואו ובתחנונים.
כי נפשינו דאבה ואנונה
מפני חרב היונה.
ליום צרה ותוכחה ונאצה
על העושק ועל המרוצה.
לדרוש אל האובות ואל האמים⁽¹⁾
ואלה המשפטים.
רפו ידינו ואור עינינו נעתם
משיח יי' נלכד בשחיתותם.
מוקמר מונש לפני לפני
אשה הוא ריח ניחוח ליי'.
כי נזירה היתה בעוד יום או יומים
ויעל אליהו בסערה השמים.
בצרור החיים את יי' אלהיו
כי קדוש הוא לאלהיו.
אראלים וחשמלים יצאו לקראתו
הנה שכרו אתו ופעולתו.
והוא מרומים ישכון וזרעו יכון עדי עד
אלהיו התשבי מתושבי גלעד.
וגשתו מי נוזליהם כל ישתיון
מלאכי שלום מר יבכיון.
ורע [זקני] ישורון ואלופי תורה.
סר המצנפת והרים העטרה.
תרוש עמים בעברה ושובם כחרק
שש ועושה צדק.

אלהינו [אלהים] בעלונו ארונים
תבוא לשניך שיח מענים
אביונים ודלים קוראי שמך.
כי כברה יד משנאיך וקמך
בעמך רבו היום יוננים
יחר אלופים וסגנים.
בתחנונים קרמנוך אל אמונה,
וירר הדרה והמונה ושאונה,
יונה נטושה ונחוצה,
כי כל ישעה וכל חפצה,
מרוצה לעשות ולהרבות סטים,
עמך להעביר או להרג מטים
משפטים בשפטים וגור רין כנחתם,
כי עלינו כל מחשבותם ומועצותם
בשחיתותם נמסר קדוש יי'
כפר בעדו ובעד כל עם אמוני
ליי' העלה נרבה נפשו בשמים
יבוא באש או תעבירו במים
בשמים בעלותו רבו ננוהיו
ומקום קדושי ישראל וגבוהיו
אלהיו העלתו למרום בקרושתו
יבוא שלום אל מנוחתו
פעולתו וצדקתו עומדת לעד
וה' הטוב יכפר בעד
גיל ושמחה נאספו כל יחיוון
הן אראלים צעקו ויהמיון
יבכיון במר נפש וברוח נשברה
השמיעו בקולם ויועקו מרה
עטרה ביד אום תריע ותדק
ותסנע בישיש מחזק כל בדק

⁽¹⁾ לפע"ד הוא ר"ת ברוך דיון האמת. בכ"י שזח"ה כתוב למעלה רק "על המאורע" ובכ"י דע ראססי "אחרת למורינו ר' אליהו הקדוש וצוק"ל. ⁽²⁾ כן צריך להיות כאשר נכתב בגליון הכ"י ולא האיתנים כאשר נכתב בפנים בכ"י כי לשון הפסוק בישעיה י"ב ג' ואל האמים ואל האבות וגם החרוז סטים, אסים מוכיח עליו.

צדק לבשתו וענוה

כנסת ישראל מקוננת והווה

דוה השימוה גונשים ורודים

הורידו עדים והצניפות והררדים

סופרים אצילים ונשיאי עדה

בבתי החצרים ובשכיות החמדה

תעודה ותורת אמת אלהים [אל] הנהלתנו

תחת לא עברנוך בפרך העברתנו

ונחתנו וסיכרתנו ביד ארונים קשים

ובסלו קרבנות וניחוחים ואישים

הננשים בקדושה עם אחיהם הלויים

ועמך לחרפה וירושלים לעיים

חיים בינון חיינו ושנותינו כאנחה

היתה לנו דמעתינו ללחם וארוחה

שמחה וששון אלהים ממנו השבתה

ואתמול עמים לפנינו הצמיתה

הורשת לאומים ותשלחם

השיבנו כמאו ועל הרעה תנחם

תרחם על עבדיך בארץ נבוכים

משלו בנו רש ואיש תככים

מכים ונרדפים עד השברים

ואויב עשקנו והשביענו מרורים

לבקרים השחית גזע וכדה סעיפים

משכנותיך והיכלותיך היסים

עטלפים ישבו [ישכנו] שמה ודיות

ויונת אלם כרחל וכאילי נביות

חיות סבבונו דשים ואוכלים

ירדנו מנבולינו ובאו בנבולים

ישמעאלים ומואבים והגרים

שמונו כשים [כמים] וכחוץ לעוברים

ערים ויושביהם בידם נתת

לו מתנו בידך ומה גם עתה

אתה יי אבינו גואלינו

נא למענך אם לא למענינו

חרפתנו ראה והבט ממרומיך

בניהם מלש והושיעה ברחמיך

שמן הגשגב איום וגורא

ותהי [ותהיה] סתר לנו ביום עברה

ומות מחיים בחר ואיוה

כל היום דוה.

בנותיה מקוננות ובניה נהים

על שדים סופרים.

וכל בית ישראל ואיש יהודה

לתורה ולתעורה.

עליון על כל גויי הארץ נתנו

אתה אלהים ונחתנו.

היום כאלף ומאתים ושלשים¹

וגם הכהנים הננשים.

גולים וגדים במדברות ובאים

ונבחרים מות מחיים.

יגענו באנחתינו ולא מצאנו מנוחה

וערבה כל שמחה.

ותמכרנו בלא הין וארצנו שיחתה

אתה ירך גוים הורשת.

נחית כצאן עמך ותנחם

אתה תקום תרחם.

נסעו מיטבתה אל הבוכים

והנה עבדיך מוכים.

טרופי חיות ואכולי נמרים

חדשים לבקרים.

נתן למשימה יעקב וישראל לגדופים

לחשור פירות ולעטלפים.

ומרעהו [ומרעה הוא] לכסירים וסעון אריות

היא מתהלכת בין החיות.

עבדים משלו בנו ואויבינו פלילים

אהלי אדום וישמעאלים.

גבל ועמון ועמלק קמו כצרים

ומלאו פני תבל ערים.

ולשון עבדיך בצמא נשתה

ועתה יי אבינו אתה.

אנחנו החומר ואתה יוצרנו

יקרא שמך עלינו אסוף חרפתינו

וזכור אהבת שלשת תמימך

לבד כך גזיר שמך.

ייראה ותגלה עלינו מהרה

אף ישועתנו בעת צרה.

¹ בכ"י שוח"ה הנסח כל כך שנים.

קראנוך יי אלהינו יי אחד	בעת צרה ועת נירא ונפחד
ישע וצדקה תצמיח יחד.	אנא למען שמך לזרע המיוחד
ובשרינו ישועה חסד וסדיון	יחד תנאלני אל עליון
ועלו משיעים בהר ציון.	תוציא ממסגר אסיר ואביון
נשמחה ונרננה בישועתך	ציון תביאנו אל הר נחלתך
לדור ודור נספר תהלתך.	ואנחנו עמך וצאן מרעיתך
תפלתנו רצה בקרבן ואשה [אשה]	תהלתך נספר ולא נחשה
תורה צוה לנו משה,	קרבינו אליך במרם תנשה

לבכבוד ידידי הרב החכם הנעלה מו"ה שלמה זלמן חיים האלברשטאם נר"ו.

הקינה ראיתי והנה נרפסה בויניציאה בשנת תל"א במחזור ספרדים, והיא על גוויות פולוניה בשנת תי"ן, וקרוב מאד שהמחבר היה מאיטאליא גם מצד צורת הפסקות (ottave) גם מפני צחות הלשון, אעפ"י שיש בה מעות מדוקדק (חמש עשרה . . . נאונים). — והא לך מה שנרפס בראשה:

קינה היא וקוננה קהלות הקדושות אשר בויניציאה יע"א על אחינו בית ישראל אשר נפלו בחרב במדינת פולוניה ואנפיה וסביבותיה, ועל מות אין מספר מהחכמים העצומים ומהנאונים המופלאים בעונות במיתות משונות, ובמגלות קינות תקוננה המקוננות למה נצח במגינות תהיינה הערים החברות ההנה מלאות דם חללים ודם עניי ישתה חומר והארטה אשר תחתיהם, בשנת יצילך משה יקו"ש קראה בכאב לב בכבוד ראש ובשפה רפה ויהי אחרי המנפה".

ועתה אם טוב בעיניו לחזור להרפסה ירפסנה, כי יקרה להמצא ואולי לא נודעה כלל אל בני פולין, וישלח אלי עקסעפ"א.

וכה לחיים כרצון אוהבו המכבדו ודו"ש

פירארא ב' ניסן תרל"ד לפ"ק. יצחק ברוך הלוי.

קינה*.

יְסֹלֵד לִב־אִישִׁים בְּרַב חִילָה | בְּשִׁבְרוֹן קָתָנִים וְחִלְקָה
וְכָל עֵין תִּזְוֵל בְּמַר דְּמָעָה | לְצָרָה זוֹ בְּלִי-שְׂמָעִי שְׂמָעָה

(*) הקינה הזאת היא בראשי החרוזות "יעקב בר משה הלוי". אולי הוא ר' יעקב בר' משה הלוי החתום בשו"ת דבר שמואל סי' י"ט בשנת ת"ד והחתום שם סי' שצ"ה בשנת תכ"ח לראש שבועה רבנים שחקרו לנתן העזתי ואשר כתב שיר בראש סי' בינה לעתים לרי עזריה פיגו (עיי' וצ"ל לרח"נ ע' 159). שו"ח"ת.

בְּקוֹל נְהִי יִבְכּוּ וּבִלְלָה
אָבוֹי עַל-בִּי הָיוּ כְּיוֹם רָעָה
לְאֹכֵל כְּנוּרִי וְעוֹנֵבִי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

עָלִי אֶכֶן אִזּוֹ אֵל וְעַל עַצְמִי
חֲרוֹן אַפּוֹ שֶׁפָּדָה וְלֹא כִנּוּ
וַעֲתָה בִּי יָדָה לְבַד חַצִּים
וּכְמַעֲט קֹט תִּכְנֶנִּי וְאֶבְדֵּנִי
וְרוֹדְפֵינוּ נָעִים וְנָגִים
וְלֹא שָׁוָה לָנוּ בְּבִרְחָנוּ
הַיּוֹת קָל כְּנוֹשֵׁר וְרֵץ בְּצִבִּי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

קָלוֹן בְּל־עִיר וְעִיר וּבִחַ קִרְיָה
לָעֵת בְּזֹאת גַּעֲשִׂה הַדָּר תִּבְלֵ
מְקוֹם לַמּוֹד תוֹרָה וּפְח־דִּלְיָה

(Polonia)

מְלֵאִים גָּא יִגּוֹן וְרֵב אֹכֵל
תְּמִנַּת שִׁיר זָמַר אֲשֶׁר הָיָה
בְּתוֹכָן הֵן עַד גְּבוּרֹת בְּבָל
מְשׁוֹשׁ רֵבִי נָלָה וְכָל טוֹבִי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

כְּמַבֵּת חֲרֵב הַמִּדְבָּרִים
הִלֵּא הָיוּ לָרֵב בְּגִי עַמִּי
וּמִדָּמָם נִתְמַלְאוּ עָרִים
וְאִזּוֹ מִכִּיר מִי זֶה וְזֶה הוּא מִי
זִמְנִים שֶׁם נִחְדָּו וּבַחֲוָרִים
וְלַחֲסֵם אֹכְלוּ אֶת־לִי לַחֲמִי
כָּעַת גָּבַר אֲנִיב וְאִישׁ רִיבִי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

כְּגִי צִיּוֹן כְּפֹז מִסְלָאִים
לְנִבְלֵי חֲרָם נִחְשְׁבוּ כְּעַם
וְהַטּוֹבִים עֲתָה וְהַנָּאִים
כְּשִׁבְרִי גָבַל הֵם כָּעַת וְעַם
כְּדָמָן וּכְאַשְׁפָּה לְעֵין רוּאִים
וְחֵב הַדֶּרֶת הוֹדֵם הָכִי הוֹעֵם
אִזּוֹ עוֹדְלִים הִלְכוּ בְּשִׁבִּי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

רְשָׁעִים כָּל-אֶחָד לְאִיד שְׂמַח
וְאוֹיְבֵי שֵׁשׁ עָלִי וְהִרְחִיב סָה
וּמִטָּה רִשְׁעֵי צִין וְכֵן צִמַּח
מִשְׁנָע בִּי נָגַע וְכָל-גִּבְפָּה
בְּאַבְרִי שְׁלֹט בְּכָל-רִמָּח
וְלֹא הוֹעִיל שִׁחַם וְלֹא יִשְׁפָּה
בְּבִסְפִי אֶבְדֵּתִי וּבִזְחִבִּי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

כְּעֵלִים עַל-כָּל-מַעֲלָה עָלוּ
בְּגִי זָרַע עִם אֶבְלֵי הַמֶּן
יִשְׁרִים הַשָּׂרִים בְּיָד נִתְּלוּ
עָלִי עֵץ וּכְמוֹ בְּגִי הַמֶּן
בְּיָמֵינוּ נִשְׁבּוּ וְנָגִם גָּלוּ
בִּיד גּוֹי אֶכְזָרִי בְּגִי כַחֲמֵן
כִּיתוֹם אֲנִיב וְחִי אֶבִּי
רְאוּ אִסְיֵשׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאֹבִי.

שָׂאוּ נְהִי עַל חֲמֹשׁ עֲשׂוּרָה
אֲשֶׁר נִתְּלוּ יַחַד כְּיוֹם בֹּא צָר
גְּאוּנִים כָּל-אֶחָד וְרֵב מוֹרָה
לְזָרַעִם וּקְהָלָם כְּעִיר מִכְצָר
הִקְזָה שׁוֹם שֶׁנֶּשׁ וְרֹאשׁ פִּתְּה

הלא השאירון עוד בתיקהן
ואלה יותר אכלו אנו
בנען כי נתלו בדדיקהן
ועל ברחם הסו ולא ענו
ומי יתן מותן כמות בנבי
ראו אס-י'ש מכאוב כמכאבני.

ועל צרת נפש וקנינו
וקנים שקנו יסוד חכמה
סחבום בנקום משנאנו
ברכ עזות פנים ויד רמה
עדי ספו תמו ואזי לנו
אקונן מר פי-בל-זכות תמה
בכל-יום מקומי ועד שקבי
ראו אס-י'ש מכאוב כמכאבני.

ירחם אל על-בל-פליטתם
וכל-עמו עמם בצאת חפשי
ישמח תוך בית תפלתם
ורבה היכלי ובית קדשי
ימהר יחיש את-נאולתם
ודוד להם יתנה גשיא
יקים גם כל-מאמר גביא
לישראל גואל ואל יביא.

ולמה כחם צר ויד קצר
במר איליל שחרי וגם ערבי
ראו אס-י'ש מכאוב כמכאבני.

הלא סך אלה תית בנשיות
בבא צרים גם געשה חרפן
בנקרים נחשכו ונקריות
בלי שום בית מקדש מקום קרפן
בנותיהם לא-עוד בנזיות
וילדיהם לא-עוד בבית רפן
בני אדם היו בני לביא
ראו אס-י'ש מכאוב כמכאבני.

הכי ספר תורה לידם בא
געלים עשו בו לבף רגלם
ומי שמע בזאת ומי גבא
גבואה זאת עוד כל-ימי עולם
אשר לא כתוב עוד לבף חובה
בעמי בא לצאת ידי כלם
בנפשי נסיתיו וכלבכי
ראו אס-י'ש מכאוב כמכאבני.

להבזות בעליהן בעיניהן
בציון נשים באשר ענו

הערות ותקונים

מאת שוחיה.

קובץ על יד שנה שלישית קינות ומליחות.

עמוד שורה	
5	קינה וכו' אל לוי לי וכו' כבר נדפסה במחזור שאלוניק היקר במציאות ומצאתי שם אלה השנויים:
7 5	אחרית. שם: באחרית.
2 6	ללקוט. שם: וללקוט, כמ"ש בכ"י רומי.
5 —	לא עזבו וכו'. שם: לנהר הושלכו וכו' כמ"ש בכ"י רומי.
13 —	היום והשמש ברון. שם: השמש ברו"ם.
18 —	עמי. שם: בת עמי, כמ"ש בכ"י רומי.
25 —	בפחות. שם: בפחות.
7	מן שורה 11, בכלי, עד שורה 22, חסר בדפוס שאלוניק.
—	בשורה שלפני האחרונה: שלשת. שם: שלשת.
3 8	אני כדאי. שם: אנו כדאין.
18 —	יששמו. שם: הפשימו.
19 —	מה. שם: מי, כמ"ש בכ"י רומי.
23 —	חמדתם. שם: חמדת, כמ"ש בכ"י רומי.
9 9	הראם. שם: הראה.
13 —	חלקך. שם: חלקם.
17 —	אכתירך מהללי. שם: אכתיר מהללי, כמ"ש בכ"י רומי.
—	קינה וכו' למי אוי וכו' נדפסה כבר במחזור שאלוניק, ואח"כ במחזור סביוניסה דף קס"ג. ואלה השנויים אשר מצאתי:
12 10	לשקע אש במים. שם: לשקע איש במים.
14 —	תובל. שם: תבל.
18 —	והמירו. שם: המירו.
23 —	הבית. שם: לבית.
25 —	להשרבה. שם: להסרבה.
26 —	באותו היום. שם: באותו היום להעליבה.
28 —	להעליבה להפרידה. שם: להפרידה.
33 —	תשמיע אבי. שם: קונך אבי.

עמוד שורה	
10 36	אוי לי מצרי אשר עיקל נתיבי. שם: אוי לי מיצרי אשר עיקל נתיבי אוי לי מיצרי אשר חניכי.
11 1	אוי לי אם אומרה מלהסיה דאנת לבי. שם: אוי לי אם לא אומרה מהסיה דאנת לבי.
— 4	עברות חרוניך. שם: עברו חרוניך.
— 8	עירי נהפך. שם: עזרי נהפך.
— 10	בן דוד. שם: בן נסלי.
28	וכבר הביא גם הרב הצביא ו"ל בס' ברית אברהם עמוד 4 את הקינה הזאת מתוך מחזור שאלוניק. והעיר שם ניכ עמוד 5 כי המחבר רמז את שמו בסוף הקינה: אפרים בר יעקב. והיא הקינה האחרונה נרפסה כבר במחזור שאלוניק ובמחזור סביוניטה דף קע"ט גם בקינות שהוציא לאור החכם ר' יצחק בן אריה יוסף דוב (S. Baer) עמוד 109. (א"א: החכם ר'נ פאן ביעמא באמשטרם העירני שהקינה הזאת יסודה במדרש איכה סתיחתא י"א ר' יצחק פתח וכו' אלו זכיתם הייתם קוראים בתורה וכו'). ואלה השנויים:
28 2	איך ישיר. שם: אן ישר.
— 3	ואתהלך. שם: מתהלך.
— 5	עם חרמי. שם: איש חרמי.
— 7	אותי. שם: אריה.
— 15	לילי. שם: ליל.
— 16	בכי. שם: בכה.
— 20	נשקך עול פשעי. שם: ונשקך פשעי, (אך הח' באער הגיה: ונשקך עול פשעי).
— 22	ממרום שלח אש. שם: כי נתמלא כעס.
— 24	סילו אבירי. שם: סלה כל אבירי.
— 25	האל בהתהלכי. שם: צורי מלכי.
— 26	ספקן עלי ירך. שם: בא בלבכם מורך.
— 27	כענב. שם: ענן, (והח' באער הגיה ענב).
— 29	צבאי רועם. שם: נועם.
— 32	דרכי עיר. שם: דרכי ציון.
— 33	פניאל נזכרתי אור לנתיבותי. שם: פני אל נזכרתי כמעט שעברתי.
— 35	צדק גם לרדוף וזאת אויבי להדוף. שם: צרה גם לרדוף ואויבי להדוף.
— 36	ירדפוני עויני. שם: רדפוני עוני.
29 1	קול לקורא. שם: קול קורא.
— 2	נחרשה. שם: נהרסה.
— 3	רבה נחשבת במח לשבת. שם: רבה נחשבת לבטח יושבת (ואצל הח' באער: רבה).
— 5	שמו חוסן לעמוד וארצו לחמוד. שם: שמו חוסף לעמוד וארצו לא לחמוד.

עמוד שורח

- 8 — רבו אוריה. שם: ונסו הירח.
 9 — ים כסה. שם: יום כסה (אך באער: ים).
 13 — המסיר מן. שם: הוריד מן.
 14 — שלטה מיד כל ואהיה לאכול. שם: שלטה בי יד כל והייתי לאכול.
 15 — באימות מות. שם: באימות.
 20 — ושמועה רעה. שם: מרעה לרעה.
 23 — נדגלת. שם: כנגדלת.
 24 — וננעה. שם: ננעה.
 26 — עזב את ביתו ונטש נחלתו. שם: עזב ביתו ונטש נחלתו.
 27 — ונואלי היית. שם: ונמלי נהיית.
 28 — ונדולתי תרב. שם: ונדולתי אן תרב.
 א"א: עוד לי להזכיר את החכם ר"א עפשטיין ואת החכם ד"ר גאלדפאהן, אשר הודיעוני את מקור המאמר, ולפס על פורפירון עמוד 4 אשר היה נעלם ממני בעתו והם הראוני את המדרש בילקוט על תהלים קאס' 110 רמו תחם"ט בשש הילמדנו ע"ש. וע' גם השנוים במדרש תהלים קאס' ט' פסוק י"ג.
 וגם החכם ר"ל מארנאשעס בלבוב זכור לטוב אשר הגיה בקינה ד' ע' 22 לקרות באות הא' לשמות את מר (תחת מ') ובאות ח' חדשו (תחת חרשו) הפגעים ובאות ט' קרבן כליל לאל אישים (תחת לא לאישים).

תוכן הענינים.

צד	
74—9	עניני עשרת השבטים, מאת א. גייבויער
26—1	תחנוני בני ישראל, מאת שוח"ה
35—26	מאת א. ברלינער
37—35	קינה, מאת שוח"ה
40—38	הערות ותקונים לקובץ על יד שנה שלישית, מאת הג"ל